

25 år siden Kyotoprotokollen – hva har skjedd?

En gjennomgang av åtte selskap i perioden 1997 til 2020

ANNIKA WILLUMSEN
EIRIN KJELLBERG YTTERENG

VEILEDER

Stine Rye Bårdsen

Universitetet i Agder, 2022

Fakultet for Handelshøyskolen ved UiA

Institutt for økonomi

Master

Forord

Denne studien er gjennomført som en avslutning på masterprogrammet Økonomi og Administrasjon ved Universitet i Agder. Det å skrive en masteroppgave har til tider vært utfordrende, men veldig lærerikt og spennende.

Vi ønsker å takke vår veileder Stine Rye Bårdsen for tett oppfølging og gode samtaler rundt problemstillingen. Vi ønsker også å takke venner og familie som har stilt opp for oss, motivert oss og som har tatt del i viktige diskusjoner rundt valgt tematikk. Det har vært fem fine år på UiA, men nå gleder vi oss til å ta fatt på arbeidslivet.

Sammendrag

Denne studien har valgt åtte selskap som opererer i energi-, ressurs og utslippsintensive sektorer og vurdert deres bærekraftrapportering i en tidsperiode fra 1997 til 2020. Hensikten med studien er å undersøke om funnene etter en omfattende litteraturgjennomgang viser seg å stemme for selskapene i dette utvalget. Studien ble gjennomført etter forventninger om at det økende fokuset på bærekraft også har påvirket kvaliteten til bærekraftrapporteringen til selskap rundt om i verden. I løpet av de siste ti-årene har det dukket opp en rekke lover, reguleringer, rammeverk og initiativer som skal hjelpe og motivere selskap til å rapportere på bærekraft. Undersøkelsen er gjennomført ved gjennomgang av årsrapportene og bærekraftrapportene til selskapene hvert tredje år fra 1997 til i dag. Deretter ble det produsert ett sett med kategorier og krav, hvor selskapene har blitt tildelt en score for å se etter en eventuell utvikling. Funnene er tydelige og rapporteringen på bærekraft er en helt annen i dag enn den var for 25 år siden.

Denne studien ønsket også å se om fokuset på hvem selskapene rapporterer for har endret seg. Tidligere studier viser at selskap tar hensyn til flere av interessentene på en annen måte enn de gjorde før (se. f.eks. Siew, 2015). Det er derfor undersøkt hvem selskapene nevner mest i rapporteringen sin. Her er funnene mer tvetydelige og valgt metode for studien har vært utfordrende. Teoriene studien bygger på har skapt forventninger til at temaet samfunnsansvar og hva et selskaps ansvar er har endret seg. Det er undersøkt om selskapene i utvalget har utviklet seg fra Friedman sin aksjonærteori mot Freeman sin bredere interessentteori. Funnene i denne delen av studien viser at fokuset på interessentene har økt, samtidig som fokuset på aksjonærene holder seg på et jevnt nivå. Et interessant funn er at fokuset i årsrapportene er overveiende på aksjonærene, mens bærekraftrapportene fokuser mer på de ulike interessentene.

Begrepsliste

BP – British Petroleum

CDP – Carbon Disclosure Project

CSR – Corporate Social Responsibility (bedriftens samfunnsansvar)

DJSI – Dow Jones Sustainability Index

EPA – Environmental Protection Agency

ESG – Environmental, Social, Governance (miljø-, sosial- og forretningssetiske forhold)

EU – European Union

FN – Forente Nasjoner

FNs BKM – Forente Nasjoners Bærekraftsmål

GRI – Global Reporting Initiative

HMS – Helse, miljø og sikkerhet

ICMM – International Council of Metals and Mining

ISO – Den Internasjonale standardiseringsorganisasjonen

KPMG – Klynveld Peat Marwick Goerdeler

NEPA – Nixon Nation Environmental Policy Act

NFRD – Non-Financial Reporting Directive

UNGC – United Nations Global Compact

UNSDG – United Nations Sustainable Development Goals

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Sammendrag	i
Begrepsliste	ii
Innholdsfortegnelse	1
Tabeller	3
Figurer	3
1.0 Innledning.....	4
1.1 Formål og problemstilling.....	6
1.2 Struktur	8
2.0 Teoretisk tilnærming	9
2.1 Hva er selskapets (samfunns)ansvar?	9
2.1.1 Aksjonærteorien	10
2.1.2 Interessentteorien	11
2.1.3 Aksjonærteorien vs. Interessentteorien.....	12
2.1.4 Den tredelte bunnlinjen.....	13
3.0 Litteraturgjennomgang	14
3.1 Utviklingen av konseptet bærekraft.....	14
3.2 Hvordan har utviklingen av bærekraftkonseptet påvirket rapporteringen?	16
3.3 Lover og reguleringer som påvirker bærekraftrapporteringen.....	18
3.4 Internasjonale protokoller, avtaler, rammeverk, initiativ og standarder	21
3.4.1 Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen (ISO).....	21
3.4.2 Kyotoprotokollen	22
3.4.3 Global Reporting Initiative (GRI).....	22
3.4.4 Dow Jones Sustainability Index (DJSI)	23
3.4.5 United Nations Global Compact (UNGC)	23
3.4.6 FNs Bærekraftsmål	23
3.4.7 Parisavtalen	24
3.5 Kritikk til bærekraftrapportering.....	24
3.6 Nord-Amerika vs. Europa.....	26
4.0 Metode.....	27
4.1 Forskningsdesign.....	27

4.2	Forskningsstrategi.....	27
4.3	Forskningsstilmærming	28
4.4	Utvalg	29
4.4.1	Valg av sektor og selskap	30
4.4.2	Tidshorisont	34
4.5	Datainnsamling.....	34
4.5.1.	Operasjonalisering.....	35
4.5.2.	Kategorier	36
4.6	Metodekritikk.....	41
4.6.1	Reliabilitet og validitet.....	42
5.0	Resultater	43
5.1	Forsknings spørsmål 1	46
5.1.1	UN Global Compact.....	46
5.1.2	Parisavtalen og FNs bærekraftsmål	48
5.1.3	ISO 14000	48
5.1.4	Dow Jones Sustainability Index.....	49
5.2	Forsknings spørsmål 2	49
5.3	Forsknings spørsmål 3	51
5.4	Forsknings spørsmål 4	54
6.0	Diskusjon.....	56
7.0	Konklusjon.....	60
7.1	Forslag til videre forskning	60
	Litteraturliste.....	61
	Vedlegg	73
	Gjennomgåtte årsrapporter og bærekraftsrapporter	73
	Refleksjonsnotat Annika Willumsen.....	83
	Refleksjonsnotat Eirin Kjellberg Yttereng.....	88

Tabeller

5.0.1 Snitt per år alle selskap.....	45
5.0.2 Forskjeller i utvikling.....	46
5.0.3 Snitt per år alle selskap.....	47
5.1.1 Oversikt over når selskapene inkluderer relevante politiske avtaler, rammeverk og initiativ for første gang.....	48
5.1.2.1 Snitt per år alle selskap.....	50
5.3.1 Første år med egen bærekraftsrapport.....	55

Figurer

5.0.1 Årlig utvikling snitt for selskapene samlet.....	45
5.0.2 Gjennomsnittlig utvikling i alle kategorier.....	46
5.0.3 Gjennomsnittlig utvikling fire kategorier.....	47
5.1.1.1 Utviklingen i rapportering på kategorien menneskerettigheter.....	49
5.1.1.2 Utviklingen i rapportering på kategorien antikorrupsjon.....	49
5.2.1 Gjennomsnitt til alle selskapene i alle kategorier.....	51
5.2.2 Gjennomsnitt i de tre overordnede kategoriene.....	52
5.2.3 Gjennomsnitt i alle selskapene i de ulike kategoriene.....	52
5.3.1 Årsrapport vs. bærekraftsrapport for alle selskap over alle år.....	53
5.3.2 Aksjonær og interessent i rapporteringen til Norsk Hydro ASA.....	54
5.3.3 Aksjonær og interessent i rapporteringen til Boliden.....	54
5.3.4 Aksjonær og interessent i rapporteringen til Alcoa.....	55
5.4.1 Forskjellen mellom europeisk og nordamerikansk fokus i årsrapporten.....	56
5.4.2 Forskjellen mellom europeisk og nordamerikansk fokus i bærekraftsrapporten.....	57

1.0 Innledning

Det er nå bred enighet i verden om at klimakrisen er menneskeskapt og fører til global oppvarming og klimaendringer (FN-sambandet, 2020). For å stoppe denne klimakrisen kreves en samfunnsendring. Det må opprettes løsninger for å sikre økonomisk trygghet på en bærekraftig måte. Bærekraftig utvikling er rettet mot å forandre sammenhengen mellom økonomisk vekst, miljø og samfunn fra noe negativt til noe positiv (Tideman et al, 2013, s. 18). For å oppnå dette må organisasjoner over hele verden akseptere utfordringene knyttet til bærekraft, bruke de som en mulighet til utvikling og inkorporere dette i forretningsmodellen sin (Tideman et al, 2013, s. 18). Den økende interessen rundt klimakrisen og bærekraft har ført til at behovet for å rapportere på ikke-finansielle indikatorer også har utviklet seg. Bærekraftrapportering blant organisasjoner på verdensbasis har spredd seg og allerede i 2011 rapporterte KPMG at 95 % av de 250 største globale selskapene i verden rapporterte på sitt samfunnsansvar (KPMG, 2011, s. 6). En viktig drivkraft til det økende behovet for bærekraftrapportering er interessentenes krav om større åpenhet rundt miljømessige og sosiale forhold (Siew, 2015, s. 180).

Som en respons til dette skrev Du, et. al. (2010) en artikkel hvor det vises til funn fra både markedsundersøkelser og akademisk forskning som påstår at forbrukere, ansatte, leverandører, lokalsamfunn, investorer og andre interessenter i økende grad vil belønne såkalte «gode bedrifter» og samtidig straffe de såkalte «dårlige bedriftene» (Du, et. al, 2010, s. 8). Forbrukerne ses på som en interessentgruppe av spesiell betydning for bedrifter. Ved å være en av de såkalte «gode bedriftene» kan en bedrift skape en forbrukerlojalitet som blant annet fører til at forbrukerne handler mer, på samme tid som de ønsker å søke arbeid eller investere i selskapet (Du, et.al., 2010, s. 9). Bedriftens samfunnsansvar (CSR) kan være roten til å bygge et sterkt interessentforhold, men for å klare dette er det avgjørende at interessentene har kunnskap om bedriftens CSR-aktiviteter (Du, et.al., 2010, s. 9). Ulike årsrapporter, media og nettsiden til bedriften er eksempler på hvordan CSR-informasjon kan deles med interessentene (Du, et.al., 2010, s. 13). Ifølge forskning gjort av Villiers og Staden (2011) avslører bedriftene mer miljøinformasjon på sine nettsider når de står overfor en miljøkrise. Videre viser den samme forskningen at bedriftene bruker årsrapportene mer når de har et dårlig miljøomdømme (Villiers & Staden, 2011, s. 504).

Carroll (2021) viser til at det etter flere tiår med forskning på de økonomiske fordelene ved CSR kan konkluderes med at det finnes positive assosiasjoner mellom bedriftens samfunnsansvar (CSR) og dens finansielle resultater (Carroll, 2021, s. 1264). Dette positive forholdet mellom sosiale og finansielle faktorer støtter også argumentet om at det lønner seg å «gjøre godt» (Carroll, 2021, s. 1264). Å ta hensyn til interessentenes meninger i beslutninger er avgjørende og ses på som hjerte og sjelen til CSR (Carroll, 2021, s. 1272).

CSR og hva som anses som bedriftens samfunnsansvar har utviklet seg over lang tid. Konseptet bærekraft har blitt en av de viktigste driverne for CSR de siste 20 årene. Bedriftens samfunnsansvar (CSR) og bærekraft henger på mange måte sammen og mange bedrifter har endret navnet på sine CSR-rapporter til bærekraftsrapporter uten å egentlig endre noe av innholdet (Carroll, 2021, s. 1267). Bedrifter har i de senere årene endret sitt forhold til bærekraft og tar hensyn til sin nåværende og langsiktige påvirkning på samfunnet og interessentene på en ny måte (Carroll, 2021, s. 1267). Bærekraft har på mange måter blitt enda mer populært enn CSR (Carroll, 2021, s. 1266) ettersom konseptet bærekraft setter søkelys på det sosiale, miljømessige og økonomiske på en balansert måte. Denne sammenhengen med et økende fokus på økonomiske faktorer relaterer til bedriftens prioriteringer på en annen måte (Carroll, 2021, s. 1267).

Det finnes ulike syn på hva som er en bedrift sitt ansvar. Friedman sin aksjonærteori sier at en bedrift kun er ansvarlig overfor sine aksjonærer og at hensikten til et selskap er å skape økonomisk profitt på vegne av disse (Friedman, 1970, s. 173). Han påstår også at selskapets samfunnsansvar er å bruke ressursene sine på aktiviteter designet for å øke sin drivkraft, så lenge det holder seg innenfor lover og regler (Friedman, 1970, s. 173-174).

Freemans interessentteori mener derimot det motsatte og argumenterer for at det er avgjørende å ta hensyn til de eksterne interessentene som kan påvirke bedriften for å kunne skape en økonomisk vekst. Interessentteorien mener at ytre endringer skaper usikkerhet internt i en bedrift (Freeman, 1984, s. 12). For å lykkes i det nåværende og fremtidige miljøet, må bedriften derfor ta hensyn til flere interessentgrupper på samme tid (Freeman, 1984, s. 52). Freeman mener at eksterne endringer ikke er noe som bare skjer og går over igjen, men noe som heller har en varig effekt på «business-as-usual» og må tas hensyn til (Freeman, 1984, s. 22).

I løpet av de siste ti-årene har det også skjedd mye på den politiske fronten. Nye reguleringer, rammeverk, initiativ og avtaler har blitt utviklet og spredt seg. Helt fra Stockholm-konferansen i 1972, som snakket om endringer i hvordan den økonomiske veksten skulle skje (Mebratu, 1998, s. 500), til Brundtlandkommisjonen i 1987, som ønsket å beskytte naturmiljøet slik at fremtidige selskap også kunne dra nytte av ressursene (Tsalis, et.al. 2020, s. 2). Nyere initiativer, som Global Reporting Initiative (GRI) sine rammeverk, Dow Jones Sustainability Index (DJSI) og FNs bærekraftsmål (UNSDG), har også ifølge litteraturen påvirket hvordan selskap rapporterer på bærekraft (se f.eks.: Larringa & Bebbington, 2016 og Thaslim & Antony, 2016).

1.1 Formål og problemstilling

Med bakgrunn i temaene bærekraft og rapportering, som nevnt over, er formålet med denne studien å undersøke om tidligere forskning på området stemmer med rapporteringen til et utvalg av selskap, fra Kyoto-avtalen ble lansert og frem til i dag. Mye av litteraturen (se f.eks. Tsalis et.al., 2020) viser til en tydelig utvikling i både konseptet bærekraft og i selskapers rapportering. Litteraturen viser også til en endring i hvem det rapporteres for i tillegg til endringer i kvaliteten (se f.eks. KPMG International Cooperative, 2011). Problemstillingen er interessant fordi den vil forsøke å svare på om selskapene i utvalget følger samfunnet mot en mer bærekraftig utvikling. Selskapene valgt i denne undersøkelsen opererer i sektorer kjent for å være energi-, ressurs-, og utslippsintensive. På bakgrunn av dette påstår vi at en utvikling blant disse selskapene vil ha en større påvirkning på miljøet enn selskap i sektorer som er mindre energi-, ressurs-, og utslippsintensive. Det er likevel viktig å nevne at denne studien ikke prøver å svare på om selskapene har blitt mer bærekraftig, men om de har endret fokuset og kvaliteten på rapporteringen sin. Med utgangspunkt i dette har vi valgt følgende problemstilling:

Hvordan har utviklingen i bærekraftrapporteringen vært i store, multinasjonale selskap innen olje og gass- og mineralutvinningssektoren vært de siste 25 årene?

For å gjøre det enklere å svare på problemstillingen er det utarbeidet fire forskningsspørsmål. Det første forskningsspørsmålet omhandler kvaliteten i rapportene og om det økende fokuset på bærekraft i samfunnet og på den politiske arenaen har påvirket rapporteringen. Politiske avtaler, initiativer og rammeverk har utviklet seg raskt og vi ønsker å se på om dette har fremmet rapporteringen til selskapene i denne studien. Første forskningsspørsmål er derfor:

F1: Har detaljene i rapportene økt i forbindelse med etableringen av internasjonale politiske avtaler og initiativer?

Empirisk forskning antyder at selskap basert i ulike land har ulikt perspektiv på hvor viktig det er å bli ansett som sosialt ansvarlige og hva selskapene anser som viktige tema å rapportere på (se f.eks. Maignan & Ralston, 2002). Ettersom halvparten av selskapene i utvalget har amerikansk eierskap og halvparten har europeisk eierskap er det interessant å se på om det finnes forskjeller mellom verdensdelene. Det andre forskningsspørsmålet er derfor:

F2: Er det forskjeller i kvaliteten på rapporteringen til selskap med eierskap i Nord-Amerika og Europa?

Videre er det et ønske å se på om hvem selskapene rapporterer for har endret seg. Ifølge tidligere studier har forventningene fra eksterne interessenter økt. Dette har endret hvem det rapporteres for (se f.eks. Siew, 2015 og Ioannou & Serafeim, 2017). Det er interessant å se om dette også vises i rapporteringen til de utvalgte selskapene og tredje forskningsspørsmål er derfor:

F3: Har rapportene utviklet seg fra å ha mest fokus på aksjonærene til å ha mer fokus på interessentene i løpet av tidsperioden?

Litteraturen viser til at amerikanske selskap i større grad har et høyere aksjonærfokus, mens europeiske selskap har kommet lenger i å ta hensyn til en bredere interessentgruppe (se f.eks. Jurgens, et.al., 2010). Siste forskningsspørsmål er derfor:

F4: Har selskapene med nordamerikansk eierskap mer fokus på aksjonærene, mens selskapene med europeisk eierskap har mer fokus på interessentene i rapporteringen?

Det er valgt fire selskap innen olje- og gassektoren og fire selskap innen mineralutvinningssektoren. Studien vil forsøke å enten bekrefte eller avkrefte det litteraturen og teoriene påstår og i tillegg se på ulike årsaker som kan ha ført til utvikling.

1.2 Struktur

Det teoretiske grunnlaget for denne studien presenteres i neste kapittel. Her vil ulike tolkninger av hva som inngår i ansvaret til et selskap legges frem. Det teoretiske rammeverket baserer seg på teori om bedriftens samfunnsansvar og tar opp aksjonær- og interessentteorien, Carrolls pyramide og Elkingtons tredelte bunnlinje.

Denne studien bygger blant annet på en omfattende litteraturgjennomgang som oppsummeres i kapittel 3. Dette kapitlet ser både på hvordan begrepet bærekraft har utviklet seg og hvordan dette har påvirket og utviklet rapportering på bærekraft. Her presenteres også ulike lovkrav, rammeverk, avtaler og initiativer som er relevant for denne studien.

Metodene valgt for å gjennomføre studien, hvilke valg og avgrensninger som er tatt og en presentasjon av selskaper, sektorer og kategorier finnes i kapittel 4. Studien benytter en kvalitativ datainnsamling av både litteratur og gjennomgang av bærekraftsrapporter fra de siste 25 årene. Reliabilitet, validitet og etikk vil også bli presentert og diskutert i denne delen.

Kapittel 5 presenterer resultatene og her blir forskningsspørsmålene brukt for å svare på problemstillingen. Både tabeller og figurer er brukt for å presentere resultatene på en hensiktsmessig måte.

Resultatene vil analyseres og diskuteres i kapittel 6. Her vil disse knyttes opp mot de ulike forskningsspørsmålene og problemstillingen. Det blir også diskutert andre årsaker som kan ha påvirket rapporteringen.

Opgaven konkluderes og avsluttes i kapittel 7. Her vil også forslag til videre forskning til andre påvirkningselementer legges frem.

2.0 Teoretisk tilnærming

Det finnes ulike syn på hva som menes med at et selskap er samfunnsansvarlig (Carroll, 1991, s. 39). Felles for disse er at selskapene frivillig velger å integrere miljømessige og sosiale aspekter i driften (Dahlsrud, 2008, s. 7). Teorien i denne studien baserer seg på følgende: aksjonærteorien, interessentteorien og den tredelte bunnlinjen. Friedman (1970) mener at et selskap ikke kan ha et ansvar, men at dette er noe kun mennesker selv kan ha (Friedman, 1970, s. 173). Freeman (1984) argumenterer for at selskapene sitt ansvar strekker seg langt utover aksjonærene og at de må ta hensyn til en rekke eksterne interessenter for å anses som ansvarlige (Freeman, 1984, s. 8). Et tredje syn på samfunnsansvar er at bærekraftsrapportering kan gi uttrykk for at et selskap er ansvarlig gjennom åpenhet og ærlighet overfor sine interessenter (Siew, 2015, s. 180). For å synliggjøre hvordan et selskap kan prege samfunnet ut over finansielle bidrag har John Elkington skapt en tredelt bunnlinje. Dette for å skape en sammenheng mellom de tre dimensjonene sosiale-, miljø-, og økonomiske forhold (Carson & Skauge, 2019, s. 135).

2.1 Hva er selskapets (samfunns)ansvar?

For mer enn 30 år siden argumenterte Archie B. Carroll for at selskap har et samfunnsansvar som går utover det å tjene mest penger (Carroll, 1991, s. 39). Ifølge Carroll (1991) har selskapet et firedelt ansvar som består av det økonomiske, juridiske, etiske og det filantropiske. Ansvaret er presentert som en pyramide, hvor det økonomiske danner bunnen. For å være samfunnsansvarlige må alle delene være oppfylt (Carroll, 1991, s. 43). Bedriftens samfunnsansvar (CSR) er et konsept laget for å gjøre et selskap ansvarlig ved skade på samfunnet og miljøet, men også for å proaktivt bidra til velferd i samfunnet og for selskapets interessenter (Baden, 2016, s. 3).

Carrolls pyramide har vært gjenstand for en del kritikk som blant annet går ut på at det økonomiske ansvaret kommer foran det juridiske og etiske ansvaret (Baden, 2016, s. 2-3). Dette kan ifølge Kang & Wood (1995) øke sannsynligheten for at sosial velferd blir nedprioritert for økonomiske formål (Baden, 2016, s. 3). Baden (2016) henviser til at både Aupperle (1984) og Clarkson (1988) mener at mer vekt på det økonomiske vil gå på bekostning av det etiske (Baden, 2016, s. 3). Videre trekker Baden inn Kant (1785) sitt universalprinsipp som sier at moral er basert på fornuft og at man som menneske har rett til respekt. En rasjonell person vil aldri ønske å bli behandlet kun som et middel for å oppnå et mål (Baden, 2016, s. 3).

På tross av kritikken viser litteraturen innen CSR at selskap i økende grad tar i bruk CSR-praksisen. Dette gjøres uavhengig av deres geografiske plassering eller utviklingsstatus i landet de opererer i, selv om det kan by på utfordringer for enkelte deler av verden (Fernando & Lawrence, 2014, s. 149). Carron et. al. henviser til en artikkel av Graham & Woods (2006) hvor det diskuteres om selskap bør gå utover sine juridiske forpliktelser og frivillig vedta CSR i utviklingsland (Carron et.al., 2006, s. 987). Ofte er det nok å forholde seg til de grunnleggende prinsippene som det juridiske, problemer knyttet til korrupsjon, skattebetaling, rettferdig handelspraksis eller respekt for menneskerettighetene (Carron et. al., 2006, s. 978).

2.1.1 Aksjonærteorien

Aksjonærteorien er utviklet av Milton Friedman. Friedman var professor ved Chicago School of Economics og vant Nobelprisen i økonomi i 1976. Han hadde stor innflytelse innen markedsøkonomi og flere delte hans syn på at et selskaps eneste formål er å tjene penger til aksjonærene (Denning, 2013). Denne teorien bygger på at et selskap er ansvarlig for å øke sin fortjeneste til det beste for aksjonærene (Friedman, 1970, s. 173). En viktig del av aksjonærteorien har blitt gjengitt i et av Friedmans mest berømte sitat:

There is one and only one social responsibility of business – to use its resources and engage in activities designed to increase its profits so long as it stays within the rules of the game, which is to say, engages in open and free competition without deception or fraud (Friedman, 1970, s. 178).

Friedman hevder at ansvar er noe mennesker selv velger å ta. Videre hevder han at et selskap ikke kan ha ansvar, dette er det kun mennesker som kan ha (Friedman, 1970, s. 173) Sosialt ansvar blir sett på som noe aksjonærer, kunder og de ansatte kan velge å bruke sin egen tid, energi og penger på, om dette er veldedige eller andre formål (Friedman, 1970, s. 174). Uavhengig av eventuelle samfunnsmessige fordeler har selskapet en plikt til å bruke ressursene på en måte som er godkjent av aksjonærene (Hansas, 1998, s. 21). Når mennesker opererer som en del av et selskap, er de pliktige til å fordele ressursene etter aksjonærenes ønsker (Hansas, 1998, s. 22). Dermed er det menneskene sitt ansvar å være samfunnsansvarlige (Hansas, 1998, s. 22).

Aksjonærteorien har mottatt en god del kritikk, men også flere feiltolkninger. Friedman sin teori har blitt kritisert for å se på andre interessenter enn aksjonærer som et middel for å oppnå lønnsomhet (Smith, 2003, s. 86). Dette kan tolkes som om den oppfordrer ledere til å gjøre hva som helst for å tjene penger (Smith, 2003, s. 86). En del av kritikken stammer fra tiden etter finanskrisen i 2008/2009. Kritikere mente at aksjonærteorien åpnet opp for at ledere kunne utnytte eller misbruke stillingen sin til selvtenjende formål (Tse, 2011, s. 54). Lederne er der imot kun forpliktet til å øke fortjenesten gjennom lovlige, ikke-bedragende midler (Smith, 2003, s. 86). På bakgrunn av denne feiltolkningen er det mange som ser på teorien som kortsiktig profittmaksimering på bekostning av selskapets langsiktige profitt. Imidlertid sier mer gjennomtenkte aksjonærteoretikere at en «opplyst egeninteresse» må til for at ledere kan ta lønnsomme, langsiktige valg (Smith, 2003, s. 86).

2.1.2 Interessentteorien

Interessentteorien bygger på ideen om viktigheten av interessentene til et selskap og ble i 1984 lansert av R. Edward Freeman. Han argumenterer med at selskap bygger strategien sin rundt sitt forhold til sentrale interessenter (UVA Darden School of Business, 2022). Freeman har definert en interessent som «de grupper som bedriften ville slutte å eksistere uten støtte fra» (Freeman, 1984, s. 31). Det å forstå behovene og bekymringene til flere av de ulike interessentgruppene, vil hjelpe et selskap med å formulere avgjørende driftsmål (Freeman, 1984, s. 32). Interessentteorien hevder videre at ledere både har en plikt overfor selskapets aksjonærer, men også andre interessenter som bidrar, enten frivillig eller ufrivillig, til selskapets langsiktige kapasitet og aktiviteter (Smith, 2003, s. 85).

Ekstern turbulens kan ses på som endringer i gamle relasjoner eller fremveksten av nye grupper som har betydning for selskapets handlinger (Freeman, 1984, s. 13). En dypere forståelse av turbulensen er viktig og det trengs et rammeverk som lar ledere håndtere det eksterne miljøet mer effektivt (Freeman, 1984, s. 8). Videre mener han at konsept og prosesser som gjør det enklere å håndtere flere interessenter i en rekke spørsmål er avgjørende. For hver avgjørelse må selskapet ta hensyn til og se på effekten denne kan ha for interessentene (Freeman, 1984, s. 26). For å lykkes i et nåværende og fremtidig miljø, er det viktig å ikke utelate interessenter som kan påvirke eller bli påvirket av selskapets formål (Freeman, 1984, s. 52). Å forstå komplekse sammenhenger mellom økonomiske og sosiale krefter og ikke isolere sosiale problemer som noe adskilt fra den økonomiske virkningen de har og omvendt å isolere økonomiske problemer som om de ikke har noe sosial effekt, vil være sentralt (Freeman, 1984, s. 40).

I likhet med aksjonærteorien, har også interessenteorien opplevd mistolkninger (Smith, 2003, s. 86). En av misforståelsene er antagelsen om at teorien mener det å fokusere på lønnsomhet ikke kreves av et selskap (Smith, 2003, s. 86). Teoriens endelige mål er å balansere verdiene til alle interessenter, også aksjonærene, og dermed skape en fortjeneste som vil føre til videre eksistens (Freeman, 1984, s. 32). Key (1999) kritiserer interessenteorien for at den har mangler i det teoretiske innholdet og at det ikke finnes noen spesifikk logikk i teorien som forklarer sammenhengene mellom interessenter og selskap (Key, 1999, s. 326). Phillips et.al. (2003) kritiserer også teorien fordi den mener at selskapet skal ta hensyn til interessentene, men mangler en logisk forklaring på hvordan dette skal gjøres. De mener videre at det mangler klare svar på hvilke beslutninger som må tas med hensyn til interessentene og at teorien derfor er vanskelig å bruke i dag-til-dag beslutninger (Phillips, et.al., 2003, s. 485).

2.1.3 Aksjonærteorien vs. Interessenteorien

Aksjonærteorien og interessenteorien blir ofte satt opp mot hverandre. Kritikken mot aksjonærteorien peker på det faktum at den er begrenset ved å skape fordeler for aksjonærene og neglisjerer de øvrige interessentene (Tse, 2011, s. 53). Tilhengere av interessenteorien, blant annet Freeman (1994), mener at selskap må styres på en måte som tjener alle interessentene, ikke bare aksjonærene. Andre tilhengere av aksjonærteorien, inkludert Sundaram og Inkpen (2004) og Friedman (1970), argumenterer for at målet om aksjonærverdimalisering også vil være fordelaktig for interessentene. Bakgrunnen for denne argumentasjonen er at kontantstrømmen til aksjonærer er noe som kun betales ut etter at alle selskapets forpliktelser er oppfylt (Tse, 2011, s. 53).

Phillips et. al. henviser til Jensen (2000), Marcoux (2000) og Sternberg (2000) som mener det å følge teorien åpner opp for utfordringer ved å fremheve en lederstil hvor ledere lettere kan handle ut ifra egen interesse og senere hevde at det ble gjennomført til fordel for en av interessentgruppene (Phillips, et.al., 2003, s. 484). Det er nettopp dette aksjonærteorien er kjent for å prøve å overkomme (Phillips, et.al., 2003, s. 484). Det er likevel ingen grunn til å tro at interessenteorien vil påvirke en samvittighetsløs leder mer enn andre teorier (Phillips, et. al., 2003, s. 484).

2.1.4 Den tredelte bunnlinjen

Den tredelte bunnlinjen er en teori som ble lansert av John Elkington og består av sosialkapital, miljøkapital og økonomisk kapital (Carson & Skauge, 2019, s. 136). Tanken bak teorien var å synliggjøre hvordan et selskap preger samfunnet utover det økonomiske (Carson & Skauge, 2019, s. 135). Den tredelte bunnlinjen viser hvorfor tradisjonell rapportering på finansielle indikatorer ikke er tilstrekkelig, da et selskap både må ta hensyn til sin påvirkning på mennesker innad i et selskap og samfunnet gjennom den sosiale bunnlinjen. Selskapet må også vise hvordan det påvirker det ytre miljøet gjennom den miljømessige bunnlinjen (Carson & Skauge, 2019, s. 136-137). For å synliggjøre både de økonomiske og ikke-økonomiske elementer, mener Elkington at de tre bunnlinjene må samles i en bærekraftsrapport (Carson & Skauge, 2019, s. 139).

Flere tusen selskap rapporterer etter den tredelte bunnlinjen i dag (Nilsen, 2020), men teorien er kritisert for å ha blitt brukt på feil måte (Elkington, 2018). Den tredelte bunnlinjen er med på å gi et utgangspunkt for å identifisere indikatorer i de tre bunnlinjene (Stenzel, 2010, s. 1). Da Global Reporting Initiativ (GRI) sin standard ble lansert i 2000 ga dette rammeverket kriterier som kunne måle et selskaps bidrag i hver del av den tredelte bunnlinjen (Stenzel, 2010, s. 2). GRI gir med andre ord et svar på manglende systemer for å analysere og handle riktig.

Noe av kritikken rettet mot den tredelte bunnlinjen omhandler målemetoden, mangelen på integrering på tvers av dimensjonene og dens funksjon som en samsvarende mekanisme (Sridhar & Jones, 2013, s. 108). Målingen av immaterielle eiendeler er for kompleks (Sridhar & Jones, 2013, s. 94). Den tredelte bunnlinjen blir også kritisert fordi den ikke gir noe rom for å prioritere kravene blant de ulike interessentgruppene (Sridhar & Jones, 2013, s. 96). Videre mangler teorien en integrasjon mellom de tre dimensjonene (Sridhar & Jones, 2013, s. 98). På grunn av dette rapporterer selskap ofte separate data for økonomi, miljø og det sosiale (Sridhar & Jones, 2013, s. 108). Forskning viser at den tredelte bunnlinjen trenger en bedre måte å definere og demonstrere sin metode for måling, noe som også vil hjelpe selskapet med å produsere tydelige bærekraftsrapporter (Sridhar & Jones, 2013, s. 107). Sridhar og Jones (2013) mener også at bunnlinjen bør gå fra å hete den tredelte bunnlinjen, til den integrerte bunnlinjen (Sridhar & Jones, 2013, s. 107).

3.0 Litteraturgjennomgang

Denne delen undersøker hvordan konseptet bærekraft har utviklet seg og hvordan dette har endret bærekraftsrapporteringen. Nye lovkrav, rammeverk, initiativer og reguleringer som kan ha bidratt til å utvikle og endre fokuset og kvaliteten i bærekraftsrapporteringen vil bli gjennomgått. Videre vil utvikling, både før og i løpet av den valgte tidsperioden, bli studert. Forskjeller mellom Nord-Amerika og Europa sitt syn på hvor viktig bærekraftsrapportering danner grunnlaget for å svare på noen av forskningsspørsmålene. Det samme gjelder hvordan de ulike verdensdelene ser på forholdet mellom aksjonærer og andre interessenter.

3.1 Utviklingen av konseptet bærekraft

Det finnes mange diskusjoner om når begrepet bærekraft og en bærekraftig utvikling ble satt på agendaen. Brundtlandrapporten «Vår felles framtid» blir ofte sett på som et startpunkt for diskusjonen om en bærekraftig utvikling (Mebratu, 1998, s. 496). Allerede i 1972, under FNs «Conference on Human Environment» i Stockholm, var det snakk om at en endring i hvordan den økonomiske veksten skulle skje måtte til (Mebratu, 1998, s. 500). I årene etter konferansen ble det mer og mer snakk om bærekraft og i 1978 dukket begrepet «eco-development» opp i FNs miljøprogram. Det ble nå internasjonalt anerkjent at miljø- og utviklingsideer måtte samkjøres (Mebratu, 1998, s. 501).

Brundtlandrapporten fokuserer hovedsakelig på strategier for å beskytte naturmiljøet. Dette for å sørge for at selskap i fremtiden også kan dra nytte av de samme ressursene som brukes i dag (Tsalis, et. Al., 2020, s. 2). Begrepet bærekraftig utvikling kommer frem i rapporten og både rapporten og begrepet har fått stor internasjonal oppmerksomhet (FN-sambandet, 2020);

En utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov (FN-sambandet, 2020).

En annen signifikant milepæl for konseptet bærekraftig utvikling kom under FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992 (Tsalis, et. al., 2020, s. 3). De fleste av verdens statsledere var til stede (FN-sambandet, 2020) og denne konferansen førte til produksjonen av internasjonale dokumenter som «The Rio Declaration», «Agenda 21» og konvensjoner om avskoging, biologisk mangfold og klimaendringer (Mebratu, 1998, s. 502). Andre protokoller og dokumenter fulgte på løpende bånd.

Kyotoprotokollen ble vedtatt i 1997 og trådte i kraft i 2005. Avtalen var den første bindende klimaavtalen og inneholdt klare tall og tidsfrister for å redusere klimagassutslipp (FN-sambandet 2020 (2)). Kravene varierte fra land til land, noe som gjorde at utviklingsland ikke var forpliktet på samme måte som industriland. Kyotoavtalen var også den første avtalen som omhandlet klimakvoter (FN-sambandet, 2020 (2)). FNs tusenårsmål kom i 2000 og bestod av åtte mål som skulle nås innen 2015 (FN-sambandet, 2020). Disse målene omhandlet for det meste fattigdomsbekjempelse, men et av målene handlet om miljøet og å sikre en bærekraftig utvikling (FN-sambandet, 2020). United Nations Global Compact (UNGC) ble også lansert i 2000 og skulle hjelpe organisasjoner med rapportering på grunnleggende ansvar som menneskerettigheter, arbeidskraft, miljø og antikorrupsjon (United Nations Global Compact, u.å.).

Som en forlengelse av Rio-konferansen ble FNs Earth Summit om bærekraftig utvikling avholdt i Johannesburg i 2002. Dette var en annen viktig milepæl i utviklingen av bærekraftkonseptet, ble det lagt vekt på tre dimensjoner av bærekraft; økonomi, miljø og samfunn (Tsalis, et. Al., 2020, s. 3). Store uenigheter blant medlemslandene førte til at rapporten fra møtet var lite konkret. For å fortsette arbeidet mot en bærekraftig utvikling møttes verdens statsledere på nytt i Rio de Janeiro i 2012. Dette møtet resulterte i det komplekse arbeidet med å utvikle nye bærekraftsmål, da de opprinnelig vedtatte tusenårsmålene kun gjaldt frem til 31. desember 2015 (FN-sambandet, 2020).

I tidsperioden fra 2012 til 2015 ble 17 bærekraftsmål og 169 delmål utarbeidet. Disse ble vedtatt etter en FN-konferanse i New York september 2015 og trådte i kraft 01. januar 2016. Bærekraftsmålene skulle fungere som et kollektivt rammeverk for land, næringsliv og sivilsamfunn. Hensikten med disse var «å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030» (FN-sambandet, 2020). Senere samme år ble Parisavtalen lansert. Hensikten med denne var å sørge for at alle land i verden sammen skal klare å motarbeide klimaendringene. Avtalen er en internasjonal avtale som trådte i kraft 4. november 2016 (FN-sambandet, 2020 (3)) og blir ansett som et av de mest betydningsfulle verktøyene for å bringe frem en bærekraftig verden (FN-sambandet, 2020 (3)).

3.2 Hvordan har utviklingen av bærekraftkonseptet påvirket rapporteringen?

På samme måte som begrepet bærekraftig utvikling har etablert seg, har også behovet for og fokuset i rapporteringen endret seg gjennom årene (Tsalis, et.al., 2020, s. 5). Omfanget i rapporteringen har utvidet seg fra å kun omfatte finansiell informasjon for aksjonærer til også å inkludere sosiale og økologiske tema siden selskap begynte å rapportere på bærekraft (Larringa & Bebbington, 2021, s. 166). Det sentrale i den tidligste fasen av rapporteringen var sosiale problemer (Tsalis, et.al., 2020, s. 5) og selskapene hadde fokus på menneskelige ressurser, medarbeiderrelasjoner, samfunnsutvikling og arbeidssikkerhet for ansatte som en del av den økonomiske rapporten (Thaslim & Antony, 2016, s. 27). På slutten av åttitallet, etter Brundtlandrapporten, endret rapporteringen seg til å også ta for seg miljøproblemer (Larrinaga & Bebbington, 2021, s. 167 & Tsalis, et.al., 2020, s.5).

I 1997 ble Global Reporting Initiative (GRI) grunnlagt. I tillegg til å rapportere på sosial- og miljøproblemer økte bekymringene for klimaforandringer. Dette førte blant annet til at karbonutslipp skulle måles og rapporteres på (Thaslim & Antony, 2016, s. 28). Elkington sin tredelte bunnlinje ble utviklet i 1998 og argumenterte for at miljømessige og sosiale ytelser burde gå hånd i hånd med den økonomiske ytelsen og at dette var avgjørende for en bærekraftig utvikling (Thaslim & Antony, 2016, s. 28). Metoden ble brukt for å sikre kvaliteten på rapporteringen innen økonomi, miljø og sosial bærekraft (Tsalis, et. Al., 2020, s. 5).

Larrinaga og Bebbington (2021) mener at utviklingen av indekser som Dow Jones Sustainability Index (DJSI), som ble lansert på starten av 2000-tallet, er en viktig motivasjonsdriver for selskap til å rapportere på bærekraft (Larringa & Bebbington, 2021, s. 168). Høyere kvalitet på rapporteringen økte sjansene for å bli inkludert i indeksene, i tillegg til at de skapte forventninger om hvilke temaer som skulle dekkes av rapporteringen og ga selskapene synlige belønninger hvis de utmerket seg (Larrinaga & Bebbington, 2021, s. 168). Et annet lignende eksempel er Carbon Disclosure Project (CDP) som ble grunnlagt i 2000. Dette er den største databasen over store selskap sin klimapåvirkning i verden (Thaslim & Antony, 2016, s. 28). CDP har utarbeidet et system som måler selskap sin fremgang mot en mer utfyllende rapportering på bærekraft (CDP Worldwide, 2022). På bakgrunn av informasjonen oppgitt av selskapene, blir de vurdert på kvalitet og fullstendighet (Siew, 2015, s. 183). På denne måten skaper CDP engasjement verden over (CDP Worldwide, 2022).

KPMG har siden 1993 utført undersøkelser på selskap sin holdning til bærekraftrapportering. En av disse undersøkelsene ble gjennomført i 2011 og her oppgir KPMG at av de 250 største selskapene i verden, rapporterer 95% på samfunnsansvar (CSR) (KPMG International Cooperative, 2011, s. 6). De påstår at selskap i økende grad forstår at interessentene forventer ansvarlighet på andre områder i selskapet enn bare det finansielle (KPMG International Cooperative, 2011, s. 7). Her nevnes det også at nordiske land har hatt en god utvikling fra forrige rapport i 2008. Dette kan både forklares med et økt press fra samfunnet, men også på grunn av ny statlig politikk og reguleringer i land som Sverige og Danmark (KPMG International Cooperative, 2011, s. 9). De viktigste årsakene selskap oppgir for høyere fokus på rapportering er hensyn til selskapets omdømme og det etiske ansvaret, men også at de forventer at høyere fokus på samfunnsansvar vil føre til innovasjon og læring internt (KPMG International Cooperative, 2011, s. 18).

Siew (2015) påstår at selskap over hele verden i økende grad har tatt i bruk bærekraftrapportering på grunn av interessentenes krav om større åpenhet rundt miljømessige og sosiale forhold (Siew, 2015, s.180). Videre diskuterer Ioannou & Serafeim (2017) hvordan press fra investorer, aksjonærer, leverandører og en rekke andre interessenter har påvirket selskapene til å opplyse og informere om sosiale og miljømessige utfordringer (Ioannou & Serafeim, 2017, s. 7). De påstår at dette presset har ført frem en mer systematisk tilnærming til risikostyring og bærekraftrapportering (Ioannou & Serafeim, 2017, s. 7). Flere selskap anerkjenner at risiko knyttet til klimaendringene også fører til finansiell risiko (Threlfall, et.al., 2020, s. 38).

Det er en ny og høyere forventning til overgangen mot en grønn og mer bærekraftig økonomi, noe som øker forventningene til bærekraftrapporteringen (Threlfall, et.al., s. 24). KPMG sine undersøkelser nevner gjentatte ganger forventningene fra ulike interessenter som en grunn til endring i rapporteringen (f.eks Threlfall, et.al., 2020, s. 22). Forventninger fra aksjemarkedet og andre interessenter til overholdelse av klimarelaterte rammeverk, globale rapporteringstrender, standarder som adresserer klimaendringer og fremgangen mot FNs bærekraftsmål er gjentakende årsaker til at flere og flere selskap velger å rapportere på bærekraft (Threlfall, et.al., 2020, s.14).

Etter 2016, da FNs bærekraftsmål trådte i kraft, endret rapporteringen seg til å fokusere mer på 2030-agendaen (Tsalis, et.al., 2020, s. 5) og å implementere målene i bærekraftsrapporteringen (Bebbington & Unerman, 2018, s. 9). Ifølge KPMG sin undersøkelse på bærekraftsrapportering fra 2020 er FNs bærekraftsmål en viktig årsak til økningen i antall selskap som har styrket bærekraftsrapporteringen sin. Fra 2017 til 2020 har antall selskap som forbinder sin virksomhet med FNs bærekraftsmål økt med ca. 30 % (Threlfall et.al., 2020, s. 44). Selskap i KPMG sin undersøkelse mener det er avgjørende å kommunisere hvordan verdi skapes for interessentene for å oppnå offentlig tillit og langsiktig forretningssuksess. Også hvordan selskapet bidrar til FNs bærekraftsmål på en konsekvent og effektiv måte er sentralt (Threlfall, et.al., 2020, s. 47).

Hvordan selskap avslører miljøinformasjon varierer også. Selskapene rapporterer på bærekraft både i årsrapportene sine, egne bærekraftsrapporter, andre typer sosiale rapporter og på sine egne nettsider (Villiers & Staden, 2011, s. 505). Årsrapportens tilknytning til regulering og revisjon gjør at den kan bli sett på som mer troverdig enn nettsider, samtidig som de har ulike formål og ulike målgrupper (Villiers & Staden, 2011, s. 505). På en nettside er det enklere for selskapene å dele opp informasjonen ut ifra hvem de ønsker å nå ut til. Her kan selskapene lage en egen side med informasjon for investorer og en egen side med informasjon for kunder eller andre interessentgrupper (Villiers & Staden, 2011, s. 505). Tidligere studier viser også en negativ korrelasjon mellom rapportering på bærekraft og bærekraftsresultater. Ofte er det de selskapene som er dårligst på bærekraft som rapporterer mest (Villiers & Staden, 2011, s. 505). Andre studier viser at selskap tydeliggjør bærekraftinformasjon på nettsiden sin når de står overfor en miljøkrise, mens årsrapporten er mer brukt dersom de har et dårlig miljørykte (Villiers & Staden, 2011, s. 506). Informasjon om miljøkriser blir ofte delt på nettsiden ettersom selskapene ønsker å få informasjonen ut på riktig måte og de kan forklare situasjonen for interessenter innen kort tid (Villiers & Staden, 2011, s. 506).

3.3 Lover og reguleringer som påvirker bærekraftsrapporteringen

Lover og reguleringer har også påvirket bærekraftsrapporteringen (Threlfall, et.al., 2020, s. 13). Før 1960-tallet var det liten miljøbevissthet og det fantes bare noen få isolerte internasjonale initiativer om miljøregulering (Greene, 2020). Det var ikke før etter Stockholm konferansen i 1972 at nasjonale regjeringer gjorde endringer og lokale miljølovgivninger tok form (Greene, 2020).

Investorer og andre interessenter søker i større grad etter miljø-, sosial-, og forretningsetisk (ESG) informasjon. De er avhengige av datadrevne rapporter for å kunne identifisere organisasjoner som er ledende på bærekraft for å kunne ta meningsfulle og velinformerte beslutninger (Nelson, 2021). Som svar på dette har flere land vedtatt nasjonal lovgivning som krever at offentlige og private selskap skal publisere informasjon om ESG-relaterte spørsmål, i årsrapporten eller gjennom egne bærekraftsrapporter (Nelson, 2021).

De store miljøvedtektene i USA ble vedtatt mellom 1960-tallet og 1980-tallet (Kepner, 2016). Richard Nixon undertegnet 1. januar 1970 Nixon National Environmental Policy Act (NEPA). Formålet var å sørge for at offentlige instanser vurderer hvordan handlinger påvirker miljøet før avgjørelsen tas (EPA, 2022). Senere opprettet han også Environmental Protection Agency (EPA), hvor hensikten var å samkjøre miljøprogram fra ulike organisasjoner til en enkelt enhet (Kepner, 2016). EPA har myndighet til å produsere forskrifter og regulere organisasjoner, holde de juridisk ansvarlig ved miljøbrudd og sende ut retningslinjer og veiledningsdokumenter for å hjelpe det offentlige og private (Kepner, 2016). De første lovverkene påvirket av EPA omfattet førstegenerasjons forurensninger til luft, overflatevann, grunnvann og avfall (Kepner, 2016).

Clean Air Act, som kom i 1970, ble en av USAs mest innflytelsesrike miljølover. Økende offentlig bevissthet og bekymring knyttet til forurensning av vannet førte til at Clean Water Act også ble til (EPA, u.å.). Slike miljølover økte straffene for negativ miljøatferd, samtidig som de økte insentivene for positiv adferd (Villiers & Staden, 2011, s. 505). Dette førte blant annet til at mulige investorer og andre interessenter ble mer opptatte av miljøprestasjonene til et selskap (Villiers & Staden, 2011, s. 505). I 2007 betalte British Petroleum (BP) tidenes største straffebot for brudd på disse lovene etter en eksplosjon på et raffineri i 2005 som drepte 15 mennesker og for et oljeutslipp på Alaskas Tundra i 2006 (EPA, u.å.).

I Storbritannia kom de første miljølovgivningene på 1960-tallet, hvor luftforurensning fra industri ble regulert (Holland & Foo, 2003, s. 5). Det britiske parlamentet vedtok i slutten av november 2008 verdens første klimalov (Lockwood, 2013, s. 1339). Loven ble en viktig brikke for Storbritannia sitt image som en leder på klimaendringer og fastsatte juridisk bindende mål for å redusere klimagasser med 80 % fra 1990 til 2050. Denne loven bandt også fremtidige regjeringer til å møte utslippsbudsjettet på veien mot 2050-målet (Lockwood, 2013, s. 1339). I 2013 ble alle børsnoterte selskap i Storbritannia pålagt å levere en rapport på årlige klimagassutslipp, mangfold og menneskerettigheter (Nelson, 2021).

I Norge pålegger regnskapsloven §3-3C (1998), tilføyd ved lov i 2013, alle store selskap å redegjøre for samfunnsansvar. Redegjørelsen skal minst omhandle miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, likestilling, antidiskriminering, overholdelse av menneskerettigheter og hvordan de jobber for å bekjempe korrupsjon (Regnskapsloven, 2022). Før denne tilføyelsen av loven kom, fantes det kun regnskapsloven §3-3a (1998) som påla:

Selskap som ikke er små skal gi opplysninger i årsberetningen om arbeidsmiljøet, om tilstanden i virksomheten når det gjelder likestilling, om tiltak for å fremme formål i diskrimineringslovgivningen, samt om forhold ved virksomheten som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på det ytre miljø (Finanskomiteen, 2013, s. 1).

Svenske lover gir lite veiledning angående bærekraftsrapportering (Erlandsson & Olinder, 2009, s. 6). Det ble likevel innført krav om at selskap som driver med spesielt miljøskadelige operasjoner må søke om tillatelse eller informere offentligheten om forholdet og opplyse om endring i produksjonsprosesser og avfallshåndtering (Erlandsson & Olinder, 2009, s. 6). I 1999 ble det gjort endringer i regnskapsloven og det ble vedtatt at selskap er forpliktet til å inkludere en kortfattet offentliggjøring av miljø og sosialinformasjon i årsrapporten (Habek & Wolniak, 2013, s. 44). I 2009 ble statseide selskap lovpålagt å rapportere på sin miljøhåndtering og påvirkning i henhold til GRI (Erlandsson & Olinder, 2009, s. 7). Utover dette finnes det ingen lovgivning som regulerer plikten til å rapportere på samfunnsansvar i Sverige (Erlandsson & Olinder, 2009, s. 6). Likevel er det mye som tyder på at Sverige gjør mer enn de fleste innenfor bærekraft og de scorer spesielt bra når det kommer til innovasjon som bidrar til mer fornybar energi og å redusere klimagassutslipp (Svendsen, 2012).

I 2018 trådte EU sitt direktiv om ikke-finansiell rapportering, Non Financial Reporting Directive (NFRD), i kraft for alle EUs medlemsland og det ble forventet at selskap skulle rapportere på vesentlige miljømessige, sosiale og ansettelsesrelaterte utfordringer (Nelson, 2021). Dette direktivet omhandler store selskap av allmenn interesse med mer enn 500 ansatte og består av rundt 11 700 selskap og grupper over hele EU (European Commission, 2022). En fellesnevner blant landene som har lovverk for rapportering på bærekraft er at det i størst grad er store, børsnoterte selskaper som faller inn under lovgivningen og at rapporten skal inneholde informasjon om miljøavsløringer som klimautslipp, men også om mangfold og menneskerettigheter.

3.4 Internasjonale protokoller, avtaler, rammeverk, initiativ og standarder

I tillegg til lover og reguleringer har det kommet flere ulike protokoller, avtaler, initiativ og standarder. De mest relevante for denne studien er Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen (ISO), Global Reporting Initiative (GRI), Dow Jones Sustainability Index (DJSI), United Nations Global Compact (UNGC), Kyotoavtalen, FNs bærekraftsmål og Parisavtalen. Basert på tilgjengelig litteratur vil disse bli presentert i denne delen og hvordan de har påvirket rapporteringen til selskap. I delkapitlet vil det også presenteres kritikk til de ulike rammeverkene og standardene og det vil bli gjennomgått tidligere forskning på forskjeller mellom bærekraftfokuset i Nord-Amerika og Europa som er relevant for denne studien.

3.4.1 Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen (ISO)

Historien bak ISO stammer helt tilbake til 1946, men den første standarden som omhandlet miljø, ISO 14001, ble lansert i 1996 (ISO, u.å.). Standarden skulle være et verktøy som kunne hjelpe selskap med å identifisere og kontrollere påvirkningen de hadde på miljøet og ble designet for å kunne fungere for alle organisasjoner, uavhengig av aktivitet eller sektor (ISO, u.å.). ISO 14000 spredte seg globalt og i en ISO-undersøkelse fra 2004 ble det erklært at det da var registrert over 90 000 ISO 14000-sertifikater i 127 ulike økonomier (Castka & Balzarova, 2008, s. 76).

Selv om ISO 14000 er et frivillig direktiv var det flere innflytelsesrike organisasjoner som tok i bruk standarden, noe som førte til at andre ble tvunget, enten direkte eller indirekte, til å følge etter (Castka & Balzarova, 2008, s. 76). Ved å forplikte seg til ISO 14000 sikrer et selskap at aktiviteter, produkter og tjenester er positive for både mennesker og verden. Det fremmer prinsipper og praksiser som er relevante for å oppnå et konkurransefortrinn ved positiv miljøprestasjon (Aba & Badar, 2013, s. 45).

Selve sertifiseringsprosessen til ISO har bydd på enkelte problemer, ettersom det er selskapet selv som definerer omfanget av prosessen når det søker sertifisering gjennom ISO (Elefsiniotis & Wareham, 2005, s. 210). Dette kan inkludere en eller flere operasjonssteder, fasiliteter eller prosesser, på samme tid som de kan velge å ekskludere andre. Tanken bak valgfriheten til sertifiseringsprosessen var å kunne tilby selskap fleksibilitet ved å ha mulighet til å registrere flere enheter enkeltvis eller samlet under en sertifisering. Dette kan føre til en misvisende situasjon der et selskap blir oppfattet som ISO 14000-sertifisert, mens det kun er en del av driften som faktisk er sertifisert (Elefsiniotis & Wareham, 2005, s. 210).

3.4.2 Kyotoprotokollen

Kyotoprotokollen var den første forpliktende klimaavtalen for industriland, som bestod av konkrete tall og tidsfrister for reduksjon av klimagassutslipp (FN-Sambandet, 2020, (2)). Den ble vedtatt i Japan i 1997, men trådte ikke i kraft før i 2005 (FN-Sambandet, 2020, (2)). Utviklingsland var ikke forpliktet til å bidra og kravene for kutt kunne variere fra land til land. Handling med klimakvoter mellom landene ble mulig gjennom Kyotoprotokollen (FN-Sambandet, 2020, (2)). Avtalen skulle vare til 2012, men ettersom verdens land ikke ble enige om en ny avtale ble den forskjøvet til 2020. Parisavtalen tok over for Kyotoprotokollen da de kom med en avtale som forpliktet både rike og fattige land (FN-Sambandet, 2020, (2)).

Kyotoprotokollen fikk imidlertid en del kritikk for å ikke være ambisiøs nok og at det er en skjevfordeling mellom landene. Siden målestokken for utslippsreduksjoner startet i 1990 har enkelte land som Japan blitt favorisert, mens land som Sovjetunionen kom dårligere ut (FN-Sambandet, 2020, (2)). Selv om internasjonal skips- og flytrafikk står for en stor del av de globale utslippene var de ikke en del av avtalen. Mange anser dessuten avtalen som feilet på grunn av USA sin manglende deltakelse, samt at Canada trakk seg (FN-Sambandet, 2020, (2)).

3.4.3 Global Reporting Initiative (GRI)

Global Reporting Initiative (GRI) ble grunnlagt i 1997 som følge av reaksjoner fra det offentlige etter Exxon Valdez-skandalen, et av de største oljeutslippene i historien og miljøskadene som fulgte av det (GRI, 2022). Den første versjonen av GRI-rammeverket for bærekraftrapportering ble publisert i 2000 (GRI, 2022). GRI sitt rammeverk krever at deltakerne rapporterer om sine økonomiske indikatorer, miljøoverholdelser, arbeidspraksis, menneskerettigheter, samfunn og produktansvar og på denne måten fører det til en standardisering av rapporteringen. Innenfor kategoriene og underkategoriene gir rammeverket hvert selskap fleksibilitet til å rapportere på det som er viktigst for selskapets interessenter (Landrum & Ohsowski, 2017, s. 132).

GRI har som formål å kommunisere økonomiske, miljømessige og sosiale konsekvenser av driften til et selskap på en måte som er forståelig for selskapet selv og dets interessenter (Regnskap Norge, 2019). Rammeverkene er både frivillige og kostnadsfrie å benytte seg av (Regjeringen, u.å) og er laget for å forbedre muligheten til å sammenligne selskap på verdensbasis, samt å sikre kvaliteten på informasjonen som publiseres. Dette åpner for større åpenhet og ansvarliggjøring for selskapene (Regnskap Norge, 2019). GRI er det mest brukte rammeverket for bærekraftrapportering i Europa (GRI, 2022).

Landrum og Ohsowski (2017) refererer til Calace (2016) og Ernst & Young (2016), som påstår at GRI er det desidert mest brukte formatet for bærekraftsrapportering på verdensbasis (Landrum & Ohsowski, 2017, s. 130). GRI reflekterer «de facto»-standarden for bærekraftsrapportering, noe som vil si at standarden er allment anerkjent, selv om det ikke foreligger noe vedtak om å følge den (Rasche et. al., 2012, s. 9). Videre fokuserer GRI på den tredelte bunnlinjen av rapportering (Thaslim & Antony, 2016, s. 31) og er den eneste som har en standard som søker å oppfylle alle de 17 bærekraftsmålene (Sustain Case, u.å.).

3.4.4 Dow Jones Sustainability Index (DJSI)

Dow Jones Sustainability Index (DJSI) ble lansert i 1999 (Norsk Hydro ASA, 2021) og er regnet som verdens mest prestisjefylte bærekraftindeks (Norsk Hydro ASA, 2017). DJSI ble startet som et samarbeid mellom S&P Dow Jones indekser og RobercoSAM og bruker økonomiske, miljømessige og sosiale faktorer til å måle prestasjonene til verdensledende selskap (Norsk Hydro ASA, 2021). Indeksen retter seg mot å identifisere de 10 % beste utøverne på bærekraft og på S&P 500, som er en aksjeindeks med de 500 største virksomhetene i Amerika (S&P Global, u.å.). Det har opp gjennom årene blitt et betydelig verktøy og referansepunkt for en bærekraftig utvikling (Norsk Hydro ASA, 2021).

3.4.5 United Nations Global Compact (UNGC)

UNGC ble lansert i 2000 og er et prinsippbasert verktøy som rapporterer på grunnleggende ansvar som menneskerettigheter, arbeidskraft, miljø og antikorrupsjon (United Nations Global Compact, u.å.). Ut ifra dette danner selskapet et grunnleggende ansvar både overfor mennesker, planeten og for langvarig suksess (Rasche et. al. 2012, s. 7). UNGC hadde i 2012 vokst til å bli det største frivillige initiativet for samfunnsansvar i verden (Rasche et. al., 2012, s. 7). Sammenlignet med andre initiativ har UNGC betydelig større geografisk rekkevidde og oppleves legitim på grunn av den politiske støtten fra FN-systemet (Rasche et. al., 2012, s. 7).

3.4.6 FNs Bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål ble lansert i 2015 med en felles arbeidsplan for hvordan verden sammen skulle klare «å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030» (FN-Sambandet, 2020). De 17 målene og 169 delmålene ble til gjennom en stor spørreundersøkelse med innspill fra hele verden. Det er frivillig om landene ønsker å rapportere til FN på sin fremgang og veien dit (FN-Sambandet, 2020, (4)).

3.4.7 Parisavtalen

Parisavtalen er en internasjonal avtale som ble vedtatt 12. desember 2015. Målet med avtalen er å begrense klimaendringene i verden og forpliktet alle land, ikke bare de rike, til å kutte sitt klimagassutslipp (FN-Sambandet, 2020, (3)). Selv om avtalen gjelder for alle land, er det forventet at de rike landene skal bidra mest. Videre sier avtalen at alle land skal lage en plan for hvor mye utslipp som skal reduseres (FN-Sambandet, 2020, (3)). Avtalen går i tillegg ut på at temperaturen på kloden ikke må overstige mer enn 2 grader innen århundret er over og aller helst ikke mer enn 1,5 grad. Målet er å bli klimanøytrale sted mellom år 2050 og 2100(FN-sambandet, 2020 (2)). For å kunne bli klimanøytrale må det fjernes eller fanges opp like minst like mye klimagass som det slippes ut. Alle land skal forbedre sitt samarbeid om klimatilpasning og de fattigste landene skal få hjelp slik at alle land kan klare å nå målene sine (FN-Sambandet, 2020, (3)).

3.5 Kritikk til bærekraftsrapportering

Både bærekraftsrapportering i seg selv og de ulike standardene og rammeverkene har gjennomgått en del kritikk. Det finnes i dag ca. 230 ulike rapporteringsverktøy for bærekraft å forholde seg til (Hattestad, 2020). Disse verktøyene er viktige fordi de informerer om selskap sin fremgang mot å nå bærekraftsmålene sine. Det har likevel blitt utfordrende for interessentene å forholde seg til bærekraftsrapportene på grunn av den store mengden rapporteringsverktøy med ulike kriterier og metodikk (Siew, 2015, s. 180). Pucker (2021) anklager også dagens bærekraftsrapportering for å være ikke-standardisert, ufullstendig, upresis og misvisende. Dette mener han henger sammen med at bare et mindretall av disse validert av en tredjepart, selv om over 90 % av de største selskapene i verden i dag produserer CSR-rapporter (Pucker, 2021). I 2013 var det 93 % av de største selskapene i verden som publiserte egen bærekraftsrapport, men bare 59 % av disse brukte en form for kvalitetsforsikring på bærekraftsrapportene (Peters & Romi, 2014, s. 1). Artikkelen til Harvard Business Review påstår at informasjonen i rapportene ofte oppfattes som forvirrende på grunn av dette, ettersom rapportene inneholder tall eller formuleringer som allmenheten ikke forstår. Metodene som brukes varierer ofte mye både mellom selskap og fra år til år, noe som fører til ekstreme forskjeller i tall som egentlig måler det samme og dette gjør det vanskelig å sammenligne informasjonen (Pucker, 2021).

Selv om tilgjengeligheten av nye måleenheter har økt for å hjelpe selskapene med å vise sin oppnåelse innen bærekraft, er det mange av de såkalte ytelsesindikatorerne som ikke egentlig måler ytelse. Mange av indikatorerne ber kun om at retningslinjer, prosedyrer, programmer, systemer og mekanismer i selskapet skal eksistere, men sier ikke noe om hvordan de faktisk fører til utvikling (Kolk, A., 2004, s. 60). Spørsmålet blir derfor om det selskapene skriver i rapportene sine bare er ord eller om det faktisk fører til en forbedring i bærekraftarbeidet (Kolk, A., 2004, s. 59). I sin artikkel snakker Pucker om hvordan måling og rapportering har liten nytte dersom den ikke skaper en endring i selskapet som forbedrer miljøproblemene (Pucker, 2021).

Utslippene til et selskap kan klassifisert på tre nivå; scope 1: direkte utslipp, scope 2: indirekte utslipp fra innkjøpt elektrisitet, scope 3: alle andre indirekte utslipp (Greenhouse Gas Protocol, u.å). Pucker hevder at såkalte scope 3-utslipp i rapporteringen er langt fra optimal (Pucker, 2021). Scope 3-utslipp er indirekte opp- og nedstrøms utslipp og inneholder blant annet utslipp fra leverandører, distributører, ansattes forretningsreiser og utslipp relatert til bruken av solgte produkter (Pucker, 2021). Scope 3 utslipp utgjør ofte den største delen av utslippene til et selskap. Pucker refererer til Carbon Disclosure Project (CDP), som sier at et fåtall av selskapene som rapporterer på utslippsdata har scope 3 som en del av beregningene (Pucker, 2021).

GRI mottar også kritikk for å ha for stort fokus på et sett med kriterier og for lite fokus på å endre mentaliteten til selskapene (Siew, 2015, s. 188). Siew refererer til at Dumay et.al. (2010) advarer mot at retningslinjene til GRI gjør at selskap tenker for lite på hva som kan forbedre resultater ettersom de blir for opptatt av hvordan de presterer basert på kriteriene (Siew, 2015, s. 188). Iannou & Serafeim (2017) mener at rapportene først og fremst gir informasjon om tidligere resultater og ikke fremtidsutsikter, noe som kan skape misforståelser og mistillit blant leserne (Iannou & Serafeim, 2017, s. 7).

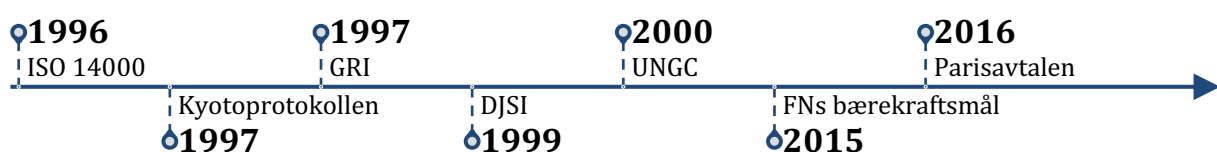
Siew (2015) refererer til at Moeva et. al. (2006) kritiserer vektingen i GRI mellom de økonomiske, sosiale og miljømessige kriteriene for å være i ubalanse (Siew, 2015, s. 187). Dette fører til en risiko for å at synet på bærekraft blir for snevert, noe som minsker muligheten for å tilegne seg et integrert syn på de tre dimensjonene av bærekraft (Siew, 2015, s. 187-188). Andre studier som kritiserer GRI, argumenterer med at retningslinjene ikke tar hensyn til behovet til interessentene og at rapportene ikke klarer å svare på hvor raskt utviklingen mot å være bærekraftig skjer, eller hvor bærekraftig selskapene egentlig er (Siew, 2015, s. 188).

3.6 Nord-Amerika vs. Europa

Tidligere studier viser at selskap med eierskap i forskjellige land har betraktelig ulikt syn på hvor viktig det er å bli oppfattet som sosialt ansvarlige og hvilke CSR-problemer som er viktig for selskapet (Maignan & Ralston, 2002, s. 509). Selskap fra USA og Storbritannia var mye mer ivrige etter å bli oppfattet som sosialt ansvarlige enn de øvrige selskapene i undersøkelsen (Maignan & Ralston, 2002, s. 502). De europeiske selskapene viser også antydninger til å introdusere CSR som et svar på press fra sine interessenter, mens det kun var 11,3 % av de Amerikanske selskapene i studien som hadde et interessent-drevet perspektiv (Maignan & Ralston, 2002, s. 505). Dette henger sammen med hvordan selskapene forholder seg til sine aksjonærer og interessenter. Mens selskap med eierskap i USA ønsker å maksimere verdien til sine aksjonærer, har selskap med europeisk eierskap kommet lenger i å møte behovene til andre interessenter. Dette gjør de blant annet ved å sikre at disse gruppene er involvert i avgjørelsene selskapet tar (Jurgens et.al., 2010, s. 771).

I en studie gjort av Gill et.al. i 2008 blir det undersøkt om det finnes forskjeller mellom Nord-Amerikanske, Europeiske og Asiatiske selskap i hvordan de presenterer bærekraftinformasjon på sine egne hjemmesider og hvordan den blir presentert på internett. Resultatene viser at europeiske selskap oppgir mer informasjon om de sosiale forholdene, mens nordamerikanske selskap oppgir mest informasjon om miljømessige og økonomiske forholdene (Gill et.al., 2008, s. 243). De finner også tegn til at europeiske rapporterer mer på biodiversitet i sin miljørapportering enn nord-amerikanske selskap, som virker å være mer opptatt av å rapportere på drivstoffbruk. I stedet for å fokusere på de eksterne interessentene, er nord-amerikanske selskap mer opptatte av sine interne interessenter og aksjonærer i den økonomiske rapporteringen (Gill et.al., 2008, s. 256). Det er viktig å understreke at Gill et.al. (2008) ser etter informasjon som ligger offentlig tilgjengelig på internett, mens denne studien kun ser på det selskapene rapporterer i sine bærekraft- og årsrapporter.

Som litteraturen viser, har det de siste tiårene vært en markant utvikling på begrepet bærekraft, samt hvordan selskapene rapporterer på sosiale, miljømessige og økonomiske forhold. De mest relevante hendelsene for denne studien er oppsummert i tidslinjen under.

4.0 Metode

Metoden valgt for å besvare problemstillingen i denne studien baserer seg på et utvalg av 8 selskap med eierskap i Nord-Amerika og Europa. Valg av forskningsdesign, -strategi og -tilnærming vil bli presentert, samt grunnlaget for utvalg av sektorene og selskapene. Videre kommer bakgrunnen for utvalget og hvordan datainnsamlingen har blitt gjennomført. Til slutt blir blant annet svakheter knyttet til datainnsamling og oppdeling av kategorier diskutert.

4.1 Forskningsdesign

Et hensiktsmessig forskningsdesign er avgjørende for å forsøke å svare på problemstillingen, samt komme til en eventuell konklusjon (Yin, 2009, s. 360). Forskningsdesign deles inn i tre typer; utforskende, beskrivende eller forklarende/kausalt design (Sekaran & Bougie, 2016, s. 43). Utforskende design er fleksibelt og bruker ofte kvalitative data for å gi en forståelse av problemet som skal studeres (Sekaran & Bougie, 2016, s. 44). Beskrivende design kan inneholde både kvantitativ og kvalitativ data og blir brukt for å skaffe data som undersøker og forklarer individ, gruppe eller situasjon (Sekaran & Bougie, 2016, s.46). Forklarende design brukes til å forklare årsakssammenheng og her brukes kvantifiserbare data til å svare på problemstillingen (Sekaran & Bougie, 2016, s.44).

For å svare på problemstillingen er det i denne studien valgt et utforskende design. Det er typisk for dette designet at forskningen i starten er veldig bred, men etter hvert som forskningen fortsetter snevres det inn (Sekaran & Bougie, 2016, s. 43). Med bakgrunn i valgt problemstilling er dette designet hensiktsmessig, etter som det gir rom for å endre fremgangsmåte og ta valg gjennom prosessen. Det har underveis dukket opp nye relevante utfordringer og muligheter som har påvirket fremgangsmåten i blant annet datainnsamlingen.

4.2 Forskningsstrategi

Med forskningsstrategi menes den overordnede handlingsplanen som bestemmer retningen man har i forskningsprosjektet. Dette inkluderer de filosofiske forutsetningene, valg av problemstilling og metoden som brukes for å besvare dem (Bell et.al, 2019, s. 17). Det skilles hovedsakelig mellom to metoder av forskningsstrategier; kvantitativ og kvalitativ (Bell et. al, 2019, s. 35). Kvantitativ metode baserer seg på konkret fakta og tall, mens kvalitative metoder bruker tekst eller bilder til å samle data (Jacobsen, 2000, s.39).

Denne studien benytter seg av en kvalitativ metode for datainnsamling. Bakgrunnen for en kvalitativ metode er at den nødvendige informasjonen ikke er mulig å hente ut i tall, men i form av tekst og bilder fra årsrapporter og bærekraftsrapporter til de valgte selskapene. Siden målet med studien har vært å se på utviklingen av bærekraftsrapportering, er det naturlig å benytte seg av informasjonen som blir oppgitt i de ulike bærekraftsrapportene og årsrapportene. Disse inneholder mye tekst og lite tall, noe som gjør en kvantitativ tilnærming vanskelig. Måten å lete etter informasjon på har vært å lete etter tekst, beskrivelser og forklaringer fra selskapene. Dette fører igjen til at de valgte kategoriene søker beskrivende tekst, ikke konkrete fakta og tall.

4.3 Forskningstilnærming

Ofte henger induktiv best sammen med kvalitativ metode da de i større grad er åpne for ny informasjon (Jacobsen, 2000, s. 35). Det betyr at informasjon om det valgte temaet først blir samlet inn med et helt åpent sinn, før den blir sortert og teori blir valgt på bakgrunn av hva som henger best sammen med problemstillingen (Jacobsen, 2000, s. 35). Den andre tilnærmingen, deduktiv, går motsatt vei og tar først for seg teori og deretter utfører datainnsamling ut ifra valgt teori. Da vi hadde gått i tenkeboksen etter å ha sortert informasjonen ble en mer deduktiv tilnærming tatt i bruk. Det som skiller induktive og deduktive tilnærminger mest fra hverandre er hvor åpne de er for ny informasjon (Jacobsen, 2000, s.37).

Denne studien begynner med forventinger om at bærekraftsrapporteringen til utvalgte selskap har utviklet seg de siste 25 årene. Basert på disse forventningene ble teorier som kan bidra til å svare på problemstillingen valgt. Videre ble det gjennomført en omfattende gjennomgang av eksisterende litteratur for å få en dypere forståelse for hvordan blant annet begrepet bærekraft har utviklet seg og ulike rammeverk og lover som har oppstått, ut ifra en forventning om at dette har vært med på å påvirke rapporteringen til selskapene. Med bakgrunn i dette er det logisk å velge en deduktiv tilnærming.

En ulempe med en deduktiv tilnærming er at forskeren kan danne seg visse forventninger til hva resultatet av forskningen viser og at viktig informasjon dermed kan bli begrenset eller oversett (Jacobsen, 2000, s.29). Selv om studien startet med visse forventninger om resultatet, er det likevel gjort et forsøk på å finne litteratur og resultat som sier det motsatte.

4.4 Utvalg

Den valgte problemstillingen satte enkelte begrensninger for utvalget. Valget om å se på utviklingen 25 år tilbake er begrunnet i at det i år er 25 år siden Kyotoprotokollen ble lansert, noe som er et interessant skille å ta utgangspunkt i. Dette valget førte frem et krav om at selskapene har eksistert så lenge og at det finnes årsrapporter så langt tilbake i tid. Videre er bakgrunnen for valget et ønske om å se på et bredt spekter av år og det var en forventning om at den store utviklingen ikke hadde skjedd i nyere tid. Dette gjør det nødvendig å gå langt nok tilbake i tid til at bærekraftfokuset var lavere enn det det er i dag.

Videre var det et ønske om å velge selskap som opererer i sektorer som er kjent for å være energi-, ressurs-, og utslippsintensive. Det neste utvalgskriteriet baserer seg derfor på et ønske om å velge selskap innenfor en sektor som har stor nok påvirkningskraft til å kunne utgjøre en forskjell innen bærekraftig utvikling. Dette er interessant å se på fordi det forventes at det er et høyere fokus på bærekraftrapportering i disse sektorene og de vil ha en større påvirkning på miljøet enn selskap som er mindre energi- og ressurskrevende. Valget falt på at selskapene måtte operere innenfor olje og gass eller mineralutvinningssektoren.

Det neste kriteriet var at de skulle operere multinasjonalt og være av en viss størrelse. Dette på grunn av ønsket om å se om det var noen tydelige forskjeller mellom selskapene ut ifra hvilke land de hadde eierskap i. Det antas at store selskap med omfattende virksomhet vil kunne sørge for mye og nyttig informasjon til analysen av den innsamlede dataen. Til slutt var det nødvendig å se på selskap som rapporterer etter GRI, da mye av litteraturgjennomgangen styrket antakelsen om at GRI var med på å forbedre bærekraftrapporteringen.

Disse utvalgskriteriene skulle vise seg å by på noen utfordringer. Det begynte allerede med at mange av selskapene ikke har eldre årsrapporter publisert på sine nettsider. Det er blitt gjort forsøk på å oppspore gamle årsrapporter fra andre nettsider også, men det ble ansett som mer ryddig å finne rapportene direkte på nettsiden til selskapene. Selskap som ikke hadde hverken årsrapport eller bærekraftrapport 25 år tilbake i tid ble derfor forkastet. Utgangspunktet var å velge selskap fra hele verden, men det var ikke mulig å finne nok selskap som dekket kriteriet om at rapportene måtte være tilgjengelige fra 25 år tilbake i tid. Særlig blant selskap i Asia skulle dette vise seg å være vanskelig. Bakgrunnen for ønsket om å velge selskap fra hele verden var et ønske om å se etter tydelige forskjeller i rapporteringen ut ifra hvilke land selskapene hadde sitt eierskap i.

Da det ikke lot seg gjøre, endte kriteriene for utvalget med at selskapene skulle operere multinasjonalt. Selskapene innenfor disse kriteriene skulle vise seg og domineres av europeiske og nordamerikanske eierskap, noe som var interessant. Det ble derfor valgt å heller se om det fantes store forskjeller mellom Nord-Amerika og Europa. På bakgrunn av dette består utvalget derfor av fire multinasjonale selskap innen olje- og gassektoren og fire multinasjonale selskap innen mineralutvinningssektoren. Det er også jevnt fordelt hvor mange av selskapene som har europeisk eierskap og hvor mange som har nordamerikansk eierskap.

4.4.1 Valg av sektor og selskap

En sektor er en måte å dele opp selskap som deler felles aktiviteter som påvirker miljøet, samfunnet og økonomien (GRI, 2022 (2)). GRI fikk i februar 2019 godkjent sitt sektorprogram. Sektorstandardene har som mål å øke kvaliteten og fullstendigheten i rapportering fra organisasjoner. Standarden oppgir temaer som mest sannsynlig er viktig for alle selskap i sektoren (GRI, 2020, s. 3). Hvis det finnes en sektorstandard som er relevant for en organisasjon er denne pliktig til å bruke den ved rapportering i henhold til GRI. Hver sektorstandard oppgir en beskrivelse av sektorens kjennetegn som også inkluderer aktiviteter og forretningsforbindelser som underbygger organisasjonens påvirkninger (GRI, 2020, s. 3). De første tre sektorstandardene er allerede klare og den fjerde er underveis (GRI, 2022 (2)). De tre første standardene består av olje og gass, kull og jordbruk, havbruk og fiske, mens den fjerde er mineralutvinning. Disse fire standardene er for sektorer med høy påvirkning på miljøet (GRI, 2022 (2)) og det er i denne studien valgt å fokusere på selskap fra to av disse; olje og gass sektoren og mineralutvinningssektoren.

Mineralutvinning er en nøkkelsektor som bidrar med vesentlige inntekter til produksjon, eksport og til det offentlige. Mineralutvinning er som sagt kjent for å ha en høy miljø- og sosialmessig påvirkning blant annet på grunn av de store områdene det krever for å drive og at det ofte er høy risiko for brudd på menneskerettighetene i regionene de driver (GRI, 2022 (3)). Frem til helt nylig ble gruvedrift ofte oppsummert i noen få steg: fra å få lisens til å grave ut malmen og deretter selge metallet. Etter dette var det vanlig å starte utvinning i en ny gruve på et nytt sted så fort eksisterende gruve gikk tom for malm (Carvalho, 2017, s. 61). På grunn av denne prosessen er gruvedrift blant de menneskelige aktivitetene med størst miljømessige og sosiale konsekvenser (Carvalho, 2017, s. 61).

Olje og gass er naturressurser som anses å være ikke-fornybare (GRI, 2022 (4), s. 9). Ressursene er blant verdens aller viktigste og spiller en kritisk rolle i å drive den globale økonomien (Alazzani & Wan-Hussin, 2013, s. 20). Olje- og gassektorens aktiviteter og ikke minst bruken av olje- og gassprodukter er også kjent for å bidra til store utslipp av blant annet drivhusgassene karbondioksid (CO₂) og metan (CH₄). Det er estimert at olje- og gassektoren står for en fjerdedel av alle menneskeskapte utslipp av metan på verdensbasis (GRI, 2022 (4), s. 13). De høye sosial- og miljøpåvirkningene innenfor disse to sektorene gjør det interessant å se på deres utvikling innen bærekraftrapportering. Følgende 8 selskap fra olje- og gassektoren og mineralutvinningssektoren er derfor det endelige utvalget i denne studien.

Alcoa Incorporated (Nord-Amerika)

Alcoa Corporation driver med produksjon av bauksitt, alumina og andre aluminiumsprodukter (Forbes, 2022). Selskapet ble grunnlagt i Pittsburgh, Pennsylvania i USA i 1888. De har operasjoner i alle verdensdeler og er globalt ledende innenfor bauksitt, alumina og aluminiumsprodukter (Alcoa Corporation, 2022). I 2001 ble Alcoa valgt som et medlem av Dow Jones Sustainability indeksen (DJSI) og er i dag både på verdensbasis og på Nord-Amerika sine Dow Jones indekser (Alcoa Corporation, 2022). De ble i 2019 medlem av International Council of mining and metals (ICMM), en organisasjon som ønsker å forbedre industriens bidrag til samfunnet. Med dette menes det å bidra til et trygt, rettfærdig og bærekraftig arbeid. Med en av den beste bauksittutvinningspraksisen, lavest karbonaluminiumraffineringsystemer og avgjørende innovasjoner innen aluminiumsmelting arbeider Alcoa for en bærekraftig fremtid (Alcoa Corporation, 2022 (2)).

Barrick Gold Corporation (Nord-Amerika)

Barrick er en sektorledende produsent av gull og kobber (Barrick Gold Corporation, 2022). De har gruver i 18 land som opererer multinasjonalt. To av gruvene i Afrika bidro alene til 926 000 unse gull, noe som gjør Barrick til den største produsenten av gull i Afrika (Barrick Gold Corporation, 2022 (2)). De har en portefølje som strekker seg over verdens mest produktive gull- og kobberdistrikter og arbeidsstyrken blir hovedsakelig hentet fra vertsnaasjonene (Barrick Gold Corporation, 2022 (3)). Bærekraftstrategien er å levere langsiktig verdi til alle interessenter, ikke bare aksjonærene. Barrick ønsker å operere ansvarlig og vil håndtere og redusere påvirkningen på miljøet gjennom ansvarlig håndtering av vannbruk, ved å beskytte det biologiske mangfoldet og ved å bekjempe fattigdom (Barrick Gold Corporation (4)).

The Boliden Group AB (Europa)

Boliden har utforsket, utvunnet og bearbeidet uedle og edle metaller i mer enn 90 år. De er i dag bransjeledere innen bærekraftig metallproduksjon fra start til resirkulering av brukte metaller og ble dannet i 1920 (Boliden, u.å). Boliden har i dag egne gruver og smelteverk med virksomhet i Sverige, Finland, Norge og Irland (Boliden, u.å (2)). Tidligere har de også operert i Canada, Spania, Storbritannia, Belgia, Mexico og Chile (Boliden, 2000). Deres hovedprodukter er sink, kobber, bly, nikkel, gull og sølv. Boliden bidrar til en bærekraftig fremtid ved å utvinne, produsere og gjenvinne metaller som er kritiske for samfunnsutviklingen, samt omsorg for mennesker, miljø og samfunn (Boliden, u.å (2)).

British Petroleum PLC (BP) (Europa)

BP leverer energiløsninger i hele verden med virksomhet i Europa, Nord- og Sør-Amerika, Australia, Asia og Afrika (BP, 2022). Etter at olje ble funnet i Persia i 1908 ble selskapet grunnlagt (BP, 2022 (2)). I april 2010 mistet 11 arbeidere livet etter en eksplosjon og en påfølgende brann på oljeriggen Transocean Deepwater Horizon i Mexicogulven. Olje strømmet ut av bunnen i 87 dager før utslippet ble stoppet (BP, 2022 (3)). Dette var det største oljeutslippet som noensinne har skjedd i amerikansk farvann og blir fortsatt sett på som en av de verste miljøkatastrofene i verdenshistorien. Millioner av sjøpattedyr, havskilpadder, fugler og fisker mistet livet (Meiners, 2020). For BP handler bærekraft om å bruke forretningsmulighetene sine til energiomstillinger som hjelper de nærmere deres strategi og mål som består av netto nullutslipp og å ta vare på mennesker og planeten (BP, 2022).

Chevron Corporation (Nord-Amerika)

Chevron ble grunnlagt i 1879 i USA og er et energiselskap med virksomhet i hele verden (Bloomberg, 2022). Selskapet opererer innen produksjon og transport av råolje og naturgass, samt raffinering, markedsføring og distribusjon av drivstoff (Bloomberg, 2022). De kaller seg for «the human energy company» og mener at menneskers velvære er avhengig av ren og pålitelig energi (Chevron Corporation, 2022). Bærekraftstrategien til Chevron bygger på tre mål som de knytter opp mot ESG. Disse tre går ut på å beskytte miljøet, styrke mennesker og nå ønskede resultater på riktig måte (Chevron Corporation, 2022 (2)).

Equinor ASA (Europa)

Equinor ble dannet i 1972 og er en av de største i verden innen olje og gass til havs. De er størst i Norge og nest størst innen eksport av gass i Europa (Equinor ASA, 2022). De opererer i mer enn 30 land, hvor Peregrine-feltet i Brazil er størst. De har aktiviteter i Nord- og Sør-Amerika, Asia, Afrika, Oceania og Europa, med mye av aktiviteten basert i Norge (Equinor ASA, 2022 (2)). Equinor ønsker å levere langsiktig verdiskapning i overgangen til et lavkarbonsamfunn og beskriver at bærekraft er grunnlaget i alt selskapet foretar seg (Equinor ASA, 2022(2)).

Hess Corporation (Nord-Amerika)

Hess er en ledende produsent av skiferolje og gass og ble grunnlagt i 1933 med hovedkontor i New York (Hess Corporation, 2022). De er en av de største produsentene i dypvannsgulven i Mexico, en viktig naturgassprodusent og en nøkkelleverandør til Malaysiahelvøya og Thailand (Hess Corporation, 2022 (2)). For Hess er sosialt ansvar en av de seks Hess-verdiene. De legger vekt på å skape muligheter for deres interessenter, skape verdifulle partnerskap og gi maksimal verdi til sine aksjonærer (Hess Corporation, 2022 (3)). Selskapet ser på klimaendringene som en av de største vitenskapelige utfordringene, men at klimarisikoen kan håndteres samtidig som den sikre, rimelige og pålitelige energien til menneskene blir levert. Hess støtter Parisavtalen og ønsker å være en bidragsyter til å nå målet om å oppnå netto nullutslipp innen 2050 (Hess Corporation, 2022(4)).

Norsk Hydro ASA (Europa)

Norsk Hydro er et ledende aluminium og energiselskap som jobber med å utvikle naturressurser til verdifulle produkter innenfor aluminium. De er til stede gjennom hele verdikjeden, fra energi til bauxittgruve drift og aluminiumraffinering, primæraluminium og resirkulering av aluminium (Norsk Hydro ASA, 2022). Hydro har også vært et ledende olje- og gasselskap (Norsk Hydro ASA, 2006, s. 7), men innfusjonerte olje- og gass produksjonen sin med Equinor i 2007 (Store Norske Leksikon, u.å.). Da selskapet ble grunnlagt i 1905 var målet å få slutt på sult i verden, noe som på den tiden var et av verdens største problem (Norsk Hydro ASA, 2022 (2)). I 2019 satte Hydro en ny agenda for selskapet, for å løfte lønnsomheten og drive bærekraftig. Målet med agendaen er å øke lønnsomheten og levere en høyere avkastning på kapital, men å gjøre dette på en bærekraftig måte. Bærekraftsmålene inneholder blant annet å senke CO2 utslippene deres med 30 % før 2030 (Norsk Hydro ASA, 2020, s. 8).

4.4.2 Tidshorisont

Et forskningsprosjekt kan gjennomføres med ulike tidshorisonter (Jacobsen, 2003, s. 89). En metode som kan brukes heter panelstudie og kan forklares som studier av de samme enhetene på ulike tidspunkt (Jacobsen, 2003, s. 91). Panelstudie gjør det også mulig å finne informasjon om hver enkelt enhet, total endring for alle enhetene og i tillegg se på samvariasjon mellom dem (Jacobsen, 2003, s. 91). Etersom denne studien tar for seg utviklingen av bærekraftrapportering over 25 år, er en panelstudie hensiktsmessig å bruke for å finne endring over tid.

4.5 Datainnsamling

Datainnsamling er gjort ved gjennomgang av årsrapportene til de respektive selskapene. Det er brukt både søkeord som passer under de ulike kategoriene som er valgt og en grundig gjennomlesing av rapporten for å dobbeltsjekke at all informasjon er innhentet. Datainnsamlingen startet med å gå gjennom de tidligste årsrapportene til selskapene. Det er gjennomgått rapporter fra hvert tredje år fra 1997. Unntaket er mellom 2018 og 2020, hvor det kun er to år. 2020 ble valgt ettersom ikke alle selskapene hadde lagt ut sine årsrapporter for 2021 da innhentingene startet. Dette resulterer i gjennomgang av totalt 72 bærekrafts- og årsrapporter.

Det ble valgt å gå gjennom hvert tredje år på grunn av tiden som var tilgjengelig og en forventning om å kunne se eventuelle endringer uten å gjennomgå alle årene. Noen av selskapene manglet årsrapport fra 1997 og rapporten fra 1998 ble derfor brukt som startår for disse. Mens noen selskap har en egen bærekraftsrapport, har andre selskap integrerte rapporter som tar for seg både finansiell- og bærekraftinformasjon. Noen av selskapene har også endret på dette underveis i tidsperioden. Der selskapene har egen bærekraftsrapport har dette blitt brukt som hovedrapport, men årsrapporten har også blitt søkt gjennom for å innhente eventuelt manglende informasjon. Det har blitt brukt rapporter som ligger offentlig tilgjengelig på nettsiden til selskapet og det er ikke brukt ekstra informasjon som ligger offentlig på nettsiden. Etter at noen av de tidligste årene var gjennomgått, fortsatte datainnsamlingen i motsatt ende og rapportene fra 2020 ble gjennomgått. Dette ble gjort for å kunne se om det fantes noen store endringer i hva det var behov for å se etter.

For å se etter en endring fra aksjonærfokus til et interessentfokus i rapporteringen er det, etter første gjennomgang, gått gjennom alle rapportene en gang til. Det ble brukt ulike søkeord og er registrert hvor mange sider ordene er nevnt på i den enkelte rapporten. Med andre ord består resultatene av hvor mange sider søkeordene er nevnt på, ikke antall ganger de nevnes i rapportene. Noen ord kan derfor være nevnt flere ganger på en side. Det ble vurdert å summere alle gangene de ble nevnt på de ulike sidene, men på grunn tiden som var tilgjengelig og sjansen for regnefeil ble det valgt å kun bruke «funnet på x antall sider». Resultatene gir likevel et godt bilde på fokuset i rapporteringen og viser en eventuell utvikling.

Først ble det søkt etter «Shareholder» (aksjonær) og «Stakeholder» (interessent) for å se på de umiddelbare forskjellene i hvor vidt de to begrepene omtales. For å ta hensyn til antall sider i rapportene er alle resultatene i denne delen av undersøkelsen et snitt av totalt antall sider i rapporten, henger sammen med hvor mange sider rapporten har. Resultatet for et år i en rapport er med andre ord antall sider søkeordet er nevnt på delt på antall sider rapporten har. Til forskjell fra de andre selskapene, som kun har en årsrapport og en bærekraftrapport, deler Chevron rapporteringen i ulike tema, noe som resulterer i flere rapporter. Det er derfor valgt å gå gjennom deres «Annual Report» og «Corporate Sustainability Report». Disse er valgt ettersom de er mest sammenlignbare med de andre selskapene sine rapporter.

4.5.1. Operasjonalisering

For å svare på problemstillingen er det laget en rangering hvor selskapene kan oppnå en poengscore mellom 1 og 5. Denne rangeringen er gjennomført for hver kategori og hvert år. Dette gjør en sammenligning mellom selskapene mulig. Samtidig vil det vise en eventuell utvikling over tid, ved å se på om selskapenes score øker eller synker i de ulike kategoriene og samlet. Etter alle rapportene var gjennomlest en gang, ble det bestemt hvilke krav som skulle til for å oppnå den høyeste poengscoren, som tilsvarer en score på (5) *utfyllende rapportert*. Denne poengscoren ble valgt ut som et resultat av hva selskapene rapporterte på innenfor de ulike kategoriene. Etter kravet for hva som skulle til for å oppnå (5) *utfyllende rapportert* ble satt, ble alle årsrapportene gjennomgått på nytt ved bruk av ulike søkeord knyttet til kategoriene. Dette for å dobbeltsjekke at datainnsamlingen ikke hadde gått glipp av viktig informasjon som kunne endre scoren. Til slutt ble alle kategoriene for alle selskapene gjennom alle årene gjennomgått, hvor det ble satt en score mellom 1 og 5. Til slutt ble dataen analysert.

4.5.2. Kategorier

Ettersom GRI har som formål å kommunisere økonomiske, miljømessige og sosiale konsekvenser av driften til et selskap (Regnskap Norge, 2019), er kategoriene i denne studien valgt på bakgrunn av den tredelte bunnlinjen, med hensyn til miljømessige, sosiale og økonomiske forhold. Kategoriene er inspirert av FNs bærekraftsmål og er også basert på funn fra litteraturgjennomgangen i den tidlige fasen av studien. Det er valgt å fokusere på kategorier som blir ansett for å være viktige innen sektorene som er valgt. Selskap som opererer innenfor mineralutvinning befinner seg ofte i regioner hvor det kan være høy risiko for brudd for menneskerettigheter (GRI, 2022 (3)). Videre er olje- og gasselskapene kjent for å ha høye utslipp av karbondioksid og metan (GRI, 2022 (4)). Flere av kategoriene ble også valgt med bakgrunn i en forventning om hva selskapene burde ha fokus på i rapporteringen sin.

Det har underveis i arbeidet med datainnsamlingen oppstått noen utfordringer ved at det til tider har vært vanskelig å skille de ulike kategoriene fra hverandre. Dette kan være både positivt og negativt. I enkelte tilfeller har det vært vanskelig å bestemme hvilken kategori den innsamlede dataen skal plasseres i, ettersom noen av kategoriene komplementerer hverandre. Et eksempel på dette er at kategorien «ren energi til alle» fører til «ansvarlig forbruk og produksjon», som er en annen kategori. Det er likevel positivt at kategoriene er så tett knyttet sammen fordi det viser at et fokus på en del av hva det brede begrepet bærekraft kan inneholde, vil det kunne påvirke en annen del positivt.

Videre følger en gjennomgang av de valgte kategoriene. De er gruppert etter den tredelte bunnlinjen, hvor fire av kategoriene ligger under den sosiale bunnlinjen, fire av kategoriene ligger under den miljømessige bunnlinjen og de siste tre ligger under den økonomiske bunnlinjen. De neste avsnittene tar for seg hva som skal til for at selskapene skal oppnå en score på (5) *utfyllende rapportert*.

4.5.2.1 Den sosiale bunnlinjen

Den første grupperingen består av den sosiale bunnlinjen og tar for seg kategoriene menneskerettigheter, antikorrupsjon, mindre ulikhet/mangfold og helse, miljø og sikkerhet.

Menneskerettigheter:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på menneskerettigheter må selskapet rapportere både på hva de gjør for å bli bedre på menneskerettigheter selv, men også på hva de gjør for å hjelpe sine samarbeidspartnere, da spesielt leverandører, for å bli bedre. Dette kan for eksempel innebære kursing, samarbeid, prosedyrer, systemer og lignende. For blant annet leverandører og entreprenører kan dette omfatte screening av selskap og samfunn eller kursing, prosedyrer og lignende.

Antikorrupsjon:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på antikorrupsjon må selskapet rapportere både på hva de gjør for å bli bedre på antikorrupsjon selv, men også på hva de gjør for å hjelpe sine samarbeidspartnere, da spesielt leverandører, for å bli bedre. Dette kan for eksempel innebære kursing, samarbeid, prosedyrer, systemer og lignende. For blant annet leverandører og entreprenører kan dette omfatte blant annet screening av selskap og samfunn eller kursing, prosedyrer. Kravene i denne kategorien er like kravene for kategorien menneskerettigheter, ettersom disse kategoriene ofte rapporteres på sammen, eller i hvert fall har sterke likheter mellom seg.

Mindre ulikhet/mangfold

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på mindre ulikhet/mangfold må selskapet rapportere på hvordan det jobber for likestilling blant kvinner og menn. Hvis selskapet har et mål om å øke antall kvinner i ulike stillinger må det rapportere på hvordan det jobber mot dette i rekrutteringsprosessen og hvordan det jobber med å gjøre rekrutteringsprosessen mindre kjønnsdiskriminerende. Selskapet må rapportere på kjønnsfordelingen for flere deler av selskapet enn kun lederstillinger. Dette kan være generelt i selskapet, lederstillinger og i styret. Selskapet må diskutere lik lønn for kvinner og menn i rapporten. Dette kan enten gjøres ved å forklare hvordan det jobber mot en likestilt lønn, eller ved å forklare hvordan det ikke finnes forskjeller. Selskapet må også rapportere på hvordan det jobber mot mangfold. Dette kan inneholde etnisitet, nasjonal opprinnelse, kjønn, alder, seksuell legning, sivilstatus, funksjonshemming osv.

Helse, miljø og sikkerhet:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* innen helse, miljø og sikkerhet, må selskapet rapportere på alle tre punkter (HMS). Selskapet må oppgi relevante tall på helse og sikkerhet og ha med tidligere resultater, nåværende resultater, hva målet er for fremtiden og hvordan selskapet jobber for å komme seg dit. Dette kan enten være opplyst gjennom figurer og skjema som viser tall tilbake i tid eller i teksten. Selskapet må rapportere på klare fremgangsmåter for å forbedre seg. Dette kan inneholde enten systemer, retningslinjer, kursing og lignende.

4.5.2.2 Den miljømessige bunnlinjen

Den andre grupperingen tar for seg den miljømessige bunnlinjen og består av kategoriene utslipp, reduksjon i utslipp, livet i havet og på land og ren energi til alle.

Utslipp:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på utslipp må selskapet nevne flere utslipp enn bare CO_2 -ekvivalenter. Selskapet må nevne alle utslipp som er relevante for sin drift og må ha nevnt andre utslipp enn klimagassutslipp. Selskapet må også forklare hva disse forskjellige utslippene kommer av. Dette kan enten være ulike steder i selskapet, eller om det er spesielle produksjonsprosesser som står for utslippene. Selskapet må nevne både Scope 1-, Scope 2- og Scope 3-utslipp. Utslippene som er vektlagt i datainnsamling er forskjellige i de to sektorene. For olje- og gasssektoren er følgende utslipp vektlagt: karbondioksid (CO_2), metan (CH_4), nitrogenoksid (NO_x), svoveloksid (SO_x eller SO_2), non-methane volatile organic compound (nmVOC). For mineralutvinningssektoren er følgende utslipp vektlagt: karbondioksid (CO_2), nitrogenoksid (NO_x), svoveloksid (SO_x eller SO_2), kvikksølv (Hg), svevestøv (PM10) og cyanid (HCN).

Reduksjon i utslipp:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på reduksjon i utslipp må selskapet kunne vise til tall på reduksjon eller økning og det må vise hva eller hvor reduksjonen eller økningen kommer av innen alle relevante utslipp. Dette kan enten være produksjonsprosesser eller -steder i selskapet. Selskapet må rapportere på hvordan det jobber for å redusere utslippene sine og vise til en konkret fremtidsplan og mål. Selskapet må rapportere på Scope 1, Scope 2 og Scope 3 og hvordan det hjelper andre med å redusere sine utslipp. Dette kan være enten kunder, leverandører, samarbeidspartnere og lignende.

Livet i havet og på land:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på livet i havet og på land må selskapet rapportere på utslipp til havet og til land og hvordan det jobber for å redusere disse. Selskapet må rapportere på biologisk mangfold, dyreliv og klima på plassene de opererer. Selskapet må også rapportere på hvordan det håndterer landområdene det har brukt ved ferdigstilte prosjekter.

Ren energi til alle:

Ren energi for alle er en kategori som har blitt vurdert ulikt under de to sektorene som er gjennomgått. For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på ren energi til alle må selskapene innen olje- og gasssektoren rapportere på hva slags fornybar eller renere energi det produserer og selger. Selskapet må rapportere på hvordan det jobber for å utvikle seg innen fornybar energi og hvordan selskapet bidrar til pålitelig, bærekraftig og moderne energityper som ikke er altfor dyre. For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på ren energi til alle må selskapene innen mineralutvinningssektoren rapportere på hvordan det bruker fornybar eller renere energi til sin produksjon og hvordan det jobber med å øke bruken.

4.5.2.3 Den økonomiske bunnlinjen

Den tredje grupperingen tar for seg den økonomiske bunnlinjen og består av kategoriene ansvarlig forbruk og produksjon, innovasjon og sirkulær økonomi.

Ansvarlig forbruk og produksjon:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på ansvarlig forbruk og produksjon må selskapet rapportere på hvordan det jobber for å minske råvareforbruken sin og hvordan det jobber for å gjøre mer med mindre. Dette kan omhandle vann, naturressurser, avfall, energi osv. Selskapet må forklare hvordan det jobber for å øke sin resirkulering og ombruk med klare eksempler. Selskapet må rapportere på hvordan det behandler avfallet sitt og hvordan det jobber for å minske det. Selskapet må vise til tall på avfall og vannbruk for selskapet i helhet eller innenfor de ulike avdelinger eller landområder.

Innovasjon:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på innovasjon må selskapet rapportere på nye eller vesentlig endrede produkter, prosesser, produksjonsmåter eller tjenester, som også er tatt i bruk. Selskapet må ha et gjennomgående fokus på innovasjon i rapporten. Innovasjon må være nevnt og ny teknologi som omhandles må nevnes i sammenheng med at det er innovasjon. Hvis selskapet flere år nevner et produkt/tjeneste/prosess som allerede er tatt i bruk og ikke vesentlig utvikler dette mellom årene, får selskapet kun utfyllende rapportert det første året det er nevnt. Kategorien innebærer ikke generell forskning og utvikling ettersom dette må ha ført til nye eller vesentlige endrede produkter/tjenester/prosesser som er tatt i bruk. Det skilles mellom hva selskapet snakker om at det jobber med og når dette tas i bruk. Et produkt/prosess/tjeneste defineres ikke som innovasjon på pilotprosjekt eller i teststadiet.

Sirkulær økonomi:

For å oppnå (5) *utfyllende rapportert* på sirkulær økonomi må selskapet bruke ordet sirkulær økonomi eller rapportere på livssyklusen til produkter, prosjekter eller generelt selskapet. I tillegg må selskapet vise hvordan dette gjøres med konkrete eksempler. Livssyklusen kan omhandle prosjekter som øker livssyklusen til et produkt, eller det kan omhandle avfall eller annet som resirkuleres, men det må snakkes om i sammenheng med et livssyklusperspektiv eller sirkulær økonomi for å falle under denne kategorien og ikke ansvarlig forbruk og produksjon. Det må være mer enn resirkulering og gjenbruk og må omhandle et livssyklusperspektiv eller en sirkulær økonomi.

4.5.2.4 Poengscore 1-4

De andre poengscorene er satt med utgangspunkt i hva som skal til for å oppnå (5) *utfyllende rapportert*. Hvis et selskap manglet et av kravene for å få *utfyllende rapportert* eller har nevnt alle krav, men ikke rapporterer utfyllende på de har det oppnådd (4) *ganske utfyllende rapportert*. Et eksempel på dette er bærekraftrapporten til Equinor i 2015. Da har selskapet en utfyllende rapportering på kategorien livet i havet og på land, men mangler spesifikk informasjon om hvordan det jobber for å minske utslipp til hav og land. Selskapet har dermed rapportert på nesten alle kravene for å få *utfyllende rapportert*, men mangler noe og får (4) *ganske utfyllende rapportert*. Mange av selskapene oppnår *ganske utfyllende rapportert* på utslipp og reduksjon i utslipp ettersom de rapporterer bra, men mangler i mange år informasjon om Scope 3. Dermed er ikke alle krav oppfylt og det kan ikke få (5) *utfyllende rapportert*.

Hvis selskapet mangler halvparten av kravene for å få *utfyllende rapportert* har det fått en score på (3) *noe utfyllende rapportert*. Et eksempel på dette er Norsk Hydro ASA i 2000 innen kategorien utslipp. Her har selskapet tall på klimagassutslipp og det viser tydelig hvor de ulike utslippene kommer fra. Derimot mangler en forklaring på hva slags type utslipp det er snakk om og andre typer utslipp enn klimagassutslipp. Selskapet har heller rapportert på scope 1, 2 og 3. Videre forklarer Norsk Hydro ASA kun noen av økningene i utslipp. Her rapporterer selskapet på noe, men mangler mange av kravene og har fått score (3) *noe utfyllende rapportert*. Hvis selskapet mangler mye informasjon og flere viktige krav og kategorien så vidt bare er nevnt i rapportene, har selskapet fått (2) *så vidt nevnt*. Dette vil si at selskapet har fått (2) *så vidt nevnt* dersom det kun har nevnt kategorien, men ikke har forklart noe om hva det gjør innen denne. Hvis kategorien ikke er nevnt i rapporteringen har selskapet fått score (1) *ikke nevnt*.

4.6 Metodekritikk

Den største svakheten i valgt metode er måten det er valgt å løse datainnsamlingen på for å kunne svare på spørsmålene om fokuset har endret seg fra et aksjonærfokus til et interessentfokus. En stor svakhet i datainnsamlingen på dette punktet er at det er flere år selskapet ikke har årsrapport eller bærekraftrapport tilgjengelig på nettsidene sine. I disse årene har da selskapet blitt regnet som 0 ganger nevnt, noe som vil trekke gjennomsnittet kunstig ned. En mulig løsning på denne svakheten er å ikke regne med selskapet i disse årene. Samtidig hadde dette også blitt misvisende, da denne strategien hadde trukket gjennomsnittet kunstig opp. Med komplette rapporter i alle år kunne resultatene på forskningsspørsmål 3 og 4 blitt annerledes.

En annen svakhet ved valgt metode er at ingen av søkeordene i undersøkelsen av aksjonær- og interessentfokus hos selskapet er sett i sammenheng med resten av setningen. Det vil si at det kun er sett etter antallet ganger ordene aksjonær og interessent har blitt nevnt. Relevans, kontekst og om det er en del av den økonomiske informasjonen i rapporten er ikke sjekket. Det er også observert at noen av søkeordene som er telt med viser seg å være del av et lengre ord. Av og til er ordet delt på to linjer og vil ikke oppfattes av søkefunksjonen. Dette resulterer i at det ikke blir telt med. Disse observasjonene gjør datainnsamlingen noe upresis.

En annen negativ side ved denne delen av datainnsamlingen er at interessentene kan nevnes på veldig mange andre måter enn kun ved ordet “interessent” (Stakeholder). De ulike interessentgruppene som f.eks. ansatte, kunder, leverandører og samarbeidspartnere er ofte nevnt i rapportene. Hvis disse hadde vært telt med hver gang de ble nevnt hadde gjennomsnittet antageligvis vært helt annerledes. Det ble gjort et forsøk på å søke etter ulike interessentgrupper, men på grunn av tidsmangel og utfordringer med å analysere denne dataen ble det valgt å kun se på forskjellene mellom når aksjonær og interessenter er nevnt.

Som tidligere nevnt har det også vært noe vanskelig å skille kategoriene fra hverandre. Dette kan ha ført til at poengene til selskapene kan ha blitt skjevfordelt. Det har også vært utfordrende å ikke være subjektiv i datainnsamlingen, men dette har blitt løst greit ved å sette presise krav til hva som skal til for å oppnå de ulike poengscorene. Datainnsamlingen kan også være preget av at dette er gjort veldig manuelt. Selv om alle rapportene er lest gjennom fullstendig er det likevel mulig å gå glipp av viktig informasjon.

Til slutt er det viktig å nevne at resultatene i denne studien ikke er representative for hele olje-, gass- og mineralutvinningsbransjen. I denne studien er det gjort et skjevt utvalg, da det viste seg å være utfordrende å finne selskap som oppfylte alle utvalgs-kriteriene. Dette har ført til at det ikke er mulig å ende med et utvalg som kan være representativt nok til å kunne generalisere resultatene. Tidligere studier, undersøkelser og forskning som er gjennomgått bygger likevel opp under noen av funnene i denne studien. Den tilgjengelige tidsperioden for gjennomføring av studien har også satt en begrensning på hvor stort utvalget kunne være.

4.6.1 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet oppnås ved at en forskningsmetode kan vise til samme resultat dersom studien blir gjennomført flere ganger (Pripp, 2018). Måten de ulike kategoriene og poengscoren i denne studien er satt opp skal, vil gjøre det mulig for andre å gjennomføre den samme studien flere ganger med samme resultat. Validitet innebærer at metodene for å måle resultatene av en studie faktisk måler det de skal måle (Pripp, 2018). En av utfordringene knyttet til å måle kvaliteten på bærekraftsrapporteringen i denne studien er å gjøre om tekst til et system for poengscore. Dette er forsøkt løst ved å være konsekvente i poenggivingen, for å unngå at noen rapporter eller selskap blir favorisert i en eller annen retning.

5.0 Resultater

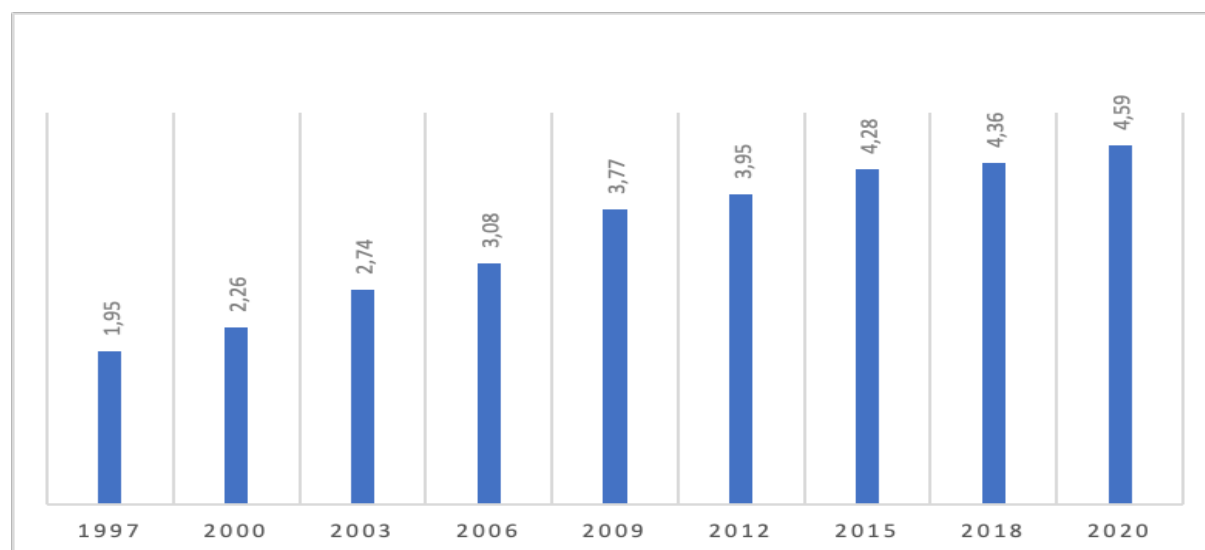
Problemstillingen besvares gjennom forskningsspørsmålene og resultatene av disse vil bli presentert senere i denne delen. Resultatene knyttet til problemstillingen “Hvordan har utviklingen i bærekraftrapporteringen vært i store, multinasjonale selskap innen olje og gass- og mineralutvinning sektoren de siste 25 årene?” blir presentert først, hovedsakelig gjennom tabell 5.0.1 og 5.0.3.

Tabellen under viser gjennomsnittet til alle kategoriene for hvert selskap i de ulike årene. Denne viser at alle selskapene i utvalget har en positiv utvikling i rapporteringen sin de siste 25 årene.

Snitt per år alle								
	Alcoa	Barrick	Boliden	BP	Chevron	Equinor	Hess	Hydro
1997	1,82	1,18	1,64	2,64	1,91	2,00	1,36	3,09
2000	1,91	1,45	2,09	3,18	2,18	3,00	1,82	2,45
2003	1,91	1,27	2,09	3,73	3,00	3,73	2,91	3,27
2006	2,00	1,82	2,91	3,64	3,82	3,36	3,18	3,91
2009	2,55	4,27	3,00	3,82	4,36	3,73	4,09	4,36
2012	2,55	4,64	3,73	4,18	3,64	4,18	4,27	4,45
2015	4,09	4,45	4,27	4,64	4,00	4,00	4,36	4,45
2018	4,09	4,45	4,18	4,64	4,18	4,27	4,45	4,64
2020	4,64	4,55	4,27	4,73	4,82	4,27	4,73	4,73

Tabell 5.0.1: Snitt per år alle selskap

Figur 5.0.1 viser utviklingen i gjennomsnittet for alle kategoriene samlet for alle selskapene. Figuren viser en økning fra 1,95 i 1997 til 4,59 i 2020 for selskapene samlet. Dette er en økning på over 2,5 poeng og må anses å være en klar utvikling for selskapene i denne studien.

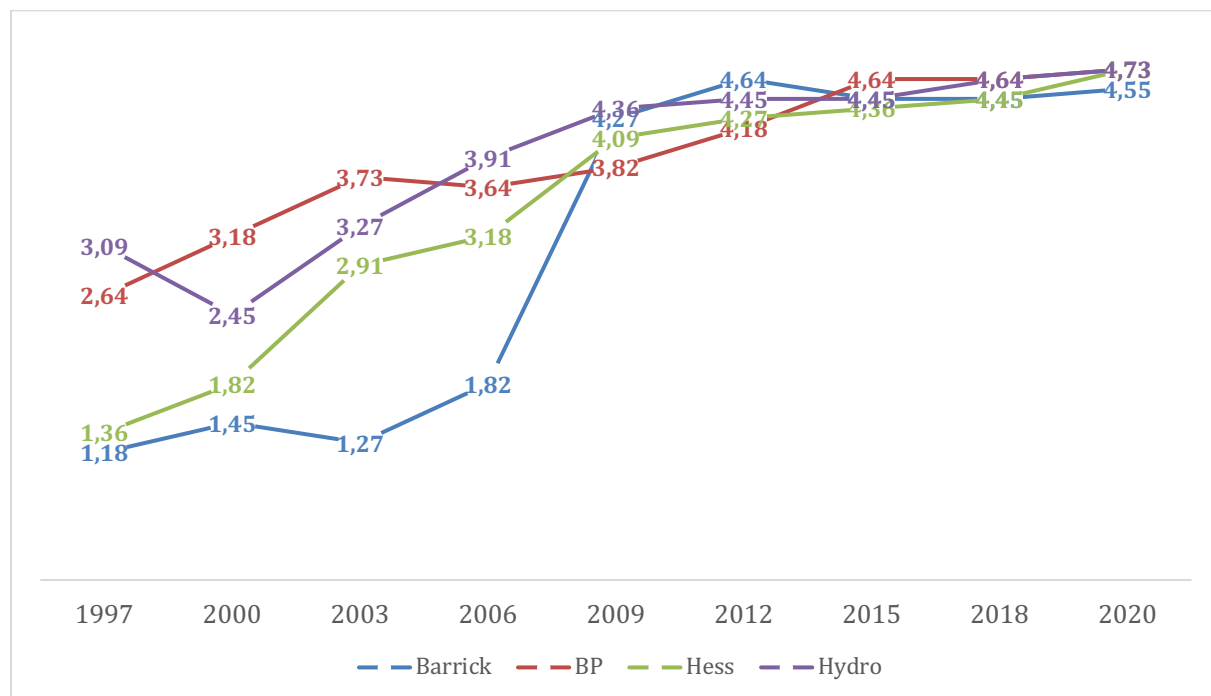
Figur 5.0.1: Årlig utvikling snitt for selskapene samlet

Ikke overraskende er det mulig å se store forskjeller i hvor mye de ulike selskapene øker gjennomsnittscoren sin fra 1997 til 2020, noe som er oppsummert i tabell 5.0.2. Denne er et utdrag fra tabell 5.0.1 og viser forskjeller i utviklingen hos de ulike selskapene. Tallene i 1997 og 2020 er gjennomsnittet av hva selskapene scorer på alle kategorier disse to årene. Resultatet er endringen fra 1997 til 2020.

	Alcoa	Barrick	Chevron	Hess	Boliden	BP	Equinor	Hydro
1997	1,82	1,18	1,91	1,36	1,64	2,64	2,00	3,09
2020	4,64	4,55	4,82	4,73	4,27	4,73	4,27	4,73
Resultat	2,82	3,37	2,91	3,37	2,63	2,09	2,27	1,64

Tabell 5.0.2: Forskjeller i utvikling

Noen av selskapene, som British Petroleum og Norsk Hydro, hadde en relativt høy score allerede i 1997 og får derfor en begrenset økning. Andre selskap, som Barrick og Hess, hadde en lav score i 1997, samtidig som de ender på en høy score i 2020. Det er tydelig at noen av selskapene har en brå utvikling i rapporteringen, mens andre selskap har en jevnere utvikling. Figur 5.0.2 viser den gjennomsnittlige utviklingen innen alle kategorier for de fire selskapene i utvalget som skiller seg mest ut, med andre ord ytterpunktene.

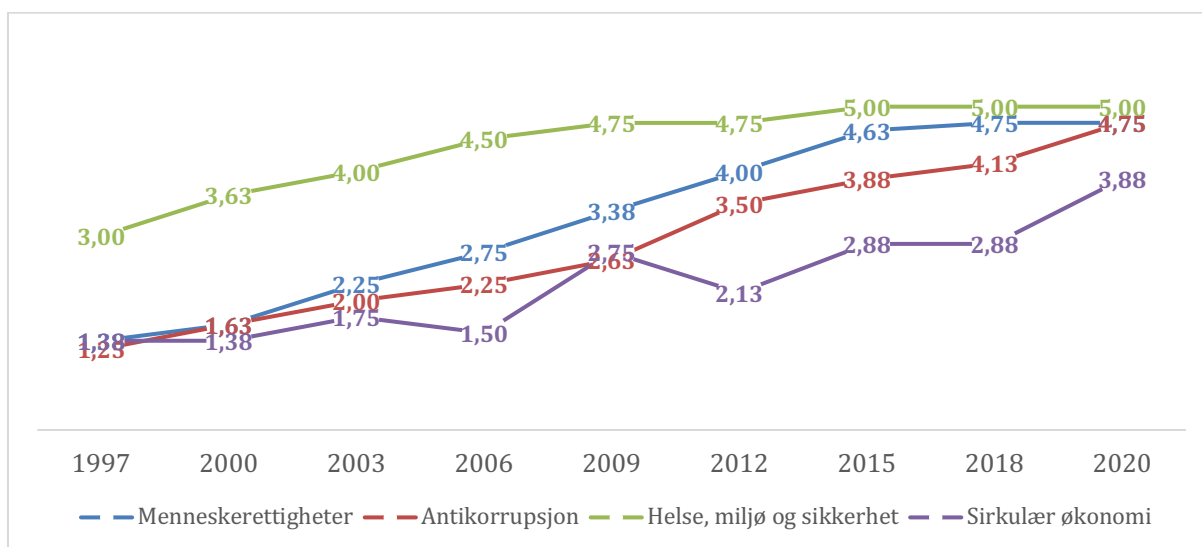
Figur 5.0.2: Gjennomsnittlig utvikling i alle kategorier

Videre er det interessant å se på utviklingen innenfor de ulike kategoriene. Tabell 5.0.3 viser alle selskapene sin sammenlagte gjennomsnittscore i de ulike kategoriene i de ulike årene og det kommer tydelig frem at alle kategoriene utvikler seg positivt fra 1997 til 2020. Resultatene viser en variasjon i hvilke kategorier selskapene rapporterer utfyllende på. Sirkulær økonomi, innovasjon og antikorrupsjon er det selskapene rapporterer dårligst på og helse, miljø og sikkerhet er den kategorien selskapene rapporterer best på i snitt.

Snitt per år alle												
	Mennesker	Antikorrup	Mindre ul	Helse, mil	Utslipp	Reduksjo	Livet i hav	Ren energ	Ansvarlig	Innovasj	Sirkulær	
1997	1,38	1,25	1,38	3,00	1,88	2,63	2,13	2,00	2,50	2,00	1,38	
2000	1,63	1,63	1,50	3,63	2,00	2,25	2,63	2,25	2,38	3,63	1,38	
2003	2,25	2,00	2,25	4,00	2,88	3,13	3,00	2,88	3,38	2,63	1,75	
2006	2,75	2,25	2,88	4,50	3,25	3,38	3,13	3,38	3,38	3,50	1,50	
2009	3,38	2,63	3,88	4,75	4,13	4,13	3,88	4,00	4,50	3,50	2,75	
2012	4,00	3,50	4,00	4,75	4,25	4,13	4,13	3,88	4,75	4,00	2,13	
2015	4,63	3,88	4,00	5,00	4,75	4,63	4,50	4,38	4,75	3,75	2,88	
2018	4,75	4,13	4,38	5,00	4,75	4,75	4,25	4,50	4,50	4,13	2,88	
2020	4,75	4,75	4,63	5,00	4,75	4,75	4,75	4,63	4,63	4,00	3,88	
Gjennomsnitt	3,28	2,89	3,21	4,40	3,63	3,75	3,60	3,54	3,86	3,46	2,28	

Tabell 5.0.3: Snitt per år alle selskap

Figur 5.0.3 viser den gjennomsnittlige utviklingen til alle selskapene innen fire forskjellige kategorier fra 1997 til 2020. Den forsøker å vise hvordan noen av kategoriene har en jevnt høy score, som fører til en relativt lav økning. Noen kategorier utvikler seg mye og andre kategorier utvikler seg relativt lite. Kategorien helse, miljø og sikkerhet ligger aldri under tre i gjennomsnitt og ligger i 7 av 9 år på en score på (4) ganske utfyllende rapportert eller høyere. Kategorien sirkulær økonomi ligger derimot mye lavere og når aldri opp til en score på (4) ganske utfyllende rapportert.

Figur 5.0.3: Gjennomsnittlig utvikling fire kategorier

For å støtte opp under de viktigste funnene knyttet til problemstillingen, er det benyttet fire forskningsspørsmål som tar for seg de ulike sidene av problemstillingen. De viktigste funnene til hvert forskningsspørsmål vil nå bli presentert.

5.1 Forskningsspørsmål 1

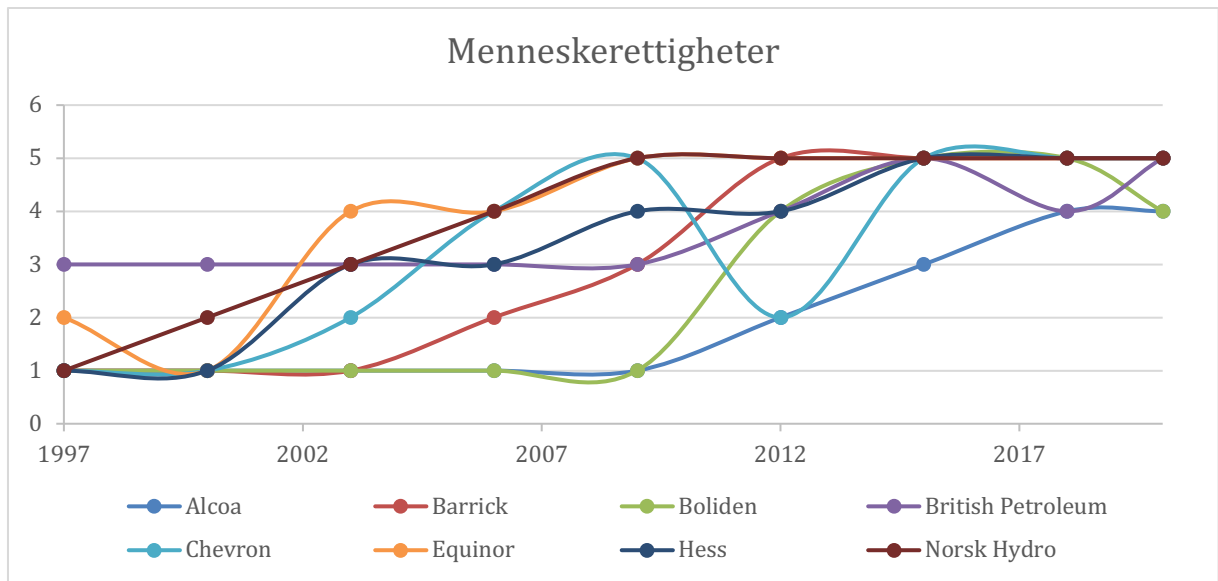
Det første forskningsspørsmålet er: «*har detaljene i rapportene økt i forbindelse med etableringen av internasjonale politiske avtaler og initiativer?*». Tabellen under gir en oversikt over hvilke år selskapene først inkluderte de relevante politiske avtalene og initiativene i rapporteringen sin. Videre følger en gjennomgang av hvordan disse politiske avtalene og initiativene har påvirket selskapene i denne studien.

	ISO	ISO 14000	DJSI	UNGC	UNSDG	PARISAVTALEN
Alcoa	1997	2015	2006	2012	2018	2015
Barrick	2006	2006	2006	2012	2018	2015
Boliden	1997	1997	2018 (kun nevnt)	2012	2018	2020
British Petroleum	1998	1998	-	2000	2018	2015
Chevron	2006	2006	2006	-	2015	2018
Equinor	2003	2003	2003	2000	2015	2015
Hess	2003	2003	2012	2003	2018	2015
Hydro	2000	2003	2000	2000	2015	2015

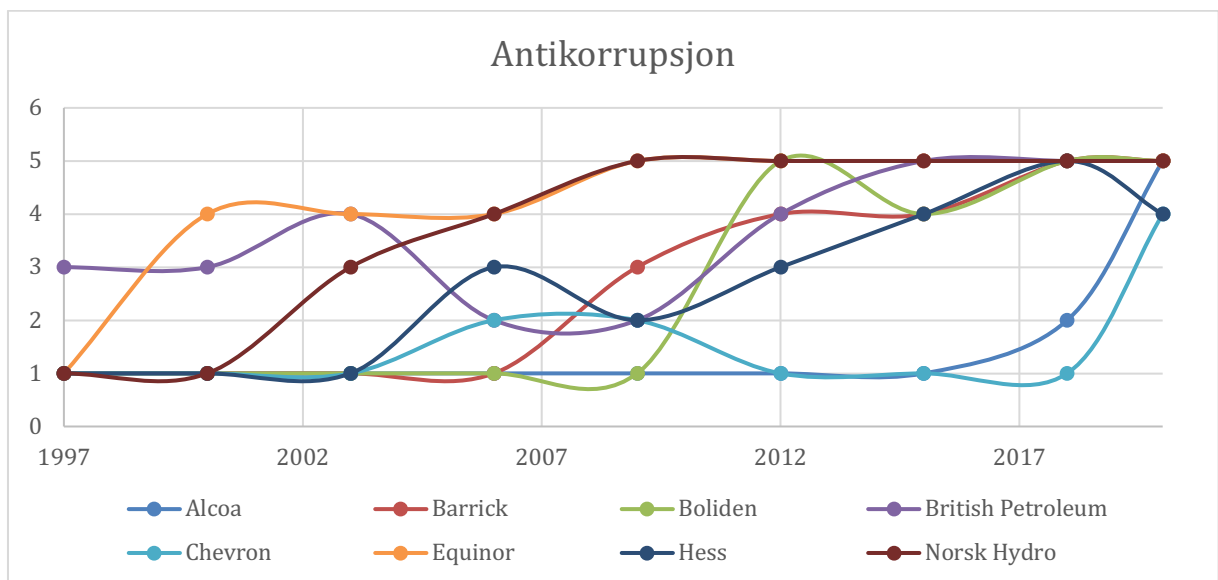
Tabell 5.1.1: Oversikt over når selskapene inkluderer relevante politiske avtaler, rammeverk og initiativ for første gang

5.1.1 UN Global Compact

Som nevnt er UN Global Compact (UNGC) et verktøy som skal hjelpe selskap med å rapportere på grunnleggende ansvar som menneskerettigheter, arbeidskraft, miljø og antikorrupsjon. Denne studiens resultat indikerer at det er flere av selskapene som øker sin score innen kategoriene menneskerettigheter og antikorrupsjon etter å ha tatt i bruk rapporteringsverktøyet. Disse kategoriene er to av kategoriene som har størst endring fra 1997 til 2020. Figur 5.1.1.1 og 5.1.1.2 viser utviklingen til selskapene innen disse to kategoriene. Boliden rapporterer for eksempel i 2012 at de har tatt i bruk UNGC sine retningslinjer, noe som er synlig ved at deres score går fra (1) til (4)/(5) i begge kategoriene. Den grønne linjen i figur 5.1.1.1 og 5.1.1.2 representerer Boliden og viser en tydelig endring fra 2009 til 2012. Samme eksempel kan ses for Barrick, som i 2012 rapporterer på at de har tatt i bruk UNGC og scoren går opp til (5) på menneskerettigheter og (4) på antikorrupsjon i 2012. Her er ikke utviklingen like brå, men en ser at de holder seg oppe på (4) og (5) de resterende årene.

Figur 5.1.1.1: Utviklingen i rapportering på kategorien menneskerettigheter

Figur 5.1.1.2: Utviklingen i rapportering på kategorien antikorrupsjon

Det finnes også eksempler på selskap som tidlig i tidsperioden tar i bruk UNGC og som har en jevnt høy score innenfor kategoriene menneskerettigheter og antikorrupsjon. Både British Petroleum og Equinor har støttet prinsippene siden starten av UNGC og har en relativt høy score etter at prinsippene ble lansert i 2000. Norsk Hydro oppgir også i sin årsrapport i 2000 at de støtter prinsippene i UNGC og har en jevn økning de neste årene innen de to kategoriene. Deretter fortsetter selskapet å ligge på en høy score. Chevron er det eneste selskapet i denne studien som ikke nevner i rapportene sine at de bruker UNGC. Selskapet har en varierende score innen menneskerettigheter, men ligger gjennomgående lavt på kategorien antikorrupsjon. Dette antyder at bruken av UNGC sine retningslinjer påvirker rapporteringen til selskapene i denne studien positivt innen disse kategoriene.

5.1.2 Parisavtalen og FNs bærekraftsmål

Fra 2015 til 2018, etter at Parisavtalen og FNs bærekraftsmål ble iverksatt synes en endring i rapporteringen i selskapene i undersøkelsen. Tabell 5.1.2.1 viser at samlet gjennomsnittscore kun har økt med 0,08 poeng i disse to årene, men det er likevel et skifte i hvordan selskapene rapporterer. I 2018 bruker alle 8 selskapene i undersøkelsen FNs bærekraftsmål aktivt i rapporteringen sin. En kan altså se endringer i rapporteringen hos selskapene. Flere av selskapene kobler tydelig sine egne mål og planer opp mot bærekraftsmålene og bruker figurer og skjema som forklarer hvordan de jobber mot målene. Veldig mange av selskapene jobber også aktivt mot netto nullutslipp, som er et av målene i Parisavtalen. Et eksempel på dette er British Petroleum som i 2020 har satt 20 bærekraftsmål, hvor 10 av disse omhandler å hjelpe verden mot netto nullutslipp. De har i tillegg koblet disse opp mot FNs bærekraftsmål. Alle selskapene, med unntak av Boliden, nevner en av avtalene allerede i 2015 og noen nevner begge, som vist i tabell 5.1.1.

Snitt per år alle									
	Alcoa	Barrick	Boliden	BP	Chevron	Equinor	Hess	Hydro	Snitt
1997	1,82	1,18	1,64	2,64	1,91	2,00	1,36	3,09	1,95
2000	1,91	1,45	2,09	3,18	2,18	3,00	1,82	2,45	2,26
2003	1,91	1,27	2,09	3,73	3,00	3,73	2,91	3,27	2,74
2006	2,00	1,82	2,91	3,64	3,82	3,36	3,18	3,91	3,08
2009	2,55	4,27	3,00	3,82	4,36	3,73	4,09	4,36	3,77
2012	2,55	4,64	3,73	4,18	3,64	4,18	4,27	4,45	3,95
2015	4,09	4,45	4,27	4,64	4,00	4,00	4,36	4,45	4,28
2018	4,09	4,45	4,18	4,64	4,18	4,27	4,45	4,64	4,36
2020	4,64	4,55	4,27	4,73	4,82	4,27	4,73	4,73	4,59

Tabell 5.1.2.1: Snitt per år alle selskap

5.1.3 ISO 14000

ISO 14000 er et initiativ som er vanskelig å måle med kategoriene i denne studien, men det er likevel mulig å se at mange av selskapene stadig snakker om hvordan de jobber for å oppnå ISO 14000 sertifisering innen de ulike avdelingene sine. Et eksempel på dette er British Petroleum som i 2012 skriver i sin årsrapport at alle store driftsteder er pålagt å være sertifisert i henhold til ISO 14001 (BP, 2012, s. 51). Alcoa skriver i 2015 av 63 av deres lokasjoner er ISO 14001 sertifisert (Alcoa, 2015, s. 14). I tabell 5.1.1 er det mulig å se første gang selskapene nevner ISO-sertifisering generelt og når de for første gang nevner ISO 14000. Tabellen viser at første gang ISO blir nevnt er det ofte ISO 14000 som blir nevnt og at ISO-sertifisering er noe mange av selskapene har fokus på i store deler av tidsperioden i denne studien.

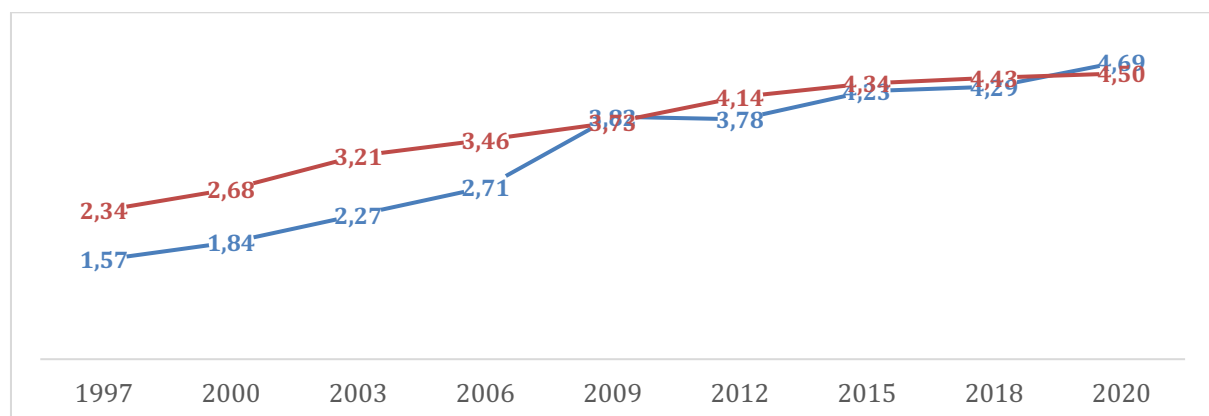
5.1.4 Dow Jones Sustainability Index

Dow Jones Sustainability Index (DJSI) er også et av initiativene som er utfordrende å måle med resultatene i denne studien. Her er det likevel mulig å se på hvordan noen av selskapene nevner sin plass på indeksen som noe positivt selskapet har oppnådd og ønsker å jobbe videre mot. Equinor har jevnlig et avsnitt i rapportene sine om hvordan de har opprettholdt sin posisjon på DJSI listene (eks. Equinor, 2003, s.41, Equinor, 2006, s. 8). Alcoa skriver også i 2009 at de har vært medlem av DJSI åtte år på rad (Alcoa, 2009, s. 5). Tabell 5.1.1 viser at ikke alle selskapene fokuserer på indeksen i rapporteringen sin. Seks av åtte selskap rapporterer hvilken plass de har på indeksen, men det er variasjon i når de begynner å nevne indeksen. Equinor og Norsk Hydro ASA er tidlig ute med dette i rapporteringen sin, mens Hess ikke nevner det før i 2012.

5.2 Forskningsspørsmål 2

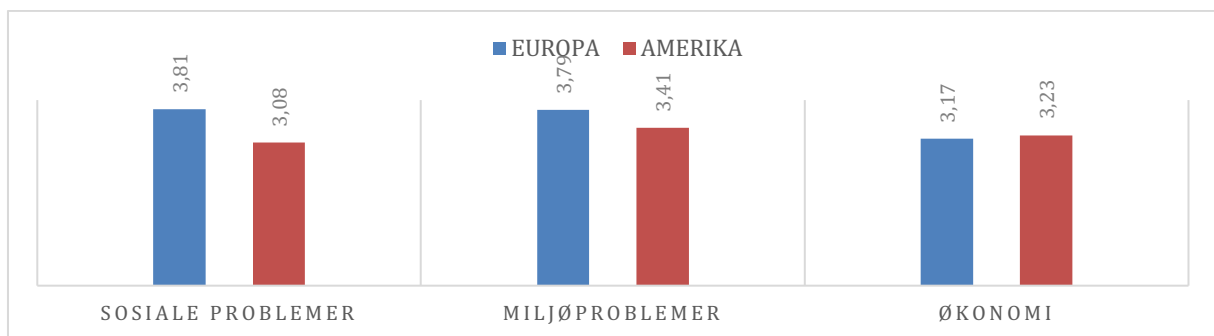
Andre forskningsspørsmål er: «er det forskjeller i kvaliteten på rapporteringen til selskap med eierskap i Nord-Amerika og Europa?». For å svare på dette spørsmålet er det tatt utgangspunkt i selskapene sin gjennomsnittscore i kategoriene og hvordan utviklingen har vært, samt forskjeller mellom kategoriene og de tre overordnede kategoriene.

Den blå linjen i figur 5.2.1 viser det sammenlagte gjennomsnittet til selskapene med nordamerikansk eierskap (Alcoa, Barrick, Chevron og Hess) i denne studien, mens den røde linjen viser det sammenlagte gjennomsnittet til selskapene med europeisk eierskap (Boliden, British Petroleum, Equinor og Norsk Hydro ASA). Her kommer det frem at de europeiske selskapene i sju av ni år er bedre på bærekraftrapportering enn de nordamerikanske selskapene. Det er kun i 2009 og 2020 at de nordamerikanske selskapene har en høyere gjennomsnittscore enn de europeiske. De nordamerikanske selskapene starter med den laveste scoren, noe som gir de muligheten til å oppnå større vekst enn de europeiske selskapene.

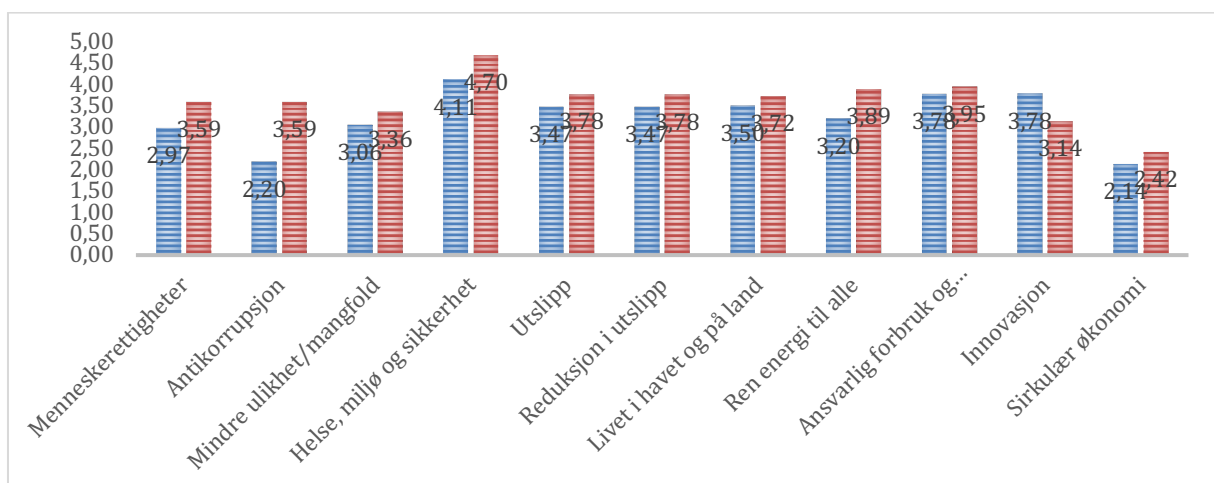
Figur 5.2.1: Gjennomsnitt til alle selskapene i alle kategorier

Figur 5.2.2 viser forskjellene mellom verdensdelene innen de ulike hovedkategoriene; sosiale problemer, miljøproblemer og økonomi. De sosiale problemene inneholder kategoriene menneskerettigheter, antikorrupsjon, mangfold og helse miljø og sikkerhet. Miljøproblemene inneholder kategoriene utslipp, reduksjon i utslipp, livet i havet og på land og ren energi til alle. Økonomi inneholder kategoriene ansvarlig forbruk og produksjon, innovasjon og sirkulær økonomi. Figuren viser at selskapene med europeisk eierskap rapporterer mest utfyllende på de sosiale problemene og miljøproblemene, mens selskapene med amerikansk eierskap rapporterer mest utfyllende på de økonomiske kategoriene. Det kommer også frem at det er størst ulikhet mellom verdensdelene i kvaliteten på de sosiale problemene.

Figur 5.2.2: Gjennomsnitt i de tre overordnede kategoriene

På samme måte som i forrige figur, er de nordamerikanske selskapene i figur 5.2.3 blå, mens de europeiske selskapene er røde og viser gjennomsnittet per kategori sammenlagt for alle årene. Dette gjør det mulig å sammenligne scoren til verdensdelene i kategoriene. Igjen kommer det frem at de europeiske selskapene har høyest gjennomsnittsscore på nesten alle kategorier. Det er kun i kategorien innovasjon at amerikanske selskap har en høyere gjennomsnittsscore. Den største forskjellen mellom verdensdelene vises i kategorien antikorrupsjon (1,39 poeng), mens den minste forskjellen vises i kategorien livet i havet og på land (0,14 poeng).

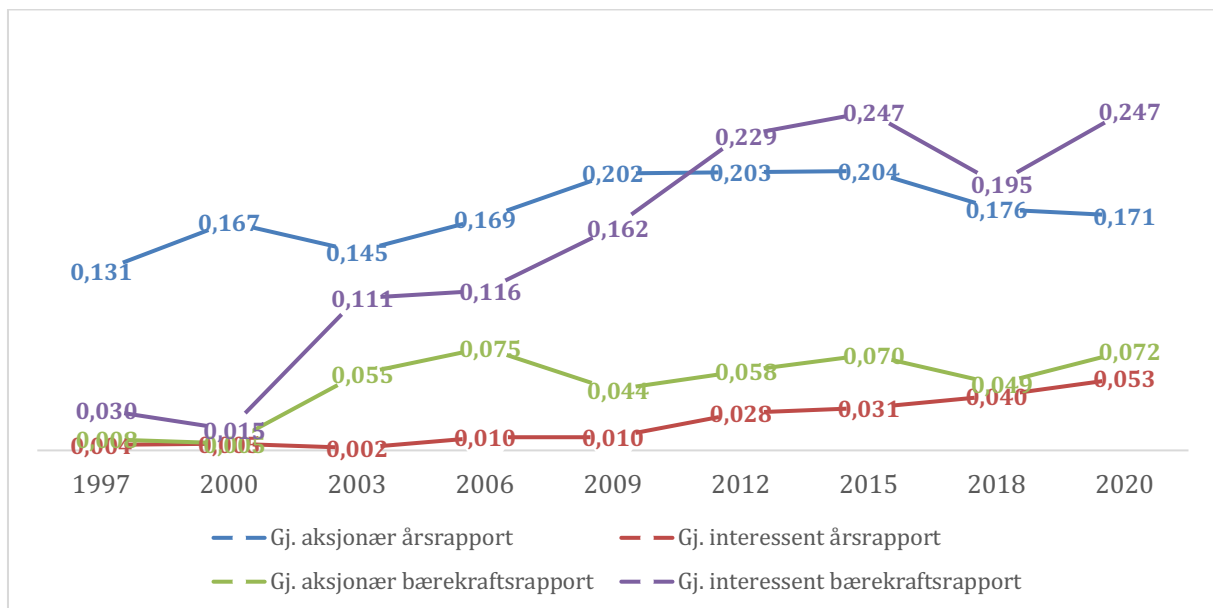

Figur 5.2.3: Gjennomsnitt til alle selskapene i de ulike kategoriene

5.3 Forskningsspørsmål 3

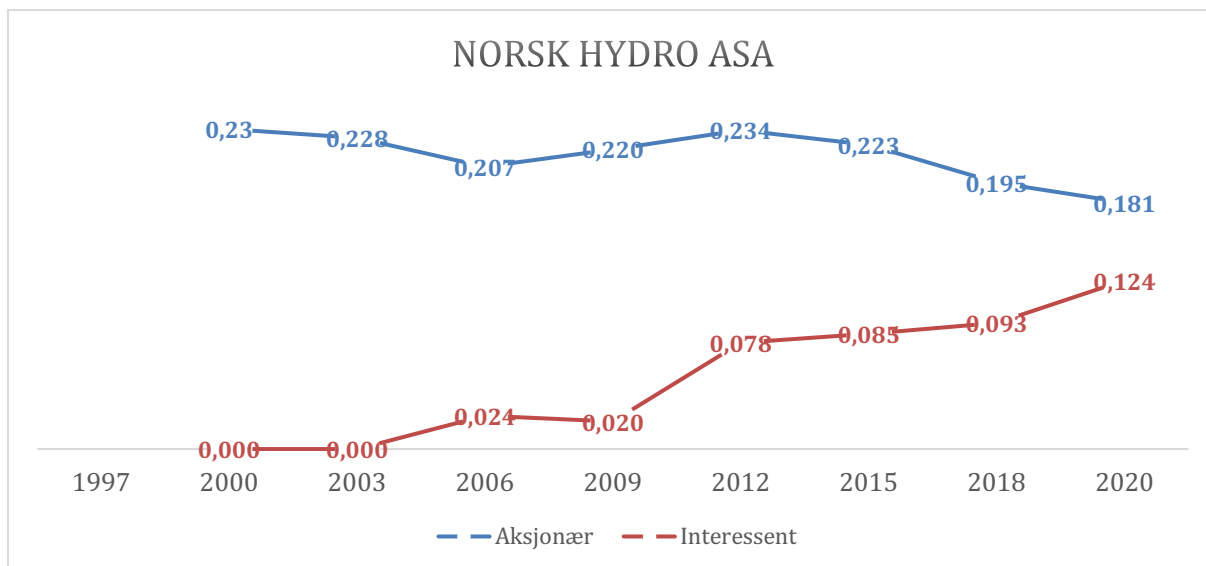
Tredje forskningsspørsmål er: «*har rapportene utviklet seg fra å ha mest fokus på aksjonærene til å ha mer fokus på interessentene i løpet av tidsperioden?*». Resultatene her er noe varierende blant selskapene. Hos noen selskap synes en markant endring ved at resultatene for aksjonærer har sunket, mens resultatet for interessenter har økt.

Figur 5.3.1 viser hvor mange ganger selskapene sammenlagt har nevnt ordet aksjonær (shareholder) og interessent (stakeholder) i årsrapporten og i bærekraftsrapporten, delt på antall sider i rapportene. Spesielt i bærekraftsrapporten stiger fokuset på interessentene veldig, som vist i figuren. Dette kan forklares med at mange av selskapene i begynnelsen av perioden ikke har egen bærekraftsrapport og at de dermed har fått 0 i score disse årene. Dette trekker snittet veldig ned i starten og hvis alle hadde hatt bærekraftsrapport i alle år er det mulig at resultatet hadde vært annerledes. I årsrapporten stiger fokuset på interessentene, mens fokuset på aksjonærene holder seg ganske stabilt. Likevel er det et overveiende fokus på aksjonærene i denne rapporten, mens det i bærekraftsrapportene er det mest fokus på interessentene.

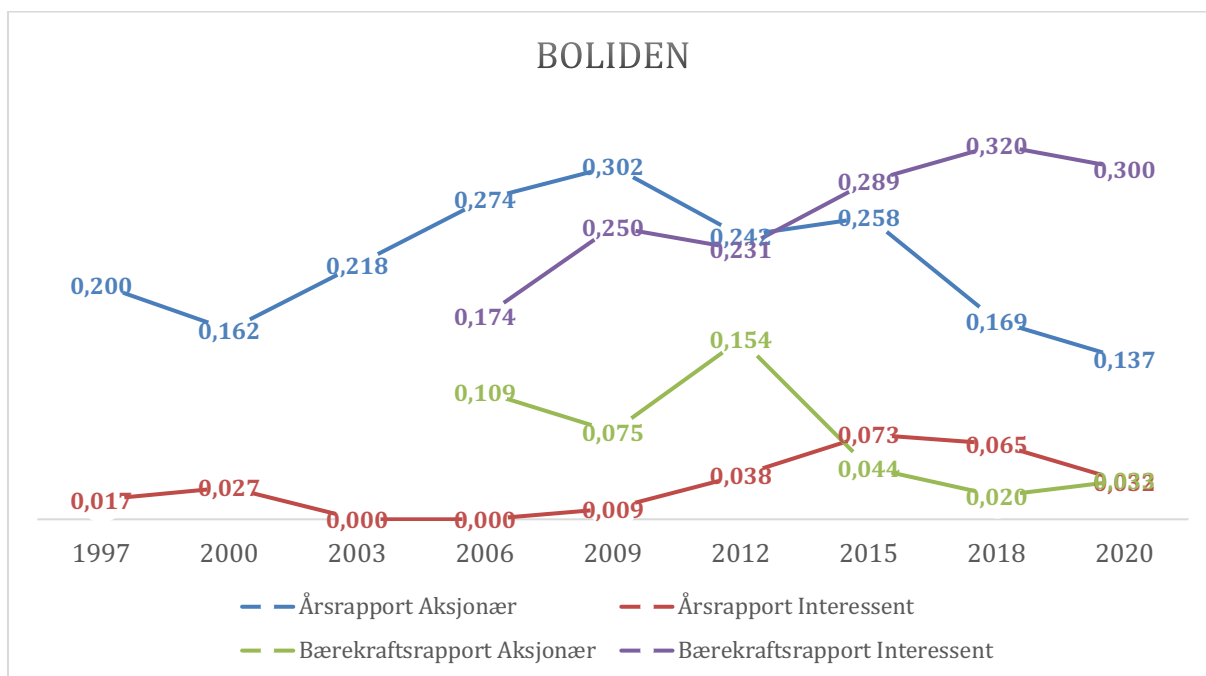
Figur 5.3.1: Årsrapport vs. Bærekraftsrapport for alle selskap over alle år

Utviklingen i antallet sider ordet aksjonær (shareholder) og interessent (stakeholder) er nevnt på i rapporten til Norsk Hydro ASA delt på antall sider i rapporten, vises i figur 5.3.2. Norsk Hydro ASA har kun en integrert rapport, som består av både årsrapport og bærekraftsrapport. Denne viser at bruken av ordet interessent i rapporteringen øker, mens bruken av ordet aksjonær synker. Disse resultatene kan antyde at fokuset i rapporteringen til Norsk Hydro ASA har endret seg fra aksjonærer til interessenter.

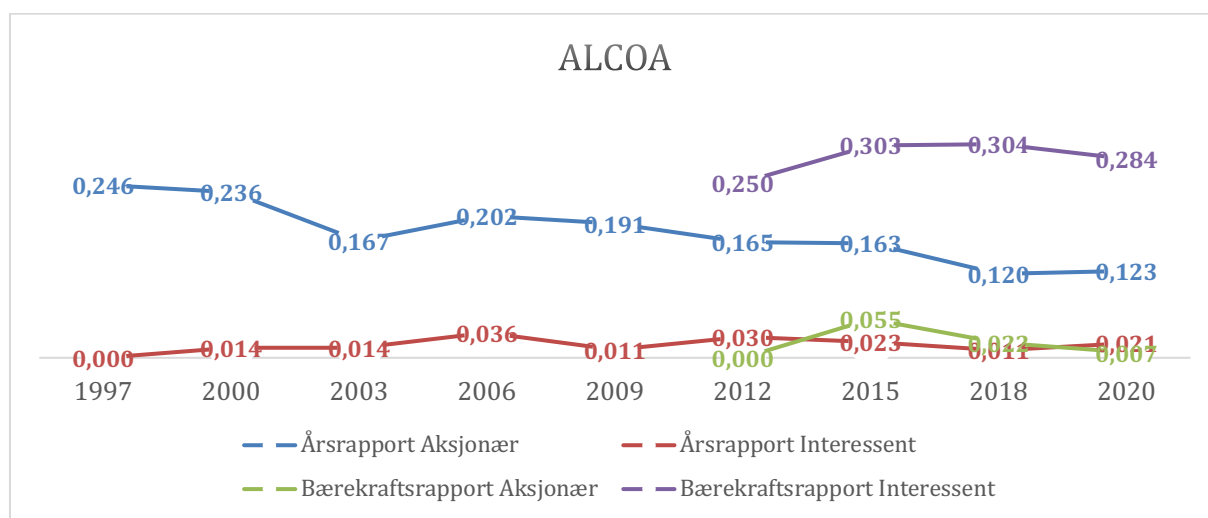
Figur 5.3.2: Aksjonær og interessent i rapporteringen til Norsk Hydro ASA

På samme måte som figur 5.3.2 viser figur 5.3.3 utviklingen i hvor mange sider i rapportene til Boliden ordet aksjonær (shareholder) og interessent (stakeholder) er nevnt, delt på antall sider i rapporten. Resultatene til Boliden viser den samme trenden som hos Norsk Hydro ASA. Antall ganger aksjonærene er nevnt synker, mens antall ganger interessentene er nevnt stiger. Her ser en også forskjeller mellom årsrapporten og bærekraftsrapporten, hvor det er et høyere fokus på interessentene i bærekraftsrapporten og et høyere fokus på aksjonærene i årsrapporten.

Figur 5.3.3: Aksjonær og interessent i rapporteringen til Boliden

Figur 5.3.4 viser utviklingen på hvor mange sider i rapportene til Alcoa ordet aksjonær (shareholder) og interessent (stakeholder) er nevnt, delt på antall sider i rapporten. Resultatene til Alcoa skiller seg fra resultatene til Norsk Hydro ASA og Boliden. På samme måte som hos Norsk Hydro ASA og Boliden synker antall ganger aksjonærene blir nevnt i rapporteringen, men antall ganger interessentene blir nevnt endrer seg svært lite. Alcoa sin rapportering antyder at det er forskjeller på hvem rapporteringen fokuserer på i årsrapporten og i bærekraftsrapporten. Videre viser resultatene at interessentene nevnes klart oftere i bærekraftsrapporten enn i årsrapporten, mens aksjonærene har høyest fokus i årsrapporten.

Figur 5.3.4: Aksjonær og interessent i rapporteringen til Alcoa

Ettersom det er ulikheter mellom fokuset i årsrapportene og i bærekraftsrapportene er det også interessant å se på når de ulike selskapene startet med en egen bærekraftsrapport. Tabell 5.3.1 viser at noen av selskapene har hatt en egen bærekraftsrapport i omtrent alle årene denne studien tar for seg, mens andre selskap ikke fikk egen bærekraftsrapport før mye senere. Den viser også at alle olje- og gasselskapene tar i bruk bærekraftsrapporter før noen av selskapene i mineralutvinningssektoren gjør det. Unntaket er Norsk Hydro ASA, som har hatt integrert rapportering i hele perioden, i tillegg til at selskapet har drevet med olje og gass i deler av tidsperioden.

Selskap	Sektor	Første bærekraftsrapport
Alcoa	Mineralutvinning	2012
Barrick	Mineralutvinning	2008
Boliden	Mineralutvinning	2005
British Petroleum	Olje og gass	1998
Chevron	Olje og gass	2002
Equinor	Olje og gass	2001
Hess	Olje og gass	2002
Norsk Hydro ASA	Mineralutvinning	Integrert rapport

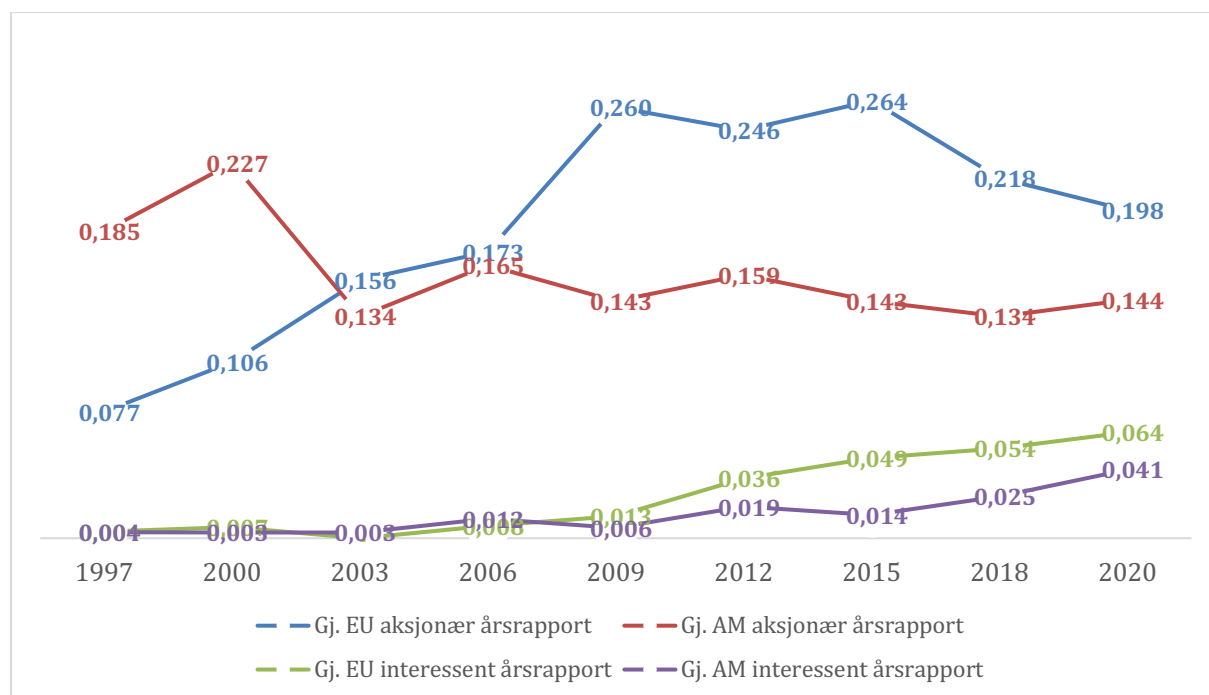
Tabell 5.3.1: Første år med egen bærekraftsrapport

5.4 Forskningsspørsmål 4

Det fjerde og siste forskningsspørsmålet er: «*har selskapene med nordamerikansk eierskap mer fokus på aksjonærene, mens selskapene med europeisk eierskap har mer fokus på interessentene i rapporteringen?*». Dette forskningsspørsmålet kan relateres til forskningsspørsmål 2 og 3, da det både ser på forskjellene mellom selskap med nordamerikansk og europeisk eierskap, samtidig som det ser på forskjellene mellom aksjonær og interessent i rapporteringen.

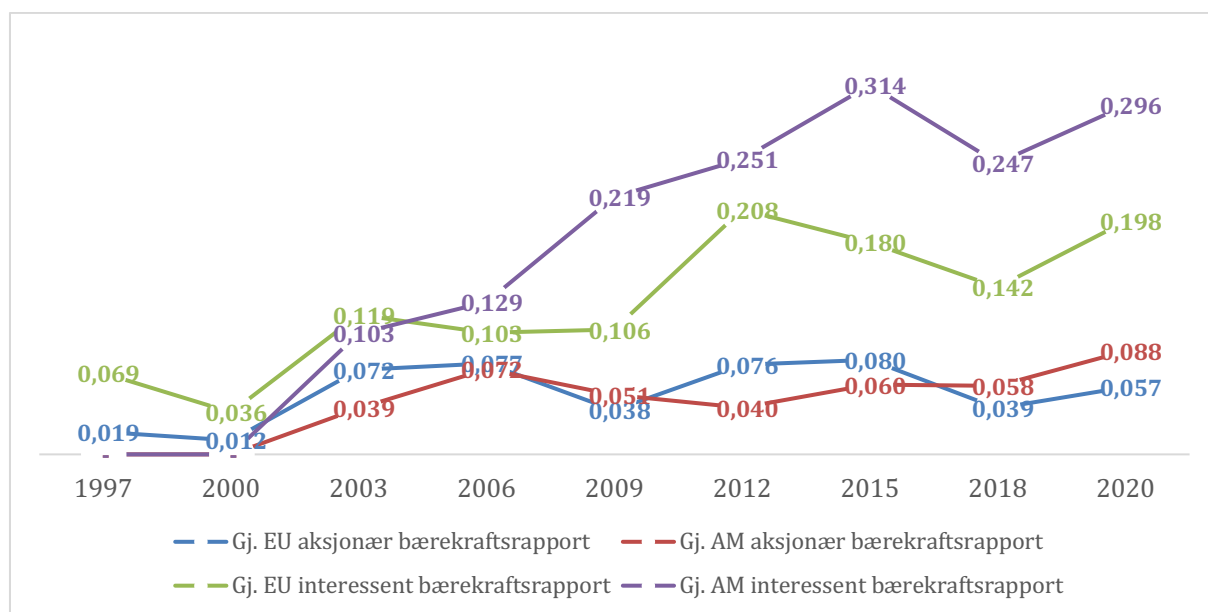
Med bakgrunn i at det er stor forskjell på fokuset på aksjonærer og interessenter i de ulike rapportene, er det interessant å se om det er stor forskjell i når verdensdelene tar i bruk en egen bærekraftsrapport. Tabell 5.3.1 viser at de to første selskapene som tar i bruk en separat bærekraftsrapport er europeiske selskap (British Petroleum 1998 og Equinor 2001), mens det siste som tok i bruk bærekraftsrapport er et amerikansk selskap (Alcoa 2012). Utenom dette er det liten forskjell i når verdensdelene tar i bruk egne bærekraftsrapporter.

Figur 5.4.1 viser forskjellene mellom de amerikanske selskapene og de europeiske selskapene på hvor mange ganger aksjonær (shareholder) og interessent (stakeholder) er nevnt i årsrapporten. Her er det laget et gjennomsnitt fra de fire selskapene som har nordamerikansk eierskap for seg og de fire selskapene som har europeisk eierskap for seg.

Figur 5.4.1: Forskjellen mellom europeisk og nordamerikansk fokus i årsrapporten

Figur 5.4.2 viser forskjeller i hvor mange ganger aksjonær (shareholder) og interessent (stakeholder) er nevnt hos de amerikanske selskapene og de europeiske selskapene i bærekraftsrapporten. På samme måte som i figur 5.4.1 er det laget et gjennomsnitt fra de fire selskapene som har amerikansk eierskap for seg og de fire selskapene som har europeisk eierskap for seg. Her er det viktig å ta hensyn til at noen av selskapene ikke har egen bærekraftsrapport de tidligste årene, noe som kan ha påvirket resultatet. I tillegg vil det påvirke resultatet at Norsk Hydro ASA, som er et av selskapene med europeisk eierskap, har integrert rapport i alle årene og derfor har score 0 i alle år i denne figuren. Dette vil trekke gjennomsnittet til de europeiske selskapene noe ned.

Figur 5.4.2: Forskjellen mellom europeisk og nordamerikansk fokus i bærekraftsrapporten

Begge figurene viser en forskjell i fokuset mellom selskap med nordamerikansk eierskap og selskap med europeisk eierskap i både årsrapporten og bærekraftsrapporten. Figur 5.4.1 viser at fokuset på aksjonærene i årsrapporten synker hos de nordamerikanske selskapene, mens det stiger hos de europeiske selskapene. Her stiger fokuset på interessentene i begge verdensdelene, fra 0,004 i begge verdensdeler til 0,041 hos de nordamerikanske selskapene og 0,064 hos de europeiske selskapene. Selv om forskjellen er minimal, er det likevel europeiske selskap som har mest fokus på interessentene i årsrapporten. I figur 5.4.2 kommer det frem at linjene har byttet plass. Med andre ord er mer fokus på interessentene enn aksjonærene i bærekraftsrapporten. Snittet av hvor ofte interessentene er nevnt av nordamerikanske selskap stiger med nesten 0,3, mens det stiger med rett over 0,1. De nordamerikanske selskapene har lavere fokus på interessentene enn de europeiske selskapene i begynnelsen av perioden, men tar igjen de europeiske selskapene i 2006 og har etter dette et høyere fokus på interessentene.

6.0 Diskusjon

Forskningsspørsmål 1 forsøker å svare på hvordan politiske avtaler og initiativer har påvirket rapporteringen på bærekraft. Her er litteraturgjennomgangen tydelig på at det er flere ting som påvirker hvordan og hvorfor selskap velger å rapportere på bærekraft (se f.eks Siew (2015), KPMG Corporations (2011), Iannou & Serafeim (2017)). Resultatene i denne studien bekrefter noe av det litteraturgjennomgangen sier knyttet til at nye avtaler, initiativer, rammeverk og lover kan ha påvirket rapporteringen til selskapene i dette utvalget. Det tydeligste eksempelet på dette er United Nations Global Compact sine prinsipper, som skulle hjelpe selskap med å rapportere på blant annet menneskerettigheter og korrupsjon. Flere av selskapene i utvalget har en positiv utvikling etter de har tatt i bruk disse prinsippene. Dette tyder på at prinsippene påvirker rapporteringen. Det er likevel viktig å merke seg at ikke alle selskapene har den samme tydelige utviklingen etter å ha tatt i bruk prinsippene. I tillegg er det verdt å nevne at Chevron, som ikke nevner prinsippene i rapportene sine, også utvikler seg innen kategoriene menneskerettigheter og antikorrupsjon i perioden og ender til slutt på et høyere nivå enn noen av selskapene som opplyser at de bruker prinsippene i sin rapportering. Det kan bety at det ikke nødvendigvis kun er UNGC sine prinsipper som påvirker rapporteringen i disse to kategoriene.

FNs bærekraftsmål og Parisavtalen er avtaler som denne studien antyder at har hatt en påvirkning på bærekraftsrapporteringen, selv om det ikke kommer tydelig frem i resultatene. En av årsakene til at denne endringen ikke vises tydelig i resultatene kan være at valg av kategorier kan ha satt en begrensning på hvordan disse avtalene blir rangert ut ifra valgte krav for å oppnå de ulike poengscorene. Både Tsalis (2020) og KPMG (2020) nevner 2030 agendaen og FNs bærekraftsmål som viktige årsaker til økningen i antall selskap som har styrket rapporteringen sin. De påstår at bærekraftsmålene står i fokus hos mange selskap. Flere av selskapene i denne studien kobler tydelig sine egne bærekraftsmål og planer opp mot FNs bærekraftsmål og bruker figurer og skjemaer som forklarer hvordan de jobber mot målene. De fleste av selskapene i utvalget skriver også at de jobber aktivt mot netto nullutslipp, som er et av målene i Parisavtalen. Et eksempel på dette er British Petroleum, som i 2020 satte 20 bærekraftsmål, hvor ti av disse omhandler det å hjelpe verden mot netto nullutslipp. De har i tillegg koblet disse opp mot FNs bærekraftsmål. En mulig årsak til at mange av selskapene i dette utvalget bruker FNs bærekraftsmål effektivt kan være ettersom det var et krav i utvalget om at selskapet skulle rapportere etter GRI og GRI er den eneste standarden som søker å oppfylle alle de 17 bærekraftsmålene (Sustain Case, u.å).

Etter GRI ble grunnlagt i 1997 ble det ifølge litteraturgjennomgangen et større fokus på å måle og rapportere klimaforandringer (se f. eks Thaslim & Anthony, 2016, s. 28). Dette er noe denne studien ikke klarer å svare på ettersom et av kravene i utvalget var at selskapene skulle bruke GRI i sin rapportering. Det at GRI kom samme år som er starten på tidsperioden i denne studien, kan også være en medvirkende faktor til at det ikke er mulig å se noen endring før og etter GRI.

Indekser som Dow Jones Sustainability Index blir ifølge Larringa og Bebbington (2021) sett på som en viktig motivasjonsdriver for høyere kvalitet på bærekraftrapporteringen (Larringa & Bebbington, 2021, s. 168). Dette er som sagt noe som er vanskelig å måle med resultatene i denne studien. Hvordan selskapene gjentakende nevner sin plass på indeksene indikerer likevel at dette er noe de bryr seg om. Det er mulig å påstå at når selskapene er gode nok på bærekraftrapportering til å oppnå en plass på listen skaper en forventning om utvikling. Dersom det å være nevnt på indeksen er en så viktig motivasjonsdriver for høyere kvalitet i rapporteringen som Larringa og Bebbington (2021) hevder, skaper det en forventning om også de selskapene som ikke er nevnt ville rapportert på at de jobber mot å bli inkludert i indeksen.

Det kan virke som at noen av initiativene og rammeverkene i denne studien har påvirket kvaliteten på bærekraftrapporteringen til selskapene i utvalget. For noen av avtalene, initiativene og rammeverkene er det mulig å se antydninger til at disse har påvirket selskapene, selv om de respektive poengscorene i resultatene ikke øker nevneverdig (f.eks FNs bærekraftsmål og Parisavtalen). Det er også viktig å se på andre potensielle årsaker til utvikling. Lover og regler som er gjeldene i landene har eierskap i, er noe de må følge for å ikke bli straffet. Dette er med på å skape en forventning om at disse har påvirket rapporteringen positivt. Dette er ikke spesifikt undersøkt i analysen av materialet fra utvalget i denne studien.

Litteraturgjennomgangen pekte på forventninger fra interessentene som en årsak til at flere selskap velger å rapportere på bærekraft, men også at kvaliteten på rapportene øker (se f.eks Trellfall et.al., 2020, s. 22). Hvordan det er enklere for selskapene å ha en mer systematisk tilnærming til risikostyring og økonomiske gevinster ved å måle og rapportere sin påvirkning kan være en årsak til at de bedrer sin bærekraftrapportering (Ioannou & Serafeim, 2017, s. 7). Det er derfor viktig å poengtere at dette kan være faktorer som kan ha fungert sammen med rammeverk og avtaler. Selv om et selskap øker sin score innen antikorrupsjon etter å ha tatt i bruk UNGC, er det ikke gitt at dette er grunnen til forbedringen. Interessentenes forventning om rapportering innen kategorien eller helt andre årsaker kan også ha påvirket rapporteringen.

Andre faktorer kan også være potensielle årsaker til endring i rapporteringene, for eksempel miljøkatastrofer eller ulykker. Etter en miljøkatastrofe, helse- og sikkerhetsbrudd eller andre katastrofer virker rapporteringen å være rettet mot hvordan de jobber for å rette opp i konsekvensene av katastrofen. Et eksempel på dette er hvordan Equinor fokuserer på antikorrupsjon i sin rapport fra 2003. I september 2003 kom det ut at Equinor hadde betalt en iransk tjenestemann for å overtale han til å bruke sin innflytelse for å hjelpe Equinor til å oppnå nye kontrakter (Equinor ASA, 2006). Det er mulig å se at rapportene fra 2003 både er preget av denne hendelsen, men også hvordan Equinor jobber for å være mer åpne og transparente for at noe liknende aldri skal skje igjen. Et annet eksempel på et selskap som har endret fokuset i rapportene sine etter en katastrofe er British Petroleum. Tre store katastrofer som har preget rapporteringen til selskapet er; en eksplosjon på et raffineri i 2005 hvor 15 personer døde, et stort oljeutslipp i Alaska i 2006 og den mye omtalte eksplosjonen på en oljerigg i Mexicogulfen i 2010. I rapportene som følger etter disse katastrofene er det mye snakk om hvordan selskapet jobber spesifikt for å unngå at slike katastrofer skal skje igjen.

Selv om det virker som flere av avtalene, initiativene og rammeverkene som er inkludert i denne studien har ført til en positiv utvikling på kvaliteten i bærekraftrapporteringen til selskapene i utvalget, er det også mange andre faktorer som kan ha bidratt til en positiv utvikling. Noen av avtalene virker å ha en større påvirkning enn andre i rapporteringen. UNGC er et eksempel på et rammeverk som virker å ha hatt større påvirkning, mens Parisavtalen virker å ha hatt en mer begrenset påvirkning når det kommer til poengscoren selskapene har fått.

Forskningsspørsmål 2 ønsker å undersøke om selskap med amerikansk eierskap har lavere kvalitet på rapporteringen sin enn det selskap med europeisk eierskap har. Maignan og Ralston (2002) påstår at selskap basert i ulike land har ulikt perspektiv på hvor viktig det er å bli ansett som ansvarlige (Maignan & Ralston, 2002, s. 509). Empirisk forskning viser også at nordamerikanske selskap fokuserer mer på miljø- og økonomiaspektene ved bærekraftrapportering, mens de europeiske fokuserer mer på de sosiale aspektene (se f.eks Gill et.al., 2008, s. 243). Resultatene i denne studien indikerer det samme. De europeiske selskapene er i sju av ni år bedre på bærekraftrapportering enn de nordamerikanske. Dette må ses i sammenheng med de utvalgte kategoriene og resultatene kunne sett annerledes ut dersom andre kategorier og krav hadde blitt valgt. Samtidig er det forsøkt å velge et bredt spekter av kategorier for å unngå dette problemet.

Ulikhetene mellom Europa og Nord-Amerika er størst i begynnelsen, noe som kan indikere at Europa var tidligere ute med å rapportere på kategoriene som er valgt i denne studien. Etter 2006 er resultatene svært jevne. Hvordan selskapene scorer innenfor sosiale, miljø og økonomi aspektene samsvarer heller ikke helt med det som ble forventet basert på litteraturgjennomgangen. Tidligere studier sier, som tidligere nevnt, at nordamerikanske selskap anser miljø- og økonomiaspektet som viktigst, mens europeiske selskap anser sosialaspektet som viktigst (se f.eks Gill et.al., 2008, s. 243). Der tidligere studier har vist at nordamerikanske selskap har ansett to av aspektene som viktigst, viser denne studien at de europeiske selskapene som anser to av aspektene som viktigst. Resultatene fra denne studien indikerer derfor at dette delvis stemmer med tidligere forskning. Selv om resultatene fra denne studien indikerer at europeiske selskap har høyere detaljnivå i rapportene sine enn amerikanske selskap, svarer de ikke på om de ønsker å bli oppfattet som sosialt ansvarlige.

Forskningsspørsmål 3 undersøker om fokuset på hvem selskapene rapporterer for har endret seg. Tidligere studier påstår at interessentene har en større påvirkning nå enn det de har hatt tidligere (se f.eks Siew (2015), Ioannou & Serafeim (2017)). Dette er med på å skape en forventning om at det er mer fokus på interessentene i rapporteringen. Resultatene i denne studien er varierende og datamaterialet viser ingen store endringer, i snitt. Disse resultatene kan forklares ved at selskapene kan utvikle sin rapportering for å tilfredsstille interessenter uten å nevne de i rapporten. Imidlertid viser de forskjeller mellom årsrapporten og bærekraftrapporten og for selskapene samlet øker fokuset på interessentene markant i bærekraftrapporten. Som diskutert i kapittel 4.6 kunne en annen tilnærming til datainnsamling gitt andre resultater, ettersom interessenter kan nevnes på flere måter en kun «stakeholder».

Forskningsspørsmål 4 forsøker å svare på om de nordamerikanske selskapene har mest fokus på aksjonærene, mens de europeiske selskapene har et bredere fokus. Tidligere studier viser at europeiske selskap introduserer CSR som et svar på press fra interessentene og at kun få amerikanske selskap har et interessentdrevet perspektiv (se f.eks Maignan & Ralston, 2002, s. 505). Overraskende nok viser resultatene noe annet. Ifølge resultatene i denne studien, synker fokuset på aksjonærene hos nordamerikanske selskap, mens det stiger hos europeiske selskap. Fokuset på interessentene stiger derimot hos begge, noe som var forventet. En måte å forklare dette på er gjennom svakheter i datainnsamlingen. Bedre analyse av mer spesifikke søkeord kunne også gitt et annet resultat. Interessenter kan nevnes på utallige andre måter enn kun gjennom ordet interessant.

7.0 Konklusjon

Som tidligere nevnt blir problemstillingen hovedsakelig besvart ved hjelp av forskningsspørsmålene som er valgt. Resultatene viser en forbedring i kvaliteten på rapporteringen, både med fokus på selskapenes gjennomsnitt og kategoriernes gjennomsnitt. Noen av forskningsspørsmålene indikerer tydeligere utvikling enn andre. Samtidig er det mulig å konkludere med at det finnes en positiv utvikling i bærekraftrapporteringen til store, multinasjonale selskap innen olje- og gasssektoren, og mineralutvinningssektoren de siste 25 årene. Det er viktig å nevne at resultatene i denne studien ikke sier noe om selskapene faktisk har blitt mer bærekraftige, kun om de rapporterer bedre på bærekraft etter utvalgte kategorier og krav.

7.1 Forslag til videre forskning

Det finnes mange muligheter til videre forskning på temaet bærekraft. Det hadde vært interessant å se på samme problemstilling med samme kategorier og krav til poengscore, men med helt andre selskap i en annen sektor, for å se om resultatene er lignende. Det hadde også vært interessant å se på flere selskap innen olje-, - og gasssektoren og mineralutvinningssektoren, ettersom utvalget i denne studien på ingen måte kan kalles representativt for disse sektorene.

En annen ting som ble oppdaget i løpet av denne studien er hvordan ledere kan påvirke selskapene sin bærekraftrapportering og hvem de fokuserer på. I løpet av datainnsamlingen ble det også oppdaget at Barrick ansatte en ny toppleder i perioden 2006-2009. Samtidig hadde selskapet en markant økning i poengscore. Det hadde vært spennende å se på årene 2007 og 2008, for å se om denne økningen skjedde gradvis eller brått. Det hadde også vært interessant å bruke mer tid på å se om det finnes lederskift i noen av de andre selskapene og hvordan dette eventuelt påvirket deres rapportering.

Etter gjennomgang av årsrapportene og bærekraftrapportene ble det også lagt merke til andre eventuelle årsaker til endring i hvordan selskapene rapporterer. Noen av disse er diskutert mot problemstillingen, likevel hadde det vært spennende å velge helt andre kategorier og krav og se etter andre årsaker enn de som er funnet i denne studien. Til slutt hadde det vært interessant å se på det selskapene oppgir som resultater og om disse har utviklet seg, for å se om de faktisk presterer bedre mot en bærekraftig utvikling og ikke bare på om de rapporterer bedre.

Litteraturliste

- Aba, E. K., & Badar, M. A. (2013). A Review of the Impact of ISO 9000 and ISO 14000 Certifications. *The Journal of Technology Studies*, 42-50. Hentet 03.04.2022 fra: <https://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JOTS/v39/v39n1/pdf/aba.pdf>
- Alazzani, A., Wan-Hussin, W, N. (2013). Global Reporting Initiatives environmental reporting: A study of oil and gas companies, *Volume 32*, September 2013, Pages 19-24. Hentet 14.05.2022 fra: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1470160X13000939?via%3Dihub>
- Alcoa Corporation. (2022) (2). Maximizing Value Through Sustainability. Hentet 14.04.2022 fra: <https://www.alcoa.com/sustainability/en>
- Alcoa Corporation. (2022). A Legacy of Innovation. Hentet 14.04.2022 fra: <https://www.alcoa.com/global/en/who-we-are/history>
- Baden, D. (2016). A reconstruction of Carroll's pyramid of corporate social responsibility for the 21st century. *Int J Corporate Soc Responsibility* 1, 8. <https://doi.org/10.1186/s40991-016-0008-2>
- Barrick Gold Corporation. (2022). About Barrick. Hentet 18.04.2022 fra: <https://www.barrick.com/English/about/default.aspx>
- Barrick Gold Corporation. (2022) (2). Annual Report 2021 – Africa and the Middle East. Hentet 18.04.2022 fra: <https://www.barrick.com/English/investors/annual-report/africa-and-middle-east/default.aspx>
- Barrick Gold Corporation. (2022) (3). Operations. Hentet 18.04.2022 fra: <https://www.barrick.com/English/operations/default.aspx>
- Barrick Gold Corporation. (2022) (4). Our Approach to Sustainability. Hentet 18.04.2022 fra: <https://www.barrick.com/English/sustainability/our-approach/default.aspx>
- Bebbington, J., & Unerman, J. (2018). Achieving the United Nations Sustainable Development Goals: An enabling role for accounting research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(1), 2-24. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-05-2017-2929>

Bell, E., Bryman, A., Harley. (2019). *Business Research Methods* (Utg. 5). United Kingdom: Oxford.

Bloomberg, L.P. (2022). Hentet 16.04.2022 fra:

<https://www.bloomberg.com/profile/company/CVX:US>

Boliden. (2000). Focusing on Fundamentals – Annual Report 2000. Hentet 20.05.2022 fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_Annualreport2000_en.pdf

Boliden. (u.å.). Hentet 20.05.2022 fra: <https://www.boliden.com/>

Boliden. (u.å) (2). Boliden – A World-Class Metals Company. Hentet 20.05.2022 fra:

<https://www.boliden.com/operations>

BP. (2022). Who we are. Hentet 20.05.2022 fra:

<https://www.bp.com/en/global/corporate/who-we-are.html>

BP. (2022) (2). Who we are – Our History. Hentet 20.05.2022 fra:

<https://www.bp.com/en/global/corporate/who-we-are/our-history.html>

BP. (2022) (3). The New Millennium – 2000-2012. Hentet 20.05.2022 fra:

<https://www.bp.com/en/global/corporate/who-we-are/our-history/the-new-millennium.html>

Carroll, A.B. (2021). Corporate Social Responsibility: Perspectives on the CSR Construct's Development and Future, *Business and Society* Vol. 60(6) 1258-1278.

<https://doi.org/10.1177/00076503211001765>

Carroll, A.B. (1991). The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Towards the Moral management of organizational stakeholders. S. 39- 47. Hentet 06.02.2022 fra:

<https://cf.linnbenton.edu/bcs/bm/gusdorm/upload/Pyramid%20of%20Social%20Responsibility.pdf>

Carròn, M, P., Thomsen, P, L., Chan, A., Muro, A., Buhshan, C. (2006). Critical perspectives on CSR and development: What we know, what we don 't know, and what we need to know. *Internal Affairs*, September 2006, 82(5):977-987. Hentet 08.02.2022 fra:

https://www.researchgate.net/publication/227516666_Critical_perspectives_on_CSR

[and development What we know what we don't know and what we need to know](#)

Carson, S. G. og Skauge, T. (2019). Etikk for beslutningstakere. *Virksomheters bærekraft og samfunnsansvar* (2. utg). Cappelen Damm Akademisk

Carvalho, F. P. (2017). Mining industry and sustainable development: time for change. *Food and Energy security*, 6(2), 61-77.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/fes3.109>

Castka, P., & Balzarova, M. A. (2008). The impact of ISO 9000 and ISO 14000 on standardisation of social responsibility—an inside perspective. *International journal of production economics*, 113(1), 74-87. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2007.02.048>

CDP Worldwide. (2022). Hentet 16.03.2022 fra: <https://www.cdp.net/en>

Chevron Corporation. (2022). About. Hentet 05.05.2022 fra: <https://www.chevron.com/about>

Chevron Corporation. (2022) (2). Advancing a Lower Carbon Future. Hentet 26.11.2022 fra: <https://www.chevron.com/sustainability>

Dahlsrud. (2008). How Corporate Social responsibility is defined: An analysis of 37 definitions. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management Corp. Soc. Responsib.* 15(2008) s. 1-13.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1002/csr.132>

Denning, S. (2013). The Origin Of 'The World's Dumbest Idea': Milton Friedman. Hentet 10.03.2022 fra: <https://www.forbes.com/sites/stevedenning/2013/06/26/the-origin-of-the-worlds-dumbest-idea-milton-friedman/?sh=5cffe8dd870e>

Donaldson, T., Preston, L.E. (1995). The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications, *The Academy of Management Review*, Vol. 20, No. 1 (Jan., 1995), pp. 65-91. Hentet 10.03.2022 fra:

<https://www.jstor.org/stable/258887?seq=1>

Du, S., Bhattacharya C.B. & Sen, S. (2010). Maximizing Business Returns to Corporate Social Responsibility (CSR): The Role of CSR Communication. *International Journal of Management Reviews*. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2009.00276.x>

- Elefsiniotis, P., & Wareham, D. G. (2005). ISO 14000 environmental management standards: their relation to sustainability. *Journal of Professional Issues in Engineering Education and Practice*, 131(3), 208-212.
<https://uobabylon.edu.iq/sustainability/files/ISO%2014000%20Environmental%20Management%20Standards%20their%20relation%20to%20sustainability.pdf>
- Elkington, J. (2018). 25 Years Ago I Coined the Phrase “Tripple Bottom Line.” Here’s Why It’s Time to Rethink it. *Harward Business Review*. Hentet 10.03.2022 fra:
<https://hbr.org/2018/06/25-years-ago-i-coined-the-phrase-triple-bottom-line-heres-why-im-giving-up-on-it>
- Equinor ASA. (2006). Horton Case Settlement. Hentet 20.06.2022 fra:
<https://www.equinor.com/news/archive/2006/10/13/HortonCaseSettlement>
- Equinor ASA. (2022). Our History. Hentet 26.11.2022 fra: <https://www.equinor.com/about-us/our-history>
- Equinor ASA. (2022) (2). Where We Are. Hentet 26.11.2022 fra:
<https://www.equinor.com/no/where-we-are.html>
- Equinor ASA. (2022) (3). Our Approach to Sustainability. Hentet 26.11.2022 fra:
<https://www.equinor.com/sustainability/our-approach>
- EPA. (2022). What is the National Environmental Policy Act? Hentet 23.11.2022 fra:
<https://www.epa.gov/nepa/what-national-environmental-policy-act>
- EPA. (u.å.). Hentet 24.05.2022 fra: <https://www.epa.gov/history/milestones-epa-and-environmental-history>
- EPA. (u.å.) (2). Exxon Valdez Spill Profile. Hentet 29.05.2022 fra:
<https://www.epa.gov/emergency-response/exxon-valdez-spill-profile>
- Erlandsson, M., & Olinder, M. (2009). Environmental sustainability reporting-development in Sweden 1998-2008. *rapport nr.: Externredovisning och företagsanalys 08-09-121*. Hentet 27.06.2022 fra:
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/20810/gupea_2077_20810_1.pdf?sequence=1

European Commission. (2022). Corporate sustainability reporting. Hentet 27.06.2022 fra: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

Fernando, S., Lawrence, S. (2014). A theoretical framework for CSR Practices: Integrating legitimacy theory, stakeholder theory and institutional theory. *The journal of Theoretical Accounting* 10.1.149- 178. Hentet 04.03.2022 fra: https://www.researchgate.net/profile/Susith-Fernando/publication/290485216_A_theoretical_framework_for_CSR_practices_Integrating_legitimacy_theory_stakeholder_theory_and_institutional_theory/links/5a8629e458515b8af890861/A-theoretical-framework-for-CSR-practices-Integrating-legitimacy-theory-stakeholder-theory-and-institutional-theory.pdf

Finanskomiteen. (2013). Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (rapportering om samfunnsansvar)., Hentet 27.05.22 fra: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2012-2013/inns-201213-217/?lvl=0>

FN- Sambandet. (2020). Bærekraftig utvikling. Hentet 13.01.2022 fra: <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>

FN- Sambandet. (2020) (2). Kyotoprotokollen. Hentet 13.01.2022 fra: <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/kyotoprotokollen>

FN-Sambandet. (2020) (3). Parisavtalen. Hentet 13.01.2022 fra: <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/parisavtalen>

FN-Sambandet. (2020) (4). FNs bærekraftsmål. Hentet 24.11.2022 fra: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Forbes. (2022). Hentet 26.05.2022 fra: <https://www.forbes.com/companies/alcoa/?sh=55ab66ee669d>

Freeman, R.E. (1984). Strategic Management: A Stakeholder Approach. Boston, Pitman.

- Friedman, M. (1970). The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits. *Corporate Ethics and Corporate Governance*, 173–178. https://doi.org/10.1007/978-3-540-70818-6_14
- Gill, D.L., Dickingson, S.J., & Scharl, A. (2008). Communicating sustainability - A web content analysis of North American, Asian and European firms. *Journal of Communication Management Vol. 12 No. 3, 2008 pp. 243-262*.
<https://doi.org/10.1108/13632540810899425>
- Greene, F, O. (2020). International Environmental Law: History and milestones,. 30 Mars 2020, Hentet 29.05.2022 fra: <https://aida-americas.org/en/blog/international-environmental-law-history-and-milestones>
- Greenhouse Gas Protocol. (u.å). FAQ. Hentet 06.09.2022 fra:
https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards_supporting/FAQ.pdf
- GRI. (2020). A Short Introduction to the GRI Standards. Hentet 23.02.2022 fra:
<https://www.globalreporting.org/media/wtafl4tw/a-short-introduction-to-the-gri-standards.pdf>
- GRI. (2022). Our Mission and History. Hentet 23.02.2022 fra:
<https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>
- GRI. (2022) (2). Sector Program. Hentet 23.02.2022 fra:
<https://www.globalreporting.org/standards/sector-program/>
- GRI. (2022) (3). Sector Standard Program for Mining. Hentet 23.02.2022 fra:
<https://www.globalreporting.org/standards/standards-development/sector-standard-project-for-mining/>
- GRI. (2022) (4). GRI 11: Oil and Gas Sector 2021. Hentet 23.02.2022 fra:
<https://www.globalreporting.org/search/?query=GRI+11>
- Habek, P., Wolniak, R. (2013). European Union regulatory requirements relating to Sustainability Reporting. The case of Sweden, 34(106) pp. 40–47 ISSN 1733-8670. Hentet 15.05.2022 fra:
http://repolis.bg.polsl.pl/Content/29880/07_ZN_AM_34106_Habek_Wolniak.pdf

- Hasnas. (1998). The Normative Theories of Business ethics: A Guide for the Perplexed. *Business Ethics Quarterly*. Vol. 8, No. 1(Jan.,1988), ss. 19-24. Hentet 20.02.2022 fra: https://www.jstor.org/stable/3857520?sid=primo&origin=crossref&seq=1#metadata_info_tab_contents
- Hattestad, S. L. (2020). Pandemien setter fart på selskapers bærekraftsarbeid: KPMG. Hentet 04.03.2022 fra: <https://home.kpmg/no/nb/home/nyheter-oginnsikt/2020/10/pandemien-setter-fart-pa-selskapersbaerekraftsarbeid.html>
- Hess Corporation. (2022). History of Hess Corporation. Hentet 26.11.2022 fra: <https://www.hess.com/company/hess-history>
- Hess Corporation. (2022) (2). Operations. Hentet 26.11.2022 fra: <https://www.hess.com/operations>
- Hess Corporation. (2022) (3). Climate Change Energy. Hentet 26.11.2022 fra: <https://www.hess.com/sustainability/climate-change-energy>
- Hess Corporation. (2022) (4). Climate Change and Energy. Hentet 26.11.2022 fra: <https://www.hess.com/sustainability/climate-change-energy>
- Holland, L., & Foo, Y. B. (2003). Differences in environmental reporting practices in the UK and the US: the legal and regulatory context. *The British Accounting Review*, 35(1), 1-18. Hentet 24.04.2022 fra: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0890838902001270?via%3Dihub>
- Ioannou, I. & Serafeim, G. (2017). The consequences of mandatory corporate sustainability reporting. *Harvard Business School Working Paper No. 11-100*. Hentet 10.01.2022 fra: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1799589
- ISO. (u.å.). Our story begins in 1946. Hentet 22.05.2022 fra: <https://www.iso.org/about-us.html>
- Jacobsen, D. I. (2000). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Cappelen Damm AS.

- Jurgens, M., Berthon, P., Papania, L., Shabbir, H.A. (2010). Stakeholder theory and practice in Europe and North America: The Key to success lies in a marketing approach. *Industrial Marketing management* 39 (2010) 769-775. Hentet 03.08.2022 fra: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0019850110000271>
- Kepner, W. (2016). EPA and a Brief History of Environmental Law in the United States. International Visitor Leadership Program (IVLP), Las Vegas, NV, June 15, 2016. Hentet 24.05.22 fra: https://cfpub.epa.gov/si/si_public_record_report.cfm?Lab=NERL&dirEntryId=319430
- Key, S. (1999). Toward a new theory of the firm: a critique of stakeholder ``theory'', *Management Decision* 37/4 [1999] 317-328. Hentet 08.02.2022 fra: https://www.academia.edu/10189681/Toward_a_new_theory_of_the_firm_a_critique_of_stakehold%C3%A8theory
- Kolk, A. (2004). 'A decade of sustainability reporting: developments and significance', *Int. J. Environment and Sustainable Development*, Vol. 3, No. 1, pp.51–64. Hentet 28.05.2022 fra: https://www.researchgate.net/publication/233729075_A_decade_of_sustainability_reporting_Developments_and_significance
- KPMG International Cooperative. (2011). KPMG International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2011. Hentet 28.01.2022 fra: https://www.open.edu/openlearn/pluginfile.php/387300/mod_resource/content/1/T219_1%20Reading%20%20KPMG%2C%202011.pdf
- Landrum, N.E., & Ohsowski, B. (2017). Identifying Worldviews on Corporate Sustainability: A Content Analysis of Corporate Sustainability Reports, *Business Strategy and the Environment*, 27(1), 128-151. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/bse.1989>
- Larrinaga, C. & Bebbington, J. (2021). The pre-history of sustainability reporting: A constructivist reading. *Accounting, Auditing & Accountability Journal* Vol. 34 No. 9, 2021 pp. 162-181. Emerald Publishing Limited 0951-3574. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/AAAJ-03-2017-2872/full/html>

- Lockwood, M. (2013). The political sustainability of climate policy: The case of the UK Climate Change Act. *Global Environmental Change*, 23(5), 1339-1348.
<https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2013.07.001>
- Maignan, I. & Ralston, D.A. (2002). Corporate Social Responsibility in Europe and the U.S.: Insights from Businesses' Self-presentations. *Journal of International Business Studies*, 33,3 (Third quarter 2002): 497-514. Hentet 03.08.2022 fra:
<https://link.springer.com/content/pdf/10.1057/palgrave.jibs.8491028.pdf>
- Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: Historical and conceptual review. *Environmental Impact Assessment Review*, 18(6) 493-520.
[https://doi.org/10.1016/S0195-9255\(98\)00019-5](https://doi.org/10.1016/S0195-9255(98)00019-5)
- Meiners, J. (2020). Ten Years Later, BP Oil Spill Continues to Harm Wildlife – Especially Dolphins. Hentet 30.05.2022 fra:
<https://www.nationalgeographic.com/animals/article/how-is-wildlife-doing-now--ten-years-after-the-deepwater-horizon>
- Nelson, R. (2021). Examining the state of worldwide mandatory ESG disclosures. Hentet 10.01.2022 fra: <https://www.gobyinc.com/examining-worldwide-mandatory-esg-disclosures/>
- Nilsen, H. R. (2020). Den tredelte bunnlinje i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 30.03.2022 fra: https://snl.no/Den_tredelte_bunnlinje
- Norsk Hydro ASA. (2006). The Annual Report 2006. Hentet 15.06.2022 fra:
<https://www.hydro.com/en-NO/investors/reports-and-presentations/quarterly-reports/previous-reports/>
- Norsk Hydro ASA. (2017). Hydro on top of Dow Jones sustainability list. Hentet 27.03.2022 fra: <https://www.hydro.com/no-NO/media/news/2017/hydro-on-top-of-dow-jones-sustainability-list/>
- Norsk Hydro ASA. (2020). Annual Report 2020. Hentet 15.06.2022 fra:
<https://www.hydro.com/globalassets/download-center/investor-downloads/ar20/annual-report-2020-new.pdf>

- Norsk Hydro ASA. (2021). Norsk Hydro ASA inkludert på Dow Jones Sustainability Indices. Hentet 27.03.2022 fra: <https://www.hydro.com/no-NO/media/news/2021/hydro-again-included-on-the-dow-jones-sustainability-indices/>
- Norsk Hydro ASA. (2022). Our Businesses. Hentet 10.05.2022 fra: <https://www.hydro.com/no-NO/om-hydro/our-businesses/>
- Norsk Hydro ASA. (2022) (2). Livskraft siden 1905. Hentet 03.06.2022 fra: <https://www.hydro.com/no-NO/om-hydro/bedriftshistorisk-innhold/hydros-historie2/>
- Peters, G. F., Romi, A. M. (2014). The Association between Sustainability Governance Characteristics and the Assurance of Corporate Sustainability Reports, *A Journal of Practice & Theory* (2015) 34 (1): 163–198. <https://doi.org/10.2308/ajpt-50849>
- Phillips, R., Freeman, R. E., & Wicks, A. C. (2003). What Stakeholder Theory Is Not. *Business Ethics Quarterly*, 13(4), 479–502. <http://www.jstor.org/stable/3857968>
- Pripp, A. H. (2018). Validitet Tidsskriftet Den Norske Legeforening 13 (4). Hentet 26.11.2022 fra: <https://tidsskriftet.no/2018/09/medisin-og-tall/validitet>
- Pucker, K.P. (2021). Overselling Sustainability Reporting *Harward Business Review* (May-June 2021). Hentet 17.04.2022 fra: <https://hbr.org/2021/05/overselling-sustainability-reporting>
- Rasche, A., Waddock, S., & McIntosh, M. (2012). The United Nations Global Compact: Retrospect and Prospect *Business and Society* 52 (1) 6-30. <https://doi.org/10.1177/0007650312459999>
- Regjeringen. (u.å). Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi. Hentet 06.02.2022 fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-10-2008-2009-/id542966/sec6>
- Regnskap Norge. (2019). Global Reporting Initiativene – En kort innføring. Skrevet av Hans Christian Ellefsen. Hentet 14.02.2022 fra: <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/regnskap/global-reporting-initiative---en-kort-innforing/>

- Regnskapsloven. (2022). Lov om årsregnskap m.v. (LOV-1998-07-17-56). Lovdata:
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3
- S&P Global. (u.å). Indices. Hentet 24.11.2022 fra:
<https://www.spglobal.com/esg/solutions/indices>
- Siew, R, Y, J. (2015). A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs), *Journal of environmental Management*.164(2015), side 180-195. Hentet 08.01.2022 fra:
https://www.academia.edu/16477596/A_Review_of_Corporate_Sustainability_Reporting_Tools?from=cover_page
- Smith, H.J. (2003). The shareholders vs Stakeholders debate. Hentet 06.02.2022 fra:
<https://sloanreview.mit.edu/wp-content/uploads/2003/07/b966946aae.pdf>
- Sridhar, K., Jones, G. (2013). The three fundamental criticisms of the Triple Bottom Line approach: An empirical study to link sustainability reports in companies based in the Asia-Pacific region and TBL shortcomings. *Asian J Bus Ethics* 2, 91–111 (2013).
<https://doi.org/10.1007/s13520-012-0019-3>
- Stenzel, P, L. (2010). Sustainability, the triple Bottom Line, and the Global Reporting Initiative, Vol 4, No 6, s.2. *Global edge business review*, Hentet 28.03.2022 fra:
<https://globaledge.msu.edu/content/gbr/gbr4-6.pdf>
- Store Norske Leksikon. (u.å.). Norsk Hydro. Hentet 15.06.2022 fra:
https://snl.no/Norsk_Hydro
- Sustain Case. (u.å). How to link the GRI standards with the SDGs. Hentet 25.02.2022 fra:
<https://sustaincase.com/how-to-link-the-gri-standards-with-the-sdgs/>
- Svendsen, C. M. (2012). CSR: det nye mantraet. Hentet 27.05.22 fra:
<https://dagensperspektiv.no/csr-det-nye-mantraet>
- Thaslim, K. A. Muhammed, Antony, A.R. (2016). Sustainability reporting – Its then, now and the emerging next! Hentet 09.02.2022 fra: <http://www.worldscientificnews.com/wp-content/uploads/2015/10/WSN-42-2016-24-40.pdf>
- Threlfall, R., King, A., Shulman, J., & Bartels, W. (2020). *The time has come - The KPMG survey of sustainability reporting 2020*. Hentet 09.02.2022 fra:

https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/be/pdf/2020/12/The_Time_Has_Come_KPMG_Survey_of_Sustainability_Reporting_2020.pdf

Tideman, S, G, Arts, M, C and Zandee, D, P. (2013). Sustainable Leadership: Towards a Workable Definition, *The Journal of Corporate Citizenship* , No. 49, Creating Global Citizens and Responsible Leadership (March 2013), pp. 17-33. Hentet 20.06.2022 fra: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/jcorpciti.49.17>

Tsalis TA, Malamateniou KE, Koulouriotis D, Nikolaou IE. (2020). New challenges for corporate sustainability reporting: United Nations' 2030 Agenda for sustainable development and the sustainable development goals. *Corp Soc Responsib Environ Manag.* 1–13. <https://doi.org/10.1002/csr.1910>

Tse, T. (2011). "Shareholder and stakeholder theory: after the financial crisis", *Qualitative Research in Financial Markets*, Vol. 3 No. 1, pp. 51-63. <https://doi.org/10.1108/17554171111124612>

United Nations Global Compact. (u.å.). The Ten Principles of the UN Global Compact. Hentet 17.04.2022 fra: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

UVA Darden School of business. (2022). R. Edward Freeman. Hentet 29.01.2022 fra: <https://www.darden.virginia.edu/faculty-research/directory/r-edward-freeman>

Villiers, C., & Van Staden, C. (2011). Where firms choose to disclose voluntary environmental information. *Journal of Accounting and Public Policy.*, 30(6), 504-525. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2011.03.005>

Yin, R.K. (2009). Identifying Your Case(s) and Establishing the Logic of Your Case Study. I L. Maruster & M.J. Gijsenberg (Red.), *Qualitative Research Methods* (s. 359-368). Sage Publication.

Vedlegg

Gjennomgåtte årsrapporter og bærekraftrapporter

Alcoa:

Alcoa 1997 – 1997 Annual Report. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_1997.pdf

Where's Alcoa? Annual Report 2000. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_2000.pdf

Annual Report 2003 – Markets, Customers, Solutions. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_2003.pdf

Delivering now... and building for the future – Annual Report 2006. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_2006.pdf

Turning crisis into opportunity – Annual Report and Form 10-K. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_2009.pdf

Steady progress in volatile times – 2012 Annual report. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_2009.pdf

2012 - Sustainability at a Glance. Hentet fra:

https://www.responsibilityreports.com/HostedData/ResponsibilityReportArchive/a/NYSE_AA_2012.pdf

Unlocking Value – Annual Report 2015. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_2015.pdf

2015 Alcoa Sustainability Report. Hentet fra:

https://www.responsibilityreports.com/HostedData/ResponsibilityReportArchive/a/NYSE_AA_2015.pdf

A stronger foundation – 2018 Annual Report. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_2018.pdf

2018 Alcoa Sustainability Report. Hentet fra:

https://www.responsibilityreports.com/HostedData/ResponsibilityReportArchive/a/NYSE_AA_2018.pdf

2020 Annual Report. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/a/NYSE_AA_2020.pdf

2020 Sustainability Report. Hentet fra:

https://www.responsibilityreports.com/HostedData/ResponsibilityReportArchive/a/NYSE_AA_2020.pdf

Barrick:

Barrick Gold Corporation 98 Annual Report. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/1989/Barrick-Annual-Report-1998.pdf

Barrick Annual Report 2000. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/2000/Barrick-Annual-Report-2000.pdf

What we said. What we did. What's next. A progress report. Barrick Gold 2003 Annual Report. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/2003/Barrick-Annual-Report-2003.pdf

Barrick Now. Annual Review 2006. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/2006/Barrick-Annual-Report-2006.pdf

A New Era In Gold. Barrick Gold Corporation Annual Report 2009. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/2009/Barrick-Annual-Report-2009.pdf

Global commitment. Local engagement. Barrick Responsible Mining. Barrick Gold Corporation 2009 Responsibility Report. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_downloads/policies/sustainability_archive/Barrick-2009-Responsibility-Report.pdf

Driven by Returns. Barrick Gold Corporation Annual Report 2012. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/2012/Barrick-Annual-Report-2012.pdf

Responsible Mining. 2012 Corporate Sustainability Report. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_downloads/policies/sustainability_archive/Barrick-2012-Corporate-Responsibility-Report.pdf

Barrick Gold Corporation Annual Report 2015. Partnership. Performance. Value. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/2015/Barrick-Annual-Report-2015.pdf

Advancing. Together. 2015 Responsibility Report. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_downloads/policies/sustainability_archive/Barrick-2015-Responsibility-Report.pdf

The New Value Champion. Barrick Gold Corporation Annual Report 2018. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/2018/Barrick-Annual-Report-2018.pdf

Sustainability Report 2018. Barrick Gold Corporation. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_downloads/policies/sustainability_archive/Barrick-2015-Responsibility-Report.pdf

Mining for a new world. Barrick Delivering the future. Annual Report 2020. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_financial/annual_reports/2020/Barrick-Annual-Report-2020.pdf

The Gold Standard in Sustainability. Barrick Sustainability Report 2020. Hentet fra:

https://s25.q4cdn.com/322814910/files/doc_downloads/sustainability/Barrick-Sustainability-Report-2020.pdf

Boliden:

Building value through internal growth, exploration and acquisitions – Annual report 1997.

Hentet fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_Annual_Report_1997.pdf

Focusing on fundamentals – Annual report 2000. Hentet fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_Annualreport2000_en.pdf

Annual Report 2003. Hentet fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_Annualreport2003_en.pdf

Boliden Annual Report, 2006 – A world-class metals partner. Hentet fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_arsred_06_eng_lowres.pdf

Sustainability Report 2006 – Leading supplier of zinc and copper in Europe. Hentet fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_SR2006_en.pdf

Annual Report, 2009. Hentet fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_Annual_report_2009_en.pdf

Sustainability Report 2009. Hentet fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_HR09_eng.pdf

Annual Report 2012. Hentet fra:

<https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/201303076769-1.pdf>

GRI Appendix 2012. Hentet fra:

https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/Boliden_GRI-2012.pdf

Competitive minds and smelters – Annual Report 2015. Hentet fra:

<https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/201603091670-1.pdf>

Focus on sustainable business – GRI Report 2015. Hentet fra:

<https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/201603091670-2.pdf>

Metals for a sustainable society – 2018 Annual and Sustainability Report. Hentet fra:

<https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/201903076646-1.pdf>

Metals for a sustainable society – Sustainability Index 2018. Hentet fra:

<https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/201903076646-3.pdf>

Metals for future generations – Annual and sustainability report 2020. Hentet fra:

<https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/202103096361-1.pdf>

Metals for generations to come – Sustainability index 2020. Hentet fra:

<https://vp217.alertir.com/afw/files/press/boliden/202103096361-3.pdf>

British Petroleum:

Environmental and social report 1998. Hentet fra:

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2003-1998/environmental-and-social-report-1998.pdf>

Environmental and social review 2000. Hentet fra:

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2003-1998/environmental-and-social-report-2000.pdf>

Defining our path – Sustainability Report 2003:

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2003-1998/bp-sustainability-report-2003.pdf>

Annual Report and Accounts 2006. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/b/LSE_BP_2006.pdf

Sustainability Report 2006. Hentet fra: [https://www.bp.com/content/dam/bp/business-](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2006/bp_sustainability_report_2006.pdf)

[sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2006/bp_sustainability_report_2006.pdf](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2006/bp_sustainability_report_2006.pdf)

Annual Report and Account 2009. Hentet fra:

https://www.annualreports.com/HostedData/AnnualReportArchive/b/LSE_BP_2006.pdf

Sustainability Review 2009: [https://www.bp.com/content/dam/bp/business-](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2009/bp_sustainability_review_2009.pdf)

[sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2009/bp_sustainability_review_2009.pdf](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2009/bp_sustainability_review_2009.pdf)

Annual Report and Form 20-F 2012. Hentet fra:

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/investors/bp-annual-report-and-form-20f-2012.pdf>

Sustainability Review 2012. Hentet fra: [https://www.bp.com/content/dam/bp/business-](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2009/bp_sustainability_review_2009.pdf)

[sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2009/bp_sustainability_review_2009.pdf](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2009/bp_sustainability_review_2009.pdf)

Annual Report and Form 20-F 2015. Hentet fra:

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/investors/bp-annual-report-and-form-20f-2015.pdf>

Sustainability Report 2015: [https://www.bp.com/content/dam/bp/business-](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2015/bp-sustainability-report-2015.pdf)

[sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2015/bp-sustainability-report-2015.pdf](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2015/bp-sustainability-report-2015.pdf)

Growing the business and advancing the energy transition – BP Annual Report and Form 20-

F 2018. Hentet fra: <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/investors/bp-annual-report-and-form-20f-2018.pdf>

Responding to the dual challenge – BP Sustainability Report 2018. Hentet fra:

[https://www.bp.com/content/dam/bp/business-](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/archive/archived-reports-and-translations/2018/bp-sustainability-report-2018.pdf)

[sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/group-reports/bp-sustainability-report-2018.pdf](https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/group-reports/bp-sustainability-report-2018.pdf)

Performing while transforming (from IOC to IEC) bp Annual Report and form 20-F 2020.

Hentet fra: <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/investors/bp-annual-report-and-form-20f-2018.pdf>

Reimagining energy for people and our planet – bp sustainability report 2020. Hentet fra:

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/sustainability/group-reports/bp-sustainability-report-2020.pdf>

Chevron:

1997 Annual Report. Chevron: Building on success. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

Supplement to the Chevron Corporation 1997 Annual Report. Chevron: Building on success.

Hentet fra: <https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

Chevron Corporation 2000 Annual Report. 4 plus 1. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

Supplement to the 2000 Annual Report. 4 plus 1. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

Powering Performance – 2003 Annual Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

Powering Performance – 2003 Supplement to the Annual Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2003 ChevronTexaco Corporate Responsibility Update. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

Managing the energy portfolio – 2006 Annual Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

Managing the energy portfolio – 2006 Supplement to the Annual Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

Investing in human energy – 2006 Corporate Responsibility Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2009 Annual Report. Hentet fra: <https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2009 Supplement to the Annual Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

The Value of Partnership – 2009 Corporate Responsibility Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2012 Annual Report. Hentet fra: <https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2012 Supplement to the Annual Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2012 Corporate Responsibility Report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2015 Annual Report. Hentet fra: <https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2015 Supplement to the Annual Report.

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2015 Corporate Responsibility Highlights. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/newsroom/media/publications>

2018 Annual Report. Hentet fra: <https://www.chevron.com/-/media/chevron/annual-report/2018/documents/2018-Annual-Report.pdf>

2018 Supplement to the Annual Report. Hentet fra: <https://www.chevron.com/-/media/shared-media/documents/annual-report-supplement-2018.pdf>

2018 Climate Change Resilience. A Framework for Decision Making. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/-/media/shared-media/documents/climate-change-resilience.pdf>

The Human Energy Company. 2020 Annual Report. Hentet fra: <https://www.chevron.com/-/media/chevron/annual-report/2020/documents/2020-Annual-Report.pdf>

The Human Energy Company. 2020 supplement to the annual report. Hentet fra:

<https://www.chevron.com/-/media/shared-media/documents/chevron-annual-report-supplement-2020.pdf>

2020 corporate sustainability report. Hentet fra: <https://www.chevron.com/-/media/shared-media/documents/chevron-sustainability-report-2020.pdf>

Equinor:

Annual report and accounts 1997 Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/8b04727f034534d0352b01d35f46a79fb2215b86.pdf?statoil-annual-report-1997.pdf>

Annual report and accounts 2000. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/b240db45c49cf4a60573fce23e9fd9fdd870820b.pdf?statoil-annual-report-2000.pdf>

Seizing opportunities – Annual report and accounts 2003. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/b38d19911c905f57578d39598c01a5d5ad0a762.pdf?statoil-annual-report-2003.pdf>

Transparency and trust – Statoil and sustainable development 2003. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/9139719bb3be8a2eb9b28b08bca9992d53a14f7e.pdf?sustainability-report-2003-equinor.pdf>

Shaping the future – Annual report and accounts 2006. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/0880120e8f669a941719dfc36d33577d6818adc8.pdf?statoil-annual-report-2006.pdf>

Mastering challenges – Statoil and sustainable development 2006. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/4606b59033983093a5c91f9377ceb12f28cc0f70.pdf?sustainability-report-2006-equinor.pdf>

Annual report on Form 20-F 2009. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/8c1f03d90cce94f66bb6bb006954e945f564880f.pdf?statoil-annual-report-20f-2009.pdf>

Sustainability report 2009. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/2bdc8f36729de754f0f3ac0a6b266f400f9ee298.pdf?sustainability-report-2009-equinor.pdf>

Annual report / 2012 – Annual Report on Form 20-F. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/b9a38e453593f930bdec33efa5a085b626cb4aab.pdf?statoil-annual-report-20f-2012.pdf>

Annual report / 2012 – Sustainability Report. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/c977646136ef809df758199687efd93a7457d353.pdf?sustainability-report-2012-equinor.pdf>

2015 Annual Report on Form 20-F. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/13283f4d920be9b47a9f4af9c9c64452da40680b.pdf?statoil-2015-annual-report-on-form-20-F.pdf>

2015 Sustainability report. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/3b3dfed9ee2bf168d83d7551c8257aaf2042d055.pdf?sustainability-report-2015-equinor.pdf>

2018 Annual Report and Form 20-F. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/b9548e9872909e4020c84df1d1eeb9642c3ce1c6.pdf?equinor-2018-annual-report.pdf>

2018 Sustainability Report. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/32fcfa06667da281edd250865ccad939f6963720.pdf?sustainability-report-2018-equinor.pdf>

2020 Annual Report and Form 20-F. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/50088434118167232c3cd8dc335ca7d419eb272f.pdf?2020-annual-report-and-form-20-f-equinor.pdf>

2020 Sustainability Report. Hentet fra:

<https://cdn.sanity.io/files/h61q9gi9/global/9c603ad28ad20b49226e5cd24d8c2eb34d8180a7.pdf?sustainability-report-2020-equinor.pdf>

Hess:

Amerada Hess 2000 Annual Report. Hentet fra: <https://investors.hess.com/static-files/5abbe051-cde9-41b3-99b6-ae0eac43046f>

2003 Annual Report Amerada Hess. Hentet fra: <https://investors.hess.com/static-files/fcf8e87b-af6a-447e-b909-527cc41459d6>

Environment, Health, Safety and Social Responsibility 2003 Report. Hentet fra:

<https://www.hess.com/docs/sustainability/2003.pdf?sfvrsn=2>

Hess Corporation Annual Report 2006. Hentet fra: <https://investors.hess.com/static-files/fcf8e87b-af6a-447e-b909-527cc41459d6>

2006 Corporate Sustainability Report. Hentet fra:

<https://www.hess.com/docs/sustainability/2006.pdf?sfvrsn=2>

Hess Corporation – 2009 Annual Report. Hentet fra: <https://investors.hess.com/static-files/759a9f74-f923-4e55-bed7-d523d21b1236>

Hess Corporation – 2009 Corporate Sustainability Report. Hentet fra:

<https://www.hess.com/docs/sustainability/2009.pdf?sfvrsn=2>

Hess Corporation – 2012 Annual Report. Hentet fra: <https://investors.hess.com/static-files/ad76ecba-abf1-4024-aa40-2b9c84fb4cd2>

Hess Corporation – 2012 Corporate Sustainability Report. Hentet fra:

https://www.hess.com/docs/default-source/gri/hess_csr2012_f05.pdf?sfvrsn=2

Hess Corporation – 2015 Annual Report. Hentet fra: <https://investors.hess.com/static-files/8eda1f85-f3c7-4ac2-8a54-6b073aeb5cd5>

Hess Corporation – 2015 Corporate Sustainability Report. Hentet fra:

<https://www.hess.com/sustainability/sustainability-reports/sustainability-report-2015#1>

Hess Corporation – 2018 Annual Report. Hentet fra: <https://investors.hess.com/static-files/f0375fc7-bcbb-4b34-a984-c17c26cde53a>

Hess Corporation – 2018 Corporate Sustainability Report. Hentet fra: <https://www.hess.com/docs/default-source/sustainability/hess-2018-sustainability-report.pdf>

Hess Corporation – 2020 Annual Report. Hentet fra: <https://investors.hess.com/static-files/0869f80e-06ec-419d-b18a-b51d34968c44>

Hess Corporation – 2020 Corporate Sustainability Report. Hentet fra: <https://www.hess.com/docs/default-source/sustainability/hess-2020-sustainability-report.pdf>

Norsk Hydro ASA:

Årsrapport 1997. Hentet fra: <http://reports.huginonline.com/hugin/801253.pdf>

Norsk Hydro Annual Report 2000. Hentet fra: <https://www.hydro.com/en-NO/investors/reports-and-presentations/quarterly-reports/previous-reports/>

Annual Report 2003. Hentet fra: <https://www.hydro.com/en-NO/investors/reports-and-presentations/quarterly-reports/previous-reports/>

Annual Report 2006. Hentet fra: <https://www.hydro.com/en-NO/investors/reports-and-presentations/quarterly-reports/previous-reports/>

Annual Report 2009 – Infinite aluminium. Hentet fra: <https://www.hydro.com/en-NO/investors/reports-and-presentations/quarterly-reports/previous-reports/>

Annual Report 2012 – Green Silver, infinite ideas in aluminium. Hentet fra: <https://www.hydro.com/en-NO/investors/reports-and-presentations/quarterly-reports/previous-reports/>

Annual Report 2015 – To be Continued... Hentet fra: <https://www.hydro.com/en-NO/investors/reports-and-presentations/quarterly-reports/previous-reports/>

Annual Report 2018. Hentet fra: <https://www.hydro.com/Document/Doc/2018%20Annual%20report.pdf?docId=8525>

Annual Report 2020. Hentet fra: <https://www.hydro.com/globalassets/download-center/investor-downloads/ar20/annual-report-2020-new.pdf>

I dette refleksjonsnotatet skal det reflekteres hvordan den gjennomførte masteroppgaven kan ses i sammenheng med begrepet «internasjonal» og hvordan selskapene i vår masteroppgave blir påvirket av internasjonale trender. Det finner mange måter å se vår masteroppgave i sammenheng med begrepet «internasjonal». Refleksjonsnotatet består av en kort gjennomgang av hva formålet med vår masteroppgave er og etter det vil det bli diskutert hvordan temaene i vår oppgave kan oppfattes som internasjonale trender.

Formålet med denne masteroppgaven er å kombinere temaene bærekraft og rapportering på bærekraft ved å se på utviklingen på bærekraftsrapportering 25 år tilbake i tid. Studien tar for seg fire selskap innen olje og gass-sektoren og fire selskap innen mineralutvinningssektoren. Ved å se på hvordan fokuset og kvaliteten i rapporteringen har endret seg vil studien forsøke å bekrefte eller avkrefte det som finnes i tidligere litteratur. Måten vi gikk frem på var å gå gjennom årsrapportene og bærekraftsrapportene, til de utvalgte selskapene, for å se etter en utvikling på hvordan selskapene kvalitetsmessig rapporterer på bærekraft etter våre kategorier og krav. Vi har laget kategorier og krav inspirert av blant annet FNs bærekraftsmål, Kyotoavtalen og Parisavtalen. I tillegg ble vi inspirert av de internasjonale rammeverkene Global Reporting Initiative (GRI), Dow Jones Sustainability Index (DJSI), United Global Compact (UNGC) og den internasjonale standardiserings-organisasjonen (ISO). Dette er rammeverk og avtaler som har blitt presentert mange ganger i løpet av studietiden og var derfor godt kjent. Med tanke på hvor mange selskap som tar i bruk de forskjellige verktøyene for å rapportere på bærekraft er det å anse som at det da er internasjonale trender. Vi valgte å gi alle selskapene som var en del av vår studie en poengscore for hvert år og i hver kategori. Deretter analyserte vi resultatene våre innen hver eneste kategori for hvert år. Det ble i tillegg gjort en bred litteraturgjennomgang på både temaet bærekraft, bærekraftsrapportering og utviklingen som har skjedd de siste tiårene.

Bærekraftsrapportering er et stort og spennende tema og det tok derfor en god stund før vi fikk formulert problemstillingen vår. Vi endte til slutt opp med: *Hvordan har utviklingen i bærekraftsrapporteringen vært i store, multinasjonale selskap innen olje og gass- og mineralutvinningssektoren vært de siste 25 årene?*

Grunnen til at vi valgte nettopp sektoren olje og gass og mineralutvinning var fordi de har stor påvirkningskraft på miljøet (GRI, 2022). For å spisse denne problemstillingen lagde vi også fire ulike forskningsspørsmål. Disse forskningsspørsmålene gikk ut på å finne ut om selskapene i vårt utvalg hadde utviklet kvaliteten på regnskapsrapporteringen sin etter våre kategorier og krav. De gikk også ut på å se etter utvikling på om selskapene hadde gått fra å fokusere mest på aksjonærene til å fokusere

mer på flere ulike interessenter. Vi har også sett på om det finnes store forskjeller mellom selskap med eierskap i Nord-Amerika og selskap med eierskap i Europa både med tanke på kvalitet i rapportene og med tanke på hvem de velger å fokusere på.

Temaene valgt for oppgaven er både utvikling på konseptet bærekraft, bærekraftsrapportering og hva som har påvirket utviklingen. Eksempler på dette er ulike lover, regler, rammeverk og initiativer. Gjennom våre kategorier og krav har vi sett på om disse har påvirket rapporteringen til våre selskap. Den andre delen av oppgaven prøver å svare på om selskapene i vårt utvalg fokuserer mindre på aksjonærene og mer på flere interessenter.

Teoriene som er valgt i denne studien er blant annet å se på hva et selskap har ansvar for. Her er det to hovedteorier, Friedman (1970) sin aksjonærteori som mener at det eneste ansvaret et selskap kan ha er å tjene mest mulig penger til eierne (Friedman, 1970, s. 173). På den andre siden ligger interessentteorien som R.E. Freeman sto for, som mente at selskapet må ta hensyn til flere ulike interessenter for å lykkes både økonomisk og ellers (Freeman, 1984, s.8 og 52). Elkington sin tredelte bunnlinje har også vært viktig for oppgaven og denne prøver å vise hvordan ikke bare de økonomiske aspektene av selskapet fører til verdi men også de miljømessige og de sosiale (Carson & Skauge, 2019, s. 136).

Resultatene fra vår forskning viser en klar utvikling innen våre kategorier og krav på bærekraftsrapporteringen til de utvalgte selskapene de siste 25 årene. Her har alle selskapene positiv utvikling i rapporteringen sin. På spørsmålet om det har utviklet seg fra et aksjonærfokus til et interessentfokus er resultatene mer uklare og dette er nok mye forklart med metoden som ble valgt ved datainnsamling og analyse.

Det finnes flere måter denne masteroppgaven kan relateres til internasjonale trender. En stor trend nå om dagen, spesielt i Norge, men også på internasjonal basis er bruken av el-bil. En viktig del av å produsere el-biler er metallene som trengs i batteriet. Denne masteroppgaven tar blant annet for seg sektoren mineralutvinning. Vi har sett gjennom vår datainnsamling at selskapene innen mineralutvinningssektoren fokuserer mer og mer på resirkulering og å produsere metaller som trengs i el-bil batterier. Dette kan tyde på at selskapene blir påvirket av den internasjonale trenden om el-biler. Det kan diskuteres om de gjør dette for å være med på en bærekraftig utvikling eller fordi de rett og slett ser at de kan tjene masse penger på dette markedet. Datainnsamlingen tyder likevel på at mange av disse selskapene fokuserer på resirkulering og det kan argumenteres for at de gjør dette for å bidra mot den internasjonale trenden for en bærekraftig utvikling.

Den andre sektoren som er valgt i denne oppgaven er olje- og gassektoren. Den internasjonale trenden om å være bærekraftig kan det påstås at påvirker selskapene i denne sektoren gjennom at de blir presset til å fokusere mer på å jobbe mot en bærekraftig utvikling rettet mot fornybar energi. Det kan reflekteres om dette er på grunn av interessentens anvisninger til å jobbe mer bærekraftig. På en måte kan en påstå at det har blitt internasjonalt trendy å følge interessentenes anvisning. I våre resultater ser vi også at det å fokusere på interessentene har blitt mer internasjonalt i løpet av de siste årene. Resultatene i denne masteroppgaven viser til at selskapene i vårt utvalg som har nordamerikanske eierskap fokuserer mer på interessentene sine nå, enn i starten av valgt tidsperiode.

Drivkreftene bak den stadige videreføringen av bærekraftig utvikling kan på mange måter gå helt tilbake Brundtlandrapporten (Mebratu, 1998, s. 496). Flere rapporter antydte at fokuset måtte endres og store endringer i klimaet kunne spores til menneskeskapt forurensning (Mebratu, 1998, s. 501). Internasjonale avtaler slik som Prisavtalen og FNs bærekraftsmål ble drevet frem. Nye lover og regler som nærmest tvang selskaper over hele verden til å finne måter å gjøre mer for miljøet ble til. Et godt rykte ble selve grunnmuren i et selskap og dersom selskapene ikke hev seg med på det grønne skiftet ble de fort kastet under bussen. Under FNs klimakonferanse i Stockholm, som foregikk i 1972, ble det diskutert måter å endre den økonomiske veksten på. Allerede etter dette ble det internasjonalt anerkjent at endringer måtte skje (Mebratu, 1998, s. 501). Hvordan konseptet bærekraft, lover, regler og avtaler har utviklet seg kan føre til argumentasjonen om at konseptet bærekraft og å være en del av en bærekraftig utvikling har blitt til en internasjonal trend. Som tidligere nevnt kan det være avgjørende å bli sett på som en av de «gode bedriftene» (Du, et.al, 2010, s. 8).

Studien bygger på interessentteorien som dukket opp like etter at det begynte å bli kjent at en endring måtte skje. Mange selskap har vært preget og bærer enda preg av aksjonæriteoriens hovedutsagn som handler om å tjene mest mulig penger for deres eiere. Det som kan sies å ha blitt internasjonalt trendy i løpet av de siste 25 årene å ha mer fokus på flere interessenter. Dette har ført til at bærekraftsrapportering har blitt internasjonalt trendy, ettersom at selskapene må kunne vise dette til de som skulle være opptatt av denne informasjonen, altså interessentene sine. Ulike måter de kan gjøre dette på er blant annet gjennom årsrapporter og bærekraftsrapporter (Villiers & Staden, 2011, s. 504) og det er disse som er gjennomgått i denne studien.

Noe som utmerket seg i studien var Dow Jones Sustainability Index (DJSI). Dette er en av verdens mest prestisjefylte bærekraftindekser (Norsk Hydro ASA, 2017). Indeksen ble nevnt opptil flere ganger i årsrapportene og i bærekraftsrapportene til selskapene i vår studie. Denne indeksen ble lansert på starten av 2000- tallet og var derfor sentral gjennom de fleste årsrapportene og bærekraftsrapportene som ble gått gjennom. Litteraturgjennomgangen i denne oppgaven viser til meninger om at indeksen

motiverte selskap til å rapportere på bærekraft og å øke kvaliteten på disse rapportene (Larrinaga & Bebbington, 2021, s. 168). Våre resultater klarer ikke helt å vise hvordan våre selskap har eller ikke har tatt i bruk denne indeksen, men når vi gikk gjennom de ulike rapportene i datainnsamlingen så vi at dette er noe som noen av de valgte selskapene i denne masteroppgaven setter søkelys på. De nevner indeksen som noe positivt og noe som de jobber mot.

Som tidligere nevnt så er bærekraft et utrolig stort tema og vi måtte begrense hva studien kunne inneholde, mest på grunn av tiden som var tilgjengelig for oppgaveskriving. Spesielt for å kunne si noe mer om internasjonale trender i temaet bærekraft. Noe som dukket opp i flere artikler var om bærekraftige ledere og hvordan disse skaper trender ved å lede selskap til å bli med bærekraftige. Da kan man igjen trekke inn refleksjonen rundt hvordan det er intensjonalt trendy å følge interessentenes anvisninger. De ulike interessentene kan være med på å påvirke en leder til å ta valg som fører selskapet og de ansatte i selskapet mot den internasjonale trenden om å være med på en mer bærekraftig utvikling.

For å kunne vise enda bedre gjennom vår masteroppgave at utvikling mot en bærekraftig verden og det å rapportere på bærekraft er internasjonale trender er det mulig å også se på flere selskap enn de som er valgt i vår oppgave. For å se bredere på de internasjonale trendene kunne vi også valgt å se på helt andre sektorer enn de som er valgt i vår oppgave eller gjennom å velge andre kategorier som tar for seg helt andre temaer.

De internasjonale trendene som snakkes om i dette refleksjonsnotatet kan på en måte relateres til valgt tema i vår masteroppgave. Det er likevel viktig å understreke at utvalget i denne oppgaven, som kun er åtte ulike selskap, er alt for snevert til å si noe om disse trendene gjelder på et internasjonalt nivå, selv om selskapene opererer over hele verden. Det er likevel mulig å argumentere for at denne masteroppgaven viser noen tegn til at bærekraft, en bærekraftig utvikling, rapporteringen på bærekraft og å ta hensyn til interessentene sine har blitt en internasjonal trend. Dette må da ses i sammenheng med ulike teorier som er gjennomgått og litteraturgjennomgangen i oppgaven, ettersom disse sammen er mye bredere enn utvalget i vår masteroppgave.

Litteraturliste:

Du, S., Bhattacharya C.B. & Sen, S. (2010). Maximizing Business Returns to Corporate Social Responsibility (CSR): The Role of CSR Communication. *International Journal of Management Reviews*. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2009.00276.x>

- Freeman, R.E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston, Pitman.
- Friedman, M. (1970). The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits. *Corporate Ethics and Corporate Governance*, 173–178. https://doi.org/10.1007/978-3-540-70818-6_14
- GRI. (2022). Sector Standard Program for Mining. Hentet 23.02.2022 fra:
<https://www.globalreporting.org/standards/standards-development/sector-standard-project-for-mining/>
- Larrinaga, C. & Bebbington, J. (2021). The pre-history of sustainability reporting: A constructivist reading. *Accounting, Auditing & Accountability Journal* Vol. 34 No. 9, 2021 pp. 162-181. Emerald Publishing Limited 0951-3574.
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/AAAJ-03-2017-2872/full/html>
- Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: Historical and conceptual review. *Environmental Impact Assessment Review*, 18(6) 493-520. [https://doi.org/10.1016/S0195-9255\(98\)00019-5](https://doi.org/10.1016/S0195-9255(98)00019-5)
- Villiers, C., & Van Staden, C. (2011). Where firms choose to disclose voluntary environmental information. *Journal of Accounting and Public Policy*., 30(6), 504-525.
<https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2011.03.005>

Refleksjonsnotat Eirin Kjellberg Yttereng

Denne masteroppgaven er skrevet om utviklingen på regnskapsrapportering på bærekraft. Det er valgt en tidsperiode på 25 år, fra 1997 til i dag. Denne tidsperioden ble valgt fordi det er 25 år siden Kyoto-protokollen ble lansert og vi synes det var et interessant skille å bruke. Denne studien har gjennomgått årsrapporter og bærekraftsrapporter hvert tredje år fra startåret 1997. Det er laget et sett med kategorier og krav for poengscore innen kategoriene og deretter utdelt poengscore til alle åtte selskapene i de ulike årene. Videre er denne studien inspirert av en omstendig litteraturgjennomgang av tidligere forskning på temaet bærekraft. Det er både tidligere studier om hvordan konseptet bærekraft har utviklet seg, ulike rammeverk, initiativer, avtaler, lover og regler som har dukket opp og hvordan disse har påvirket bærekraftsrapporteringen til selskapene i vårt utvalgt de siste 25 årene. Det er også sett på andre ulike årsaker til endringer i rapporteringen og noen av forskningsspørsmålene forsøker å svare på om fokuset på hvem selskapene rapporterer for har endret seg fra å fokusere mest på aksjonærene til å ha et bredere fokus på flere interessenter. I denne delen av datainnsamlingen har valgt metode vært utfordrende, noe som kan ha ført til at resultatene våre ikke er optimale.

Teoriene valgt i masteroppgaven vår omhandler ulike syn på hva som er et selskaps ansvar. Friedman (1970) mener at et selskap kun har et ansvar for å tjene penger til sine aksjonærer og at et selskap ikke kan ha ansvar (Friedman, 1970, s. 173). Freeman sin interessentteori mener der imot at det viktigste for et selskap å ta hensyn til en bredere interessentgruppe (se f.eks. Freeman, 1984, s. 8 og s. 52). Studien har også brukt Elkington sin tredelte bunnlinje som ønsket å synliggjøre hvordan et selskap påvirker samfunnet på andre måter enn bare gjennom økonomiske indikatorer (Carson & Skauge, 2019, s. 136-137).

Resultatene i vår studie er relativt klare på problemstillingen vår. Denne er: *Hvordan har utviklingen i bærekraftsrapporteringen vært i store, multinasjonale selskap innen olje og gass- og mineralutvinningssektoren de siste 25 årene?*

Resultatene viser at selskapene i utvalget har utviklet resultatene i bærekraftsrapporteringen sin, etter våre kategorier og krav, markant siden 1997. For å dypere kunne besvare problemstillingen, er det som tidligere nevnt, også forsøk å finne svar på om selskapene i utvalget har endret fokuset fra et aksjonærfokus til et bredere interessentfokus. Her er resultatene litt mer tvetydige og selv om resultatene forteller at fokuset på interessentene er høyere i dag enn for 25 år siden, er ikke fokuset på aksjonærene noe særlig annerledes. Her ser vi at det er stor forskjell på årsrapporten og bærekraftsrapporten, hvor fokuset på interessentene er mye høyere.

Vår masteroppgave relaterer til internasjonale trender på flere måter. Begrepet bærekraft har utviklet seg mye gjennom de siste årene og allerede under FNs «Conference on Human Environment» i Stocholm, i 1972 ble det snakket om at det måtte skje en endring i hvordan den økonomiske veksten i verden skulle gjennomføres (Mebratu, 1998, s. 500). I senere tid er det bare mer og mer fokus på bærekraft og i nyere tid har det dukket opp avtaler som FNs bærekraftsmål og Parisavtalen som fortsetter arbeidet mot en bærekraftig utvikling og å stoppe klimakrisen. På mange måter kan en si at det rett å slett har blitt trendy å være bærekraftig. Nye avtaler, initiativer, rammeverk, lover og regler dukker stadig opp og nettaviser og andre medier er stappfulle av artikler om miljøet og om bærekraft. FNs bærekraftsmål og Parisavtalen er eksempler på dette og er internasjonale avtaler som er gjeldende for land og selskap over hele verden (FN-sambandet, 2022).

Forventningene fra ulike interessenter fører også denne trenden frem. Fler og fler interessentgrupper er opptatte av at selskapet de velger å investere i, handle hos, arbeide for eller levere varene sine til skal jobbe mot en bærekraftig fremtid (Du. et. al., 2010, s. 9.) Det er også press fra ulike regjeringer, lovverk, EU og lignende om å utvikle seg på en mer bærekraftig måte (se. f.eks Regnskapsloven (2022) og KPMG International Cooperative (2011)). Dette fører videre til presset på å rapportere på bærekraft. En internasjonal avtale som påvirker selskap til å rapportere på bærekraft er EU sitt direktiv om ikke-finansiell rapportering, Non Financial Reporting Directive (NFRD). Dette er et direktiv som omhandler rundt 11 700 selskap som er store selskap med allmenn interesse med mer enn 500 ansatte. Disse selskapene er lokalisert over hele EU (European Commission, 2022).

Hos olje- og gasselskap, som er en av sektorene vi har skrevet om i vår masteroppgave, vil jeg påstå at det er et ekstremt press på både det å kutte produksjonen av olje og gass, men også å jobbe mot mer fornybare løsninger. Det er forventninger fra samfunnet om at disse selskapene skal satse mer og mer på energi fra vind, vann og luft. Det kan argumenteres med at selskapene blir påvirket av interessentene og at det er internasjonalt trendy å være bærekraftig.

Vår masteroppgave forsøker å se på om selskapene i utvalget rapporterer mer og har høyere kvalitet på bærekraftsrapporteringen sin nå enn for 25 år siden. Det finnes mange ulike grunner til at vår studie finner resultater på at flere selskap rapporterer på bærekraft og i tillegg har høyere kvalitet på rapporteringen sin, men det kan argumenteres for at dette også henger sammen med hvordan det er blitt trendy å jobbe mot en bærekraftig utvikling. Likevel kan det argumenteres for at hjelper det lite å jobbe mot en bærekraftig fremtid hvis du ikke klarer å vise dette til publikum og vise at du er med på den internasjonale trenden (Se. f.eks: Du, et.al., 2010). Det finnes ulike måter å dele informasjon på til

interessentene, men viktige eksempler på hvordan selskapene kan gjøre dette er gjennom årsrapporter og bærekraftsrapporter (Villiers & Staden, 2011, s. 504).

Det kan påstås at det å følge bærekraftsmålene til FN også har blitt trendy og at dette kan påvirke selskapene i vår masterstudie. Vi ser dette gjennom vår datainnsamling og ser at de fleste av selskapene i vår studie bruker FNs bærekraftsmål aktivt i rapporteringen sin. Avtaler som FNs bærekraftsmål og Parisavtalen presser også selskap til at de er nødt til å forholde seg til bærekraft. Selv om FNs bærekraftsmål er frivillig å bidra på (FN-Sambandet, 2022), er det på en måte ikke like frivillig å jobbe mot en bærekraftig fremtid både på grunn av slike avtaler og lover og regler i landene de opererer i. Flere og flere land over hele verden har lover og regler som krever at selskap rapporterer på bærekraft (se. f.eks Regnskapsloven (2022) og KPMG International Cooperative (2011)) og det kan diskuteres at om et land ikke hadde hatt disse lovene og reglene hadde de blitt sett ned på som noen som ikke bryr seg om jordkloden.

Flere og flere nettaviser skriver om klimaaktivistgrupper og det har blitt trendy å kildesortere. Vi jobber hardt for å ikke produsere like mye plast lenger og for at den ikke skal ende opp i havet. På alle stadier i livet, om det gjelder hva slags type skje du spiser yoghurten din med eller om det omhandler om Equinor skal slutte å ta opp olje fra Nordsjøen, blir vi og selskap i hele verden, påvirket av et ønske om en bærekraftig utvikling og en grønnere verden. Det hele bunner i at det å jobbe mot en bærekraftig utvikling har blitt trendy. Det har blitt trendy å rapportere på bærekraft, ettersom selskapene må klare å vise offentligheten at dette er noe de jobber med. Interessentens krav om at selskap skal jobbe mot å være bærekraftige fører trenden videre.

FNs bærekraftsmål kan ha bidratt til flere andre trender. For eksempel er menneskerettigheter blitt en internasjonal trend. Fotball-VM arrangeres i disse tider og mange har valgt å boikotte VM på grunn av hvordan menneskene i Qatar blir behandlet. Det har blitt en forventning om å ikke støtte opp om VM på grunn av disse problemene og at det er trendy å støtte menneskerettigheter. En kan argumentere for at blant annet FNs bærekraftsmål har vært en viktig bidragsyter for å oppnå dette ettersom at et av målene i FNs bærekraftsmål omhandler menneskerettigheter (FN- Sambandet, 2022).

Menneskerettigheter er en viktig internasjonal trend sett i sammenheng med vår masteroppgave ettersom vi har valgt menneskerettigheter som en av våre kategorier, i tillegg til at vi har valgt å skrive om ulike selskap i mineralutvinningssektoren. Denne sektoren er kjent for å arbeide i områder hvor det oftere oppstår brudd på menneskerettigheter enn i andre sektorer (GRI, 2022). Det kan derfor

diskuteres om selskapene i vårt utvalg har et ekstra press til å følge trenden om å jobbe mot menneskerettighetene. Dette fører da igjen til at trenden om å rapportere på menneskerettigheter påvirker selskapene ettersom at de må få denne informasjonen ut til de som måtte ønske den.

Vi ser også i våre resultater at selskapene rapporterer bedre på bærekraft nå enn før etter våre kategorier og krav. Dette kan være med på å vise at selskapene blir påvirket av den internasjonale trenden om en bærekraftig utvikling og at de forstår at de er nødt til å vise dette til interessentene.

Selve problemstillingen og forskningsspørsmålene i denne masteroppgaven er på flere måter med på å si noe om begrepet bærekraft og både det å jobbe mot en mer bærekraftig utvikling og å rapportere på bærekraft har blitt en internasjonal trend. Selskapene i vårt utvalg opererer multinasjonalt og resultatene våre viser at de har hatt en god utvikling på rapporteringen sin på bærekraft etter våre kategorier og krav. Dette kan være med på å vise at selskapene blir påvirket av den internasjonale trenden og at de forstår at de er nødt til å vise det til interessentene sine. Det kan likevel diskuteres om studien vår egentlig svarer på dette, ettersom at vi kun har valgt ut åtte bedrifter. For å si noe om at det har blitt internasjonal trendy å fokusere på bærekraft, interessentene sine og bærekraftsrapportering måtte vi ha valgt mange flere selskap å undersøke. Vi kan likevel si noe om at vårt utvalgs resultater antyder at å bli oppfattet som bærekraftige er viktigere for selskapene nå enn for 25 år siden.

Global Reporting Initiative (GRI) sine standarder og hvordan disse på samme måte som Elkington sin tredelte bunnlinje fokuserer på både de miljømessige aspektene, de sosiale aspektene og de økonomiske aspektene av et selskap kan også bygge opp under teorien om at bærekraft og bærekraftsrapporteringen har blitt en internasjonal trend. Flere tusen selskap rapporterer etter den tredelte bunnlinjen i dag (Nilsen, 2020) og tusenvis av selskap over hele verden bruker Global Reporting Initiative som sitt rammeverk ved bærekraftsrapportering (Landrum & Ohsowski, 2017, s. 130).

Bærekraft, rapportering på bærekraft og det å oppnå en grønnere vekst har vært viktige temaer gjennom hele masterstudiet på UIA og kunnskapen og interessen jeg har tilegnet meg om temaet i løpet av de siste fem årene har vært med å påvirke meg til å velge bærekraft og rapportering som tema på masteroppgaven. Vi blir alle påvirket av fokuset på å stoppe klimakrisen daglig og etter resultatene i både tidligere studier og i vår masteroppgave virker det som at selskap rundt om i verden også blir påvirket. På bakgrunn av dette kan man diskutere om bærekraft har blitt en internasjonal trend. Interessentenes påvirkning virker som en viktig bidragsyter til å påvirke selskapene til å jobbe mot en

bærekraftig utvikling, selv om ikke våre resultater på hvem selskapene fokuserer på i rapportene sine klarer helt å vise det samme.

Litteraturliste:

Carson, S. G. og Skauge, T. (2019). Etikk for beslutningstakere. *Virksomheters bærekraft og samfunnsansvar* (2. utg). Cappelen Damm Akademisk

Du, S., Bhattacharya C.B. & Sen, S. (2010). Maximizing Business Returns to Corporate Social Responsibility (CSR): The Role of CSR Communication. *International Journal of Management Reviews*. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2009.00276.x>

European Commission. (2022). Corporate sustainability reporting. Hentet 27.06.2022 fra: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

Freeman, R.E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston, Pitman.

FN-Sambandet. (2022). FNs bærekraftsmål. Hentet 29.11.22 fra: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Freeman, R.E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston, Pitman.

Friedman, M. (1970). The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits. *Corporate Ethics and Corporate Governance*, 173–178. https://doi.org/10.1007/978-3-540-70818-6_14

GRI. (2022). Sector Standard Program for Mining. Hentet 23.02.2022 fra: <https://www.globalreporting.org/standards/standards-development/sector-standard-project-for-mining/>

KPMG International Cooperative. (2011). KPMG International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2011. Hentet 28.01.2022 fra: https://www.open.edu/openlearn/pluginfile.php/387300/mod_resource/content/1/T219_1%20Reading%20%20KPMG%2C%202011.pdf

- Landrum, N.E., & Ohsowski, B. (2017). Identifying Worldviews on Corporate Sustainability: A Content Analysis of Corporate Sustainability Reports, *Business Strategy and the Environment*, 27(1), 128-151. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/bse.1989>
- Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: Historical and conceptual review. *Environmental Impact Assessment Review*, 18(6) 493-520. [https://doi.org/10.1016/S0195-9255\(98\)00019-5](https://doi.org/10.1016/S0195-9255(98)00019-5)
- Regnskapsloven. (2022). Lov om årsregnskap m.v. (LOV-1998-07-17-56). Lovdata: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3
- Villiers, C., & Van Staden, C. (2011). Where firms choose to disclose voluntary environmental information. *Journal of Accounting and Public Policy.*, 30(6), 504-525. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2011.03.005>